

Παπαχαρλάμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπακτού

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Γ. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΜΕΘΩΝΗ ΚΑΙ ΚΟΡΩΝΗ

ΕΠΙ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

ΑΠΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
"ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ"

ΔΗ. Αριθμός 1711

Πρωτ. Αριθμός 19-1-1982

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1914

Παπαχαράλμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου

ΤΩΙ ΣΟΦΩΙ ΜΕΣΑΙΩΝΟΔΙΦΗΙ

ΟΥΪΛΛΙΑΜ ΜΙΛΛΕΡ

Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου

ΜΕΘΩΝΗ ΚΑΙ ΚΟΡΩΝΗ

ΕΠΙ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

I

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν, οἱ νικηταὶ διηρέθησαν ὡς πρὸς τὴν διανομὴν τῆς λείας καὶ κατάληψιν τῶν κατακτηθεισῶν χωρῶν. Οἱ Ἑνετοὶ ἐπεδίωξαν νὰ καταλάβωσι τὰ μέρη ἐκεῖνα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσωσι κέντρα τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν τῇ μερίδι αὐτῶν ἐπομένως συνέπεσαν ἡ Ἡπειρος, ἡ Ἀκαρνανία, ἡ Αἰτωλία, μετὰ τῶν πόλεων Δυρραχίου καὶ Ἄρτης, αἱ Ἰόνιοι νῆσοι, ἡ Πελοπόννησος καὶ δὴ αἱ Πάτραι, τὰ Καλάβρυτα, ἡ Μεθώνη, αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἡ Κρήτη. Οἱ Ἑνετοὶ πρακτικοὶ ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν αὐτῶν, ἐξέλεξαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μέρη, ἔνθα ἡ κατὰ θάλασσαν ἐνέργεια ἦτο εὐχερεστέρα. Δὲν εἶχον δυνάμεις χερσαίας πρὸς κατάληψιν τῆς Πελοποννήσου ὁλοκλήρου. Γάλλοι ἱππῶται ἵδρυσαν τὸ πριγκιπᾶτον τῆς Ἀχαΐας, τὸ ὁποῖον ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι βραδύτερον οἱ Ἑνετοί.

Ἐν ἔτει 1207 κατέλαβον τὰς δύο σπουδαιοτάτας ἔνεκα τῆς θέσεως πόλεις, τὴν Μεθώνην καὶ τὴν Κορώνην, κειμένους εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου ⁽¹⁾ ἀπο-

(1) Sanuto, Vite dei duchi di Venezia παρὰ Muratori XXII σ. 536.

διώξαντες ἐκεῖθεν τὰς φρουράς τοῦ πρίγκιπος Βιλλαρδουίνου, ὅστις εἶχε καταλάβῃ αὐτὰς ἐκ τῶν πρώτων ⁽¹⁾.

Ἐν ἔτει δὲ 1209 πρὸς τὸν πρίγκιπα τοῦ Μωρέως συνήφθη συνθήκη, ἐν ἣ ὁ δόγης τῆς Ἑνετίας ἐξεπροσωπεῖτο ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης Ραφαήλ Γενο ⁽²⁾.

Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ὁ δόγης ἐγκαθίστατο ὀριστικῶς εἰς τὰς δύο πόλεις μετὰ τῆς περιοχῆς τῶν (*cum territorio*), ὁ δὲ πρίγκιψ, παρὰ τὴν ψιλὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Λατίνου αὐτοκράτορος, ἐλάμβανεν ὡς φέουδον παρὰ τοῦ Ἑνετοῦ δουκὸς τὴν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ὁρίου τῆς Μεθώνης χώραν, ὃ ἐσχηματίζετο δι' ἑνὸς ποταμίου ἐκρέοντος εἰς τὸν λιμένα Ζογκλίου (Πύλου) ⁽³⁾ μέχρι τῆς πόλεως Κορίνθου, ὑπεσχέθη δὲ ὁ πρίγκιψ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Ἑνετοὺς καὶ τὸ τέταρτον τῆς Λακεδαιμόνος (*Lacedaemonia*). Πλὴν τούτου ὑπεσχέθη νὰ γένηται πολίτης Ἑνετός, νὰ κτήσῃται οἰκίαν ἐν Ἑνετία, νὰ προστατεύῃ τοὺς Ἑνετοὺς καθ' ὅλην τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ νὰ παρέχῃ αὐτοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκκλησίαν καὶ κατάστημα (*fondiculum*) καὶ ἴδιον δικαστήριον. Ἐκτοτε κατεῖχον τὴν Μεθώνην καὶ Κορώνην, ὠχύρωσαν αὐτὰς δι' ἰσχυρῶν φρουρῶν καὶ ἀπέστειλον ἀποίκους καὶ διώριζον φρουράρχους (*castellani*). Οἱ πρῶτοι φρούραρχοι ἦσαν οἱ Giovanni Quirini καὶ Jacopo Dolfino. Ἀλλ' οἱ Ἑνετοί, λαὸς ἐμπορικός, διὰ τῆς κατοχῆς τῶν δύο πόλεων ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἀσύλου διὰ τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς ναυτιλλομένους, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἐμπορίας, ἣτις ἀπετέλει τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐημερίαν

(1) Geoffroy de Villeharduin σ. 120-122. Buchon Histoire des conquêtes et de l'établissement des français dans les états de l'ancienne Grèce I σ. 61, 64, 66.

(2) Tafel und Thomas, Urkunden II 97-100.

(3) Portus Zunci, port de Junchs, Giongo, Zonchio, Zoncli. Κατὰ τὸν W. Heyd, Histoire du commerce du Levant (μετάφρασις F. Raynaud) II 330, τὸ Ναυαρίνον.

τῆς πατρίδος αὐτῶν. Καὶ ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν Κερκύρα καὶ ἐν Χαλκίδι, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν στρατιωτικῶν φρουρῶν, αἱ ἐμπορικαὶ ἀποικίαι διεξήγον τὰς εἰρηνικὰς αὐτῶν ἐπιχειρήσεις.

Καὶ ἄλλοι δὲ δυνάσται, ὡς ὁ πρίγκιψ τῆς Ἀχαΐας, ὁ ἑλλην δεσπότης τῆς Ἡπείρου καὶ ἄλλοι παρεχώρησαν εἰς τοὺς Ἑνετοὺς καὶ πρακτορεῖα καὶ ἔμβολα, ἐκκλησίας, δικαστήρια ἴδια.

Οἱ Ἑνετοὶ διεξήγαγον μακροὺς καὶ ἀγρίους πολέμους πρὸς τοὺς Γενουηνσίους καὶ Πισάτας, ἔνεκα τῆς ὑπερισχύσεως ἐν τῇ ἐμπορίᾳ καὶ τῇ ναυτιλίᾳ. Πρὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ὑπὸ τῶν σταυροφόρων, οἱ Ἑνετοὶ ὑπεσκέλισθησαν ὑπὸ τῶν Γενουηνσίων προτιμωμένων ἐν ταῖς πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς Αὐτοκράτορας σχέσεσιν, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ συνθήκαι. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁμοῦ, ὡς σύμμαχος ἡ Ἑνετία τῶν Λατίνων βασιλέων⁽¹⁾, κάτοχος μεγάλου τμήματος τοῦ καταρρεύσαντος Βυζαντινοῦ Κράτους ἠδύνατο νὰ διατηρῇ ὑποχείριους τὰς ἀντιζήλους αὐτῆς Γένουαν καὶ Πισαν. Ἐντεῦθεν οἱ Γενουήνσιοι εὐρεθέντες εἰς δύσκολον θέσιν προσεπάθησαν νὰ δυσχεράνωσι τὴν συγκοινωνίαν τῶν νέων ἐνετικῶν κτήσεων δι' ἀποστολῆς στολίσκων πειρατικὰς ἐπιχειρούντων πράξεις⁽²⁾. Ἡ ἀντιζηλία τότε προῦκάλεσε τὸν πόλεμον τοῦ 1255, ὅστις ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 1258, ὅτε λέγεται ὅτι ἐν Γενούῃ αἱ γυναῖκες συνεισέφερον καὶ τὰς προῖκας ἔτι αὐτῶν ὅπως ἐξοπλισθῶσιν αἱ γαλέραι⁽³⁾, αἵτινες ὑπὸ τὸν ναύαρχον Rosso della Turca παρεσκευάζοντο νὰ ἀγωνισθῶσι.

(1) Ἡ συνθήκη μεταξὺ αὐτῶν περιεῖχε ρητὸν ἄρθρον che niun uomo appartenente a popolo che fosse in guerra con Venezia, potesse entrare nel regno ed ivi dimorare. Tafel und Thomas I σ. 448, 573, II σ. 229. Heyd ἐν Zeitschrift f. d. gesammte Staats - Wissenschaft τόμ. XVI.

(2) Sanuto, Vite dei Duchi παρὰ Muratori XXII 544.

(3) M. Canale, nuova istoria della repubblica di Genova tom. I σ. 462.

Τῇ μεσολαβήσῃ ὁμῶς τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου τοῦ IV ὑπεγράφη συνθήκη εἰρήνης τῇ 3 Ἰουλίου 1258 ἐν τῇ ὁποίᾳ φαίνεται ἡ Γένουα ταπεινωθεῖσα.

Ἡ κατὰ Αὐγούστον τοῦ ἔτους 1261 κατάληψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ ἡ ἐκδίωξις τῶν Λατίνων σπουδαιοτάτην ἐπέφερε πολιτικὴν μεταβολήν. Διότι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Γενουηνσίων εἶχεν ὑπογραφῇ συνθήκη 13 Μαΐου 1261 συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας⁽¹⁾.

Ὁ Παλαιολόγος συνεκέντρωσέ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς συμμάχου Γενούης, ἣτις ἐπέτυχε, πλὴν ἄλλων, καὶ ἀπαλλαγὴν παντὸς ἐμπορικοῦ δασμοῦ ἐν ᾧ οἱ Ἑνετοὶ ἀπεκλείσθησαν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν λιμένων⁽²⁾.

Τῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων ἡ Ἑνετία προσεπάθησε νὰ διατηρήσῃ τὰς κτήσεις αὐτῆς, συνεκέντρωσε δὲ τόσας ναυτικὰς δυνάμεις, ὥστε ἀνεχαίτισε πᾶσαν ἀπόπειραν τοῦ Παλαιολόγου πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολεσθεισῶν ἑλληνικῶν χωρῶν⁽³⁾.

Ἐν ἔτει 1265 ὁ δόγης Raniero Zeno ἀπέστειλεν εἰς τὸν Παλαιολόγον πρεσβευτὰς τὸν Ἰάκωβον Dandolo καὶ Ἰάκωβον Morosini πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης. Ὁ Παλαιολόγος ὑπεσχέθη νὰ μὴ ἐνοχλήσῃ τοὺς Ἑνετοὺς εἰς τὴν **Μεθώνην** καὶ **Κορώνην**, Κρήτην καὶ ἄλλας νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ τοῦ πρίγκιπος τῆς Ἀχαΐας ὡς πρὸς τὴν Εὐβοίαν⁽⁴⁾.

(1) Ἀκροπολίτης σ. 30, 73, 91, 109, 110, 187. Νικηφόρος Γρηγοράς I. σ. 50, 137, 190. Δούκας σ. 83, 104 ἐπ. Ἡ συνθήκη παρὰ Canale αὐτ. II σ. 384 ἐπ.

(2) Παχυμέρης (ἐκδ. Bonnæ) II σ. 558.

(3) Ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι παρὰ τὴν νῆσον «Ἑπτὰ Πηγᾶδια» (Sette Pozzi) (ἣτις ἴσως εἰς τὰ μέρη Ὑδρας καὶ **Σπετσῶν** καὶ ἐν τῷ Ἀργολικῷ κόλπῳ κεῖται, ἄγνωστος ἐν τοῖς χρόνοις, ὡς βεβαίῳ ὁ Heyd), ἔλαβε χώραν ἡ καταναυμαγήσις τῶν ἠνωμένων στόλων Γενουηνσίων καὶ Βυζαντινῶν ἐν ἔτει 1263, ἀνατρέψασα τὰς ἐλπίδας τοῦ Παλαιολόγου περὶ ἀνακτήσεως τῶν Ἑλληνικῶν τόπων μέχρι Κρήτης καὶ Κύπρου.

(4) Canale II σ. 393.

Οὐχ ἦττον ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος δὲν ἀνέστειλε τὴν κατὰ τῶν Ἑνετῶν δυσμένειαν αὐτοῦ· διότι πάντοτε σχεδὸν κατεδίωξεν αὐτοὺς ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς, ἐν ᾧ παρεῖχε τὴν ὑποστήριξιν του εἰς τοὺς Γενουηνοὺς, ἐν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ ⁽¹⁾.

Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ υἱός του Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος ἠκολούθησε τὴν πολιτικὴν τοῦ πατρός. Καίτοι οἱ Ἑνετοὶ ἐπέτυχον ἀνανέωσιν τῆς συνθήκης τοῦ 1258 ἐπὶ δέκα ἔτη, ⁽²⁾ κατὰ τὰ ἔτη 1291 καὶ 1292, ἐν τούτοις ἀνεστάτωσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ συγκρούσεως αἱματηρᾶς. Ἐντὸς τῆς πόλεως αὐτῆς οἱ Γενουήνσιοι ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἑνετῶν, ἔρριψαν ἐκ τῆς στέγης οἰκίας τὸν βαῖλον αὐτῶν Μάρκον Bembo, μόλις δὲ ἐν ἔτει 1299 τῇ μεσολαβήσει τοῦ Ματθαίου Visconti ἄρχοντος τοῦ Μιλάνου, αἱ ἀντίζηλοι πολιτεῖαι ἐσυνθηκολόγησαν, μὴ μετασχόντος εἰς τὰς συνθήκας τοῦ αὐτοκράτορος ⁽³⁾.

Ὅταν δὲ ἐν ἔτει 1302 στόλος ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Belleto Giustiniani ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ αὐτοκράτωρ ὑπέκυψε ⁽⁴⁾ καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ συνθήκη τῆς 7 Μαρτίου 1303.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ κίνδυνος τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ προχωρούντων Τούρκων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 14^{ου} αἰῶνος ἠνάγκασε τὸν Ἀνδρόνικον νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν τῶν Καταλάνων, ⁽⁵⁾ οἵτινες, ὥς γνωστόν, μετὰ τὴν δολοφονίαν ἰδίως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ronerio de Flor ἐγένοντο μάλιστα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἐν γένει ἐπὶ Παλαιολόγων οἱ Ἑνετοὶ ἐν Κωνσταντι-

(1) Παχυμέρης II σ. 638.

(2) Tafel und Thomas III σελ. 323 ἐπ.

(3) Muratori XXIII σ. 1011. Heyd αὐτόθι.

(4) Παχυμέρης II 322 ἐπ. Νικηφόρος Γρηγοράς. I σ. 208—210.

(5) Ramon Muntaner (μετάφρ. Ἰταλικὴ Lanz) II σ. 106.

νουπόλει, τῷ ἐμπορικῷ κέντρῳ τῆς Ἑλλάδος, εἰς ταπεινότεραν τῶν Γενουηνσίων διετέλουν κατάστασιν. Εἶχον βαῖλον ἐν αὐτῇ, κατωτέρου ὅμως βαθμοῦ τοῦ «ποτεστάτου» τῶν ἐν Γαλατᾷ Γενουηνσίων⁽¹⁾. Οὐχ ἦττον ὁ βαῖλος ἐπεσκέπτετο τὸν αὐτοκράτορα κατὰ Κυριακὴν⁽²⁾ καὶ μετεῖχε τῶν αὐλικῶν ἑορτῶν, ἀλλ' ἐν κατωτέρᾳ τάξει. Ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν υποθέσεων τῶν Ἑνετῶν ὑπηκόων πάντοτε εὑρίσκει δυσχερείας καὶ προσκόμματα. Τὸ Βυζαντινὸν ὅμως κράτος περιορίζετο εἰς στενὸν χῶρον, ἐλαχίστην μοῖραν τῆς ἀρχαιοτέρας ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν αὐτοκρατορίας. Καθ' ὅλην τὴν μεσημβρινὴν Ἑλλάδα οἱ Παλαιολόγοι κατώρθωσαν νὰ ἐπανιδρύσωσι τὴν Βυζαντινὴν κυριαρχίαν, μόνον εἰς μικρὸν τμήμα τοῦ Μωρέως, ἐν Μιστρά, οἱ δὲ Λατῖνοι ἀνεδείχθησαν ἀνίκανοι νὰ στερεώσωσι τὴν αὐτοκρατορίαν, οὕτως, ὥστε πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν διαφόρων νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, μηδὲ τῶν δουκῶν τῆς Νάξου ἐξαιρουμένων, καὶ οἱ πρίγκιπες τῆς Ἀχαΐας προσεκολλήθησαν εἰς τὴν Ἑνετίαν, ἥτις ἦτο ἡ μόνη δύναμις ἡ ἀντιτασσομένη κατὰ τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τούρκων.

Ἡ Ἑνετία ἐν Εὐβοίᾳ (Negroponte) μετὰ τὴν πῶσιν τῆς Λατινικῆς αὐτοκρατορίας ἐγκατέστησε τὸ κέντρον τῆς ἐνεργείας της. Ἦδρευεν αὐτόθι βαῖλος μετὰ δώδεκα συμβούλων (consiglieri) καὶ ἐκεῖθεν ἐπετήρει τὰς Ἑλληνικὰς νήσους καὶ ἐπροστάτευε τὰ πολιτικὰ καὶ ἐμπορικὰ συμφέροντα ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῷ πριγκιπάτῳ τοῦ Μωρέως. Ἐκεῖθεν ἐξώρμουν οἱ στόλοι αὐτῆς πρὸς ἀποκρυσιν τῶν Τούρκων. Ὁρθῶς δὲ ἐλέχθη ὅτι ἡ Εὐβοία

(1) Ὁ Ἑνετὸς βαῖλος δὲν παρίστατο κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων εἰς τὸ βασιλικὸν γεῦμα, οὐδὲ ἡσπάζετο τὸν πόδα, τὴν χεῖρα καὶ τὴν παρειάν τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τὸ Πάσχα, ἐνῷ ὁ podesta τοῦναντίον. «Βενετικοὶ δὲ οὔτε εἰς τὸν πολυχρονισμὸν ἔρχονται, οὔτε μὴν εἰς τὸν ἀσπασμόν». Κωδικοῦ Κουροπαλάτου σ. 56, 57, 74—76.

(2) Καντακουζηνός (ἐκδ. Bonnæ) I σ. 61.

ὑπῆρξε διὰ τοὺς Ἑνετοὺς ὅτι ὁ Γαλατᾶς διὰ τοὺς Γενουηνοὺς.

Ἡ Μεθώνη καὶ ἡ Κορώνη καὶ ὡς φρούρια, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὡς σταθμοὶ ναυτικοὶ, ἀπετέλουν σπουδαιότατα κέντρα ἐμπορίου, διότι ἐκεῖ συνείθιζον νὰ προσεγγίζωσι τὰ πλοῖα ἐξ Αἰγύπτου ἐρχόμενα, Συρίας, Ρωμανίας καὶ Μαύρης Θαλάσσης. Τὸ Ναύπλιον ἦτο ἕτερος σπουδαιότατος σταθμὸς μεσάζων μεταξὺ Κρήτης, Μεθώνης καὶ Κορώνης καὶ Εὐβοίας. Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἑλλάδι τοιουτοτρόπως ἡ Ἑνετία κατεῖχε τέλειον κατὰ θάλασσαν σύμπλεγμα σταθμῶν.

Ἡ μακρὰ ἐν Μεθώνη καὶ Κορώνη διαμονὴ τῶν Ἑνετῶν παρεσκεύασε κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν ἀξίαν μελέτης. Διότι ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐμπορίας καὶ ἡ μετὰ πάντων τῶν ἐμπορικῶν κέντρων τῆς Ἀνατολῆς ἐπιμιξία καὶ τὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων ἠϋξήσε καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν ιδιόρρυθμον παρήγαγε. Ἑβραῖοι, Ἕλληνες, Ἀλβανοὶ, Ἑνετοὶ συνέρρεον εἰς τὰς δύο πόλεις. Ἡ ἔρευνα τῶν νόμων, ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τῶν ὁποίων μέχρι τέλους τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος διερίποντο αἱ σχέσεις τῶν κατοίκων αὐτῶν ἀστικῶς, δικαστικῶς, διοικητικῶς, ἀστυνομικῶς, οἰκονομικῶς, δύναται νὰ παραστήσῃ τὴν εἰκόνα τῆς τότε κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἑνετικῆς Πολιτείας.

Αἱ πηγαὶ τὰς ὁποίας μεταχειρίζομαι εἰσὶ κυρίως οἱ νόμοι καὶ αἱ διατάξεις τῶν ἐν Μεθώνη καὶ Κορώνη ἀρχῶν ἀπὸ τοῦ 1337 μέχρι τοῦ ἔτους 1487, μέχρι δηλ. τῶν παραμονῶν τοῦ πολέμου τῶν Ἑνετῶν καὶ τῶν Τούρκων, ὅστις κατέληξεν εἰς τὴν πτώσιν τῶν δύο πόλεων ἐπὶ Βαγιαζήτ. Πρὸς τοῦτο πολύτιμα ἀποβαίνουν τὰ ὑπὸ τοῦ Σάθα ἐν σειρᾷ τόμων ἐκδοθέντα ἔγγραφα (documents inédits relatifs a l'histoire au moyen âge), ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Ἑνετίας. Λυπηρὸν δὲ εἶνε ὅτι ἡ ἔκδοσις αὐτῶν διεκόπη.

Ἐν τῇ διοικήσει τῶν κτήσεων αὐτῆς ἡ Ἑνετία ἐφήρμοξε σύστημα ἴδιον. Ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ διώριζε φρουράρχους (*castellani*), οἵτινες εἴτε μόνοι, εἴτε συνήθως μετὰ δύο συμβούλων (*consiglieri*) ἀπεφάσιζον καὶ ἐδημοσίεον διαταγὰς, αἵτινες εἶχον ἰσχὺν νόμου.

Αἱ διαταγαὶ αὗται διελαλοῦντο εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰ κεντρικὰ μέρη διὰ κήρυκος μετὰ τὴν διὰ σάλπιγγος πρόσκλησιν τοῦ κοινοῦ.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων αἱ δύο πόλεις εἶχον ἴδιον δικαστικὸν ὄργανισμὸν.

Ἐν Μεθώνῃ ὑπῆρχον δικαστήρια δύο, κατώτερον (*corte menor*) καὶ ἀνώτερον (*corte grande* ἢ *mazor*). Τὸ πρῶτον συνέκειτο ἐκ τριῶν δικαστῶν (*zudesi*), οἵτινες ἐξελέγοντο ἐκ τῶν πολιτῶν ἐτησίως. Συνέπραττε δὲ κατὰ τὰς συνεδριάσεις καὶ γραμματεὺς (*scrivan*), βεβαιῶν ἐν πρακτικοῖς τὰ γινόμενα.

Φαίνεται ὅτι μέχρις ὁρισμένου ποσοῦ 12 ὑπερπύρων ἐδίκαζον ἀνεκκλήτως.⁽¹⁾

Ἐάν τις τῶν δικαστῶν ἐξηρεῖτο λόγῳ συγγενείας πρὸς τὸν διάδικον ἢ δι' ἄλλον λόγον, ἀντικαθίστατο ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου δικαστηρίου.

Αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο κατὰ πλειονοψηφίαν. Οἱ δικασταὶ ἐμισθοδοτοῦντο. Ἐν ἔτει 1386⁽²⁾ ὁρίσθη ὁ μισθός των εἰς 25 ὑπέρπυρα ἐτησίως.

Εἶχον ὅμως καὶ ἄλλας ἀπολαυὰς, διότι ὁ διάδικος ὅστις ἤθελεν ἀπολέσῃ τὴν δίκην, ὑπεχρεοῦτο νὰ καταβάλῃ ἐν σολ-

(1) Πρβλ. Διάτ. 1414 Ordene sovra zudexi, Σάθα IV 121 ἐπ.

(2) Διάτ. Vitalis Lando καὶ Pisani, Σάθα VI 55.

δίων ἀνὰ ἕκαστον ὑπέρπυρον, ὅπερ ἐλέγετο *carati*⁽¹⁾ εἶδος προστίμου, ἐξ οὗ τὸ ἡμῖς ἐλάμβανον οἱ δικασταί. Ἐὰν εἰς τὴν ἀπόφασιν ὑπῆρχέ τις μειονοψηφῶν, δὲν ἐλάμβανε μέρος ἐκ τοῦ προστίμου. Προκειμένου ὅμως περὶ διεκδικήσεως ἀκινήτου ὁ ἐνάγων ὥφειλε νὰ καταθέσῃ τὸ πρόστιμον ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος⁽²⁾.

Ἡ ἀπόφασις ὑπέκειτο εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον τοῦ ἀνωτέρου δικαστηρίου, ἥτοι τοῦ φρουράρχου ὅστις συνέπρωττε μετὰ τῶν συμβούλων αὐτοῦ.

Ἐὰν ἡ ἀπόφασις μετερρυθμίζετο, ἐπεστρέφοντο τὰ κα-
ράτια.

Μηνύσεις διὰ τὰ ἀδικήματα ὑπεβάλλοντο εἰς τὸ φρου-
ραρχεῖον. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι αἱ καταγγελίαι ἦσαν τόσον πυ-
κναί, δι' ἐλάχιστα μάλιστα πράγματα (*piccoli lamenti*), ὥστε
διὰ ψευδεῖς καὶ ἀναποδείκτους τοιαύτας κατηγορίας ὁ μηνυ-
τὴς ἐπλήρωνεν ἓν ὑπέρπυρον λόγῳ προστίμου.

Σπουδαιοτάτην ὅμως διάταξιν περὶ δικαστικῆς διατιμή-
σεως (*tasation e correction*) εὐρίσκομεν ἐν ἔτει 1414. Ἐν τῇ
διατιμῇσει ταύτῃ κανονίζονται τὰ ἔξοδα καὶ τέλη ἐκάστου
δικαστηρίου, ἀνωτέρου (*corte mazor*) καὶ κατωτέρου καὶ τοῦ
γραμματέως (*canzelieri*)⁽³⁾.

Οἱ δικασταὶ πολλάκις ἐξήρχοντο τῆς ἑδρας αὐτῶν πρὸς
ἐπιτόπιον διεξαγωγὴν ὑποθέσεων. Δι' ἐκάστην πορεῖαν ἐλάμ-
βανον 40 σολδία παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων. Φαίνεται ὅμως
ὅτι τὸ κέρδος προεκάλει πολλὰς πορείας καὶ οἱ πτωχοὶ διά-
δικοι κατέβαλλον ὑπέρογκα ποσά.

Ἐντεῦθεν, πρὸς περιορισμὸν καταχρήσεων, ὠρίσθη ὅτι

(1) Περὶ τῶν *carati* ἴδε Marco Ferro, *Dizionario del diritto comune veneto*.

(2) 1478 Marino de Leze.

(3) Δ. Zan Navagier καὶ Nicolo Erizo. Σάθα IV σ. 120 ἐπ. ἐνθα καὶ
διατίμησης.

δι' ἐκάστην παραγγελίαν τοιαύτης ἐνεργείας (*commesso*), δὲν κατεβάλλοντο εἰς τοὺς δικαστικούς πλέον τῶν 40 σολδίων καὶ ἐὰν πολλάκις ἦθελεν ἐπαναληφθῇ ἡ πορεία, οἷον δι' ἐγκατάστασιν εἰς νομὴν κληρονομίας, ἐπὶ διανομῇς κτημάτων μεταξὺ χωρικῶν κέ.⁽¹⁾

Ἐπὶ ποινικῶν ὑποθέσεων καὶ οἱ ἱατροὶ ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἐγκλημάτων. Καὶ περὶ αὐτῶν εἰδικαὶ ὑπῆρχον διατάξεις διατιμῆσεως. Ἰατρὸς ἔφιππος μεταβαίνων μετὰ δικαστικοῦ γραμματέως (*scrivan*) ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐλάμβανε σολδία 20 ἕκαστος⁽²⁾.

Ἄλλ' οἱ διάδικοι τὰς ὑποθέσεις τῶν διεξήγον διὰ δικηγόρων. Ὑπῆρχε λοιπὸν σῶμα δικηγόρων ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ.

Οἱ δικηγόροι ὑπερήσπιζον τὰς ὑποθέσεις τῶν πελάτῶν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἐπὶ ἀμοιβῇ, ἥτις κατὰ τὸ ἔτος 1386 ὠρίζετο ὡς ἑξῆς:

Δι' ἐκάστην ὑπεράσπισιν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων μέχρι πέρατος τῆς δίκης σολδία 4.

Ἐὰν ἐπετύγγανεν ἀπόφασιν ὑπὲρ τοῦ πελάτου ὁ δικηγόρος ἐλάμβανεν ἐπὶ τῇ νίκῃ τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ προστίμου (*carati*), ὅπερ ὑπερχεοῦτο νὰ πληρώσῃ ὁ ἡττηθεὶς ἀντίδικος, ἥτοι 1 σολδίων ἐπὶ ἐκάστου ὑπερπύρου, τοὔτέστι 2 τορνέζια. Ὁ δὲ ἡττηθεὶς δικηγόρος ἐλάμβανεν ἐν τορνέζιον ἀνὰ ὑπέρπυρον παρὰ τοῦ πελάτου του.

Ἐνώπιον τοῦ ἀνωτέρου δικαστηρίου (*avanti li signori castellani*), ἡ ἀμοιβὴ τῶν δικηγόρων ἦτο 2 τορνέζια διὰ τὸν νικήσαντα καὶ 2 διὰ τὸ Δημόσιον ταμεῖον (*de li beni mobili*). Ὁ ἕτερος δικηγόρος ἐλάμβανεν 1 τορνέζιον παρὰ τοῦ πελάτου.

(1) Δ. Rosso Marino. Σάθα IV 125.

(2) 1450 Zuan Venier. Σάθα VI 24.

Ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἤθελε μεταρρυθμισθῇ καὶ ἡ υπόθεσις παρεπέμπετο εἰς τοὺς δικαστάς, οἱ δικηγόροι ὤφειλον νὰ ἀρκεσθῶσι μόνον εἰς τὴν πρώτην ἀμοιβήν.

Ἐν ἔτει 1397 ἐκανονίσθησαν τὰ τέλη ἐνώπιον τῶν φρουράρχων δι' ἐκάστην δίκην (letigio) ἀναλόγως τοῦ ἀντικειμένου τῆς δίκης. Ἐπὶ ποσοῦ 10 ὑπερπύρων μέχρις 100, ὁ ἠττώμενος διάδικος, εἴτε Ἑλλήν, εἴτε Λατῖνος, κατέβαλλε δύο σολδία ἀνὰ ὑπέρπυρον. Ἐπὶ 100 δὲ ὑπερπύρων καὶ ἄνω, σολδίων 1, ἕξ' οὗ τὸ $\frac{1}{2}$ τὸ Δημόσιον ταμεῖον. Ἐὰν ὁ διάδικος δὲν εἶχε δικηγόρον, τὸ ὅλον περιήρχετο εἰς τὸ Δημόσιον ταμεῖον⁽¹⁾.

Ἀξιωματικὸς (official) δὲν ἠδύνατο νὰ παρασταθῇ ὡς συνήγορος ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ (avanti signoria), πλὴν ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ υποθέσεως τέκνων, ἐπὶ ποινῇ 25 ὑπερπύρων.

Ἐνίστε ὁ διάδικος καλούμενος ἐπὶ δικαστηρίου ἐξήτει ἀναβολὰς πρὸς εὗρεσιν δικηγόρου· ἐτάχθη προθεσμία 3 μὲν ἡμερῶν πρὸς εὗρεσιν τοιούτου καὶ 8 ἡμερῶν πρὸς ἐμφάνισιν, καὶ τὴν υπεράσπισιν· οὐχὶ πλέον⁽²⁾.

Πολλάκις οἱ δικηγόροι ἠρνοῦντο νὰ υπερασπίζωνται υπόθεσιν τινα. Κατὰ τοῦ ἀρνούμενου ἐπεβάλλετο ποινὴ 25 ὑπερπύρων, πλὴν ἐὰν ἡ ἄρνησις ἐδικαιολογεῖτο, διότι λ. γ. ὁ δικηγόρος εἶχεν ἀναλάβῃ τὴν υπεράσπισιν τοῦ ἐτέρου διαδίκου.

Οἱ δικηγόροι ἦσαν ὠρισμένοι καὶ ἀπετέλουν ἴδιον σωματεῖον, ἀλλὰ κατὰ κακὴν συνήθειαν προσελαμβάνοντο συνήγοροι οὐχὶ κατ' ἐπάγγελμα δικηγόροι, καὶ ἡ ἀπειρία αὐτῶν ἐβλάπτε τὰ συμφέροντα τῶν διαδίκων. Τὸ ἄτοπον τοῦτο

(1) 1397. 1403 cast. Ant. Bembo, A. super advocatis. Σάθα IV 56.

(2) 1486 L. Querini.

ἤρθη διὰ διαταγῆς, καθ' ἣν οὐδεὶς παρίσταται ὡς συνήγορος ἐὰν δὲν εἶνε ἐκ τῶν διωρισμένων δικηγόρων (*costituti*)⁽¹⁾.

Ἀλλὰ παράδοξος καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος διάταξις ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1453. Ἡ πανταχόθεν ἀσκουμένη πίεσις τῶν Τούρκων φαίνεται ὅτι ἐπέφερε συμπύκνωσιν τῶν κατοίκων ἐν τοῖς Ἑνετικοῖς φρουρίοις. Ἡ πληθώρα τῶν δικηγόρων ἠνάγκασε τὴν διοίκησιν νὰ ὀρίσῃ ὅτι ὁ δικηγόρος μετὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος ἐπὶ ἐν ἔτος ἐπαύετο ἐπὶ ἕτερον ἔτος, μετὰ παρέλευσιν τοῦ ὁποίου ἠδύνατο πάλιν νὰ διορίζηται. Ὁ παραβάτης ἐτιμωρεῖτο δι' ἀπωλείας πάντων τῶν ὠφελημάτων, ἃ ἤθελεν ἔχει ἐκ τῆς δικηγορίας (*utilitates quas reciperet ex advocatura*), ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου ταμείου⁽²⁾.

Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ ὁ γραμματεὺς μετεῖχε τῶν προστίμων, διότι ἐν ἔτει 1403 ὠρίσθη δι' αὐτὸν τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ προστίμου⁽³⁾.

Οἱ διάδικοι καλούμενοι ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ὥφειλον νὰ προσέρχωνται, ἄλλως ὑπεβάλλοντο εἰς πρόστιμον 3 σολδίων⁽⁴⁾.

Αἱ κλητεύσεις εἰς τὰς δικαστικὰς ἀρχὰς ἐγίνοντο διὰ τῶν λεγομένων *comandadori*. Οὗτοι ἦσαν εἰδικοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐντεταλμένοι νὰ κοινοποιῶσι τὰς διαταγὰς καὶ ἐκτελῶσι τὰς παραγγέλιας τῶν δικαστῶν⁽⁵⁾. Ὡς τοιοῦτοι δημόσιοι ὑπάλληλοι δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὑβρίζωνται παρὰ τῶν

(1) 1440 Γαβριήλ Barbarigo. 1461 Zuan Bembo καὶ Ant. Loredan. Σάθα IV 130 καὶ 163.

(2) 1453 J. Venerio.

(3) D. J. Trivisan.

(4) 1448 A. Lorando Michel.

(5) Εἶδος κλητῆρων προσομοιαζόντων τοῖς ἐν Ρώμῃ *praecones*, οἵτινες ὥφειλον νὰ κλητεύωσι τοὺς διαδίκους ὅταν τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν διέτασεν ὁ πραιτωρ. Πρβλ. Asconius in Cornelianam παρὰ Bruns fontes juris romani antiqui.

ὑποκειμένων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δικαστικῆς διαταγῆς. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔφερον ἐρυθρὸν σκοῦφον (*beretta rossa*). Ἐν τοῖς ἄλλοις ἔργοις αὐτῶν ἦτο ἡ δημοσίευσίς τῶν νόμων, διαταγμάτων, διακηρύξεων δι' ἀναγνώσεως αὐτῶν γεγονυία τῇ φωνῇ πρὸς τὸν λαὸν πρὸς κοινὴν γνῶσιν. Ἐκράτουν τὰ βιβλία τῶν κλητεύσεων, ὑπέγραφον τὰς ἐπιταγὰς, τὰς διαλαλιὰς καὶ ἐγκαταστάσεις εἰς τὴν κατοχὴν πραγμάτων (*stride dei possessi*), τὴν ἐπιμέλειαν κατασχέσεων καὶ ἐν γένει πάσης ἐκτελέσεως ⁽¹⁾.

Οἱ *comandadori* ἐλάμβανον δι' ἐκάστην πορείαν δύο μιλίων σόλδια πέντε, τεσσάρων δὲ μιλίων σόλδια δέκα. Ἐτέρα τάξις ἦτο ἡ τῶν κλητῆρων λεγομένων (*gastaldi, gastaldioni*), οἵτινες κατὰ παραγγελίαν προέβαινον εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων καὶ διαταγῶν.

Οἱ γραμματεῖς ἐλάμβανον δι' ἕκαστον μάρτυρα δύο σολδία. Δι' ἐκάστην καταδίκην (*condanason*) κατὰ παλαιὰν διάταξιν (*ordene antigo*) 1 σολδίου ἀνὰ ὑπέρπυρον, ὅπερ κατέβαλλεν ὁ κακοῦργος (*malfador*) ⁽²⁾. Δι' ἐκάστην μήνυσιν κατεβάλλοντο τέσσαρα σολδία καὶ διὰ τὴν ὑπεράσπισιν σολδία τέσσαρα ἐπίσης.

III

Ὁ διάδικος παρέδιδεν εἰς τινὰ αὐτῶν τὴν ἀπόφασιν, ὅστις ἐσημείου εἰς τὸ *quaterno* τὸ ὄνομα τοῦ δόντος καὶ ἔγγραφον παραγγελίαν (*cartolinam*), ἔνθα ἐσημειοῦντο τὸ ποσὸν καὶ τὰ ἔξοδα, ἅτινα ἐδικαιοῦτο νὰ εἰσπράξῃ. Ἐὰν εἰσέπραττε παρὰ τοῦ ὀφειλέτου τὸ χρῆος, παρέδιδε τὰ ληφθέντα εἰς τὸν δανειστὴν ἐπὶ ἀποδείξει. Ἐὰν ὁ ὀφειλὴτης ἐδυστρόπει, προέβαινεν εἰς κατάσχασιν περιουσίας διὰ κλη-

⁽¹⁾ Marco Ferro ἐν λ. *comandadore*.

⁽²⁾ 1450 Zuan Venier αὐτόθι.

τῆρος (preconis) καὶ παρέδιδε τὰ κατασχεθέντα (pignora) εἰς εἰδικὸν παρὰ τῷ φρουράρχῳ ὑπάλληλον capellano λεγόμενον, ὅστις ἐπλειστηρίαζεν αὐτὰ εἰς ὠρισμένην ἡμέραν καὶ καθ' ὠρισμένας διατυπώσεις διαδικασίας (secundum usum et formam commissionum dominorum castellanorum)⁽¹⁾.

Ἐὰν ὁ gastaldo δὲν εὗρισκεν οὔτε τὸν ὀφειλέτην, οὔτε περιουσίαν πρὸς κατάσχεσιν, ἐπέστρεφε τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἔγγραφον ἐντολὴν εἰς ἓνα τῶν comandador, ὅστις ἐξήταξε τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐὰν οὗτος ἡμέλει, ὁ gastaldo ἀνεφέρετο εἰς τὸ φρουραρχεῖον. Οἱ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως ὀφείλον νὰ προσλαμβάνωσι διερμηνεῖα (durgumano).

Κατὰ παλαιὰν συνήθειαν τὰ ἐπὶ πλειστηριασμοῦ πωλούμενα πράγματα παρεδίδοντο ἐντὸς 8 ἡμερῶν. Ὅταν ἐπλειστηρίαζοντο κινητὰ πράγματα χωρικῶν διὰ χρῆν πρὸς τὸ Δημόσιον ἢ καὶ πρὸς ἰδιώτας, οἱ capellani, οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλοι, παρεκράτουν αὐτὰ ἐπὶ 8 ἡμέρας, ἐντὸς τῶν ὁποίων οἱ ὀφειλέται ἐδικαιοῦντο νὰ ἐξαγοράσωσιν αὐτά⁽²⁾.

Ἀπηγορεύετο εἰς τὸν κήρυκα (comandador) νὰ ἀγοράζῃ δι' ἑαυτὸν εἴτε δι' ἄλλον πρᾶγμα ἐπὶ πλειστηριασμοῦ, ὅταν αὐτὸς διεκήρυττεν αὐτόν⁽³⁾.

(1) 1396 Δ. Caravello, ordo super facto gastaldionis et preconum in executione sententiarum. Σάθα VI 80 ἐπ. Οἱ gastaldi ἦσαν οἱ ἐπιμελούμενοι τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων ἐν ὀνόματι τοῦ δόγη. Precones ἦσαν οἱ ἐκτελεσταὶ καὶ ἐνεργοῦντες τὴν κατάσχεσιν ἐπὶ διαταγῇ τοῦ capellanus.

(2) 1438 Γαβριήλ Barbarigo.

(3) 1339 Marco Ruzini.

IV

Συμβολαιογράφοι ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ ὑπῆρχον πολλοὶ Ἑλληνες (Griesi), μετὰ τὴν ἄλωσιν μάλιστα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Οἱ Ἑλληνες δὲν εἶχον τάξιν περὶ τὴν τήρησιν βιβλίων καὶ σύνταξιν συμβολαίων καὶ ἰδίως διαθηκῶν (*capitolar ne ordine*).

Ἐντεῦθεν ὠρίσθη ὅτι οὐδεὶς συμβολαιογράφος ἠδύνατο νὰ συντάξῃ διαθήκην (*testamentaria ordination*) ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἐὰν δὲν παρίσταντο 4 μάρτυρες (*praesenti . . . et pregadi*), ἐξ ὧν οἱ δύο τοῦλάχιστον ἐγγράμματοι.

Διαθήκη γενομένη μετ' ὀλιγωτέρων μαρτύρων, ἔδει νὰ συντάσσεται κατὰ τὸν νόμον τῆς Ἑνετίας, διὰ τοῦ τύπου προφορικῆς διαθήκης (*per breviarío*)⁽¹⁾.

Ἐν τῇ ἐξοχῇ ἦρχουν 3 μάρτυρες, ἐξ ὧν οἱ δύο ἐγγράμματοι, ἄλλως ἐφηγοῦντο καὶ ἐκεῖ ὁ ἐνετικὸς τύπος *per breviarío*.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου ἐντὸς 40 ἡμερῶν οἱ συμβολαιογράφοι ὄφειλον νὰ υποβάλλωσι τὴν διαθήκην εἰς τὴν διοίκησιν (*rezimento*) εἴτε ἰδιωτικὴν (*cedola*)⁽²⁾ εἴτε δημοσίαν, ἐπὶ ποινῇ 100 ὑπερπύρων καὶ στερήσεως τῆς συμβολαιογραφικῆς θέσεως (*poderia*).

Ἐπὶ ἄλλων συμβολαιογραφικῶν πράξεων ἔπρεπε νὰ προσλαμβάνωνται καὶ συνυπογράφονται δύο μάρτυρες, ἄλλως ἢ πρᾶξις ἐθεωρεῖτο ἄκυρος⁽³⁾.

(1) Marco Ferro ἐν λ. *breviarío*.

(2) Marco Ferro ἐν λ. *cedola*.

(3) Περὶ τῶν ἀνωτέρω ἴδε Zuanne Bembo *ordo tabellionum grecorum*. Σάθα IV 30 ἐπ.

Κατὰ τὸν 14^{ον} αἰῶνα ἡ Πελοπόννησος περιελάμβανε τὸ πριγκιπᾶτον τὸ λεγόμενον τῆς Ἀχαΐας ⁽¹⁾ καὶ τὸ δεσποτᾶτον τοῦ Μιστρά, συγχρόνως δὲ οἱ Ἑνετοὶ πλὴν ἄλλων μερῶν κατεῖχον τὴν Μεθώνην καὶ τὴν Κορώνην μετὰ τῆς ἀγροτικῆς αὐτῶν περιφερείας.

Τὰς ἀστικὰς σχέσεις διεῖπε τὸ ἀρχαιότερον αὐτῶν δίκαιον, τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὸν τύπον μακρᾶς συνηθείας ἐφηρομόζετο εἰς τὸ κληρονομικὸν καὶ οἰκογενειακὸν δίκαιον. Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὰ χρονικὰ ἀναφέρεται ὅτι οἱ κατακτηταὶ πρίγκιπες ὑπεσχέθησαν νὰ σεβασθῶσι τὰς συνηθείας τοῦ τόπου ⁽²⁾.

Καὶ ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ παρατηροῦμεν τὴν προσπάθειαν τῆς διασώσεως τῶν θεσμῶν.

Ἐν ἔτει 1305 οἱ Ἕλληνες ὑπέβαλον ἀναφορὰν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ ἐξήτησαν ὅπως αἱ κληρονομίαι κανονίζωνται κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Οἱ τότε διοικηταὶ Jacopus Geno, Carolus Quirini καὶ Marinus Gradenigo ἐξέδωκαν σχετικὸν διάταγμα (Σάθα IV 182) καὶ ὥρισαν τὰ ἐξῆς: Ὅταν τις ἀπέθνησκεν ἄνευ κληρονόμων (absque herede) ἡδύνατο νὰ καταλίπη κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν (mobile et stabile) τοῖς ἐγγυτέροις αὐτοῦ συγγενέσι, διαθέτων ὅμως καὶ ὑπὲρ τῆς κοινότητος μοῖραν ἐκ τῶν κινητῶν.

Ἡ περιουσία τῶν Ἑλλήνων θνησκόντων ἄνευ κληρονόμων περιήρχετο ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸν ἀδελφὸν ἢ ἀδελφήν,

(1) Τὰ ὀνόματα τῶν πριγκίπων ἀπὸ τοῦ 1205 μέχρι τοῦ 1429, δηλαδὴ μέχρι τοῦ Κεντηρίωνος, παρὰ Ferd. Gregorovius, Geschichte der Stadt Athen II 449, 450.

(2) Δ. Marini Caravello ἐνθα ἀνεγράφησαν αἱ διατυπώσεις καὶ ἐκτελέσεις καὶ ποιναὶ κατὰ τῶν κλητῆρων αὐστηραί, διότι πολλαὶ καταχρήσεις φαίνεται ὅτι ἐγένοντο ὑπ' αὐτῶν εἰς βάρος τῶν χωρικῶν ὀφειλετῶν (extorsiones et manzarie multe) Σάθα IV 80 ἐπ.

ἐὰν ἦσαν πλείονες, καὶ εἰς τὸν πατέρα, ἐὰν μετ' ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῶν εἶχον πατέρα. Ἡ μεταξὺ αὐτῶν διανομὴ ἐγίνετο ἐξ ἴσου (equaliter).

Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐκληρονόμει ὁ ἐκ πατρὸς πάππος, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε πατήρ.

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον οὔτε πατήρ οὔτε πάππος ἐκ πατρὸς οὔτε ἀδελφοί, ἐκληρονόμουν ἡ ἀδελφὴ ἢ ἀδελφαί.

Ἐὰν ἀδελφὴ ἢ ἀδελφαὶ δὲν ὑπῆρχον, ἡ κληρονομία περιήρχετο εἰς τὰ ἄρρενα τέκνα τῆς ἀδελφῆς.

Τοιούτων συγγενῶν μὴ ὑπόντων ἐκληρονόμει ἡ κοινότης (comune).

Ἐντεῦθεν ἐξάγεται ὅτι οἱ Ἑνετοὶ μετέβαλον τὸ κληρονομικὸν δίκαιον τῶν Ἑλλήνων, διότι περιώρισαν αὐτό, καὶ εἰσήγαγον τὸ σύστημα τῆς ἄρρενογονίας.

Ἐν ἔτει 1337 οἱ διοικηταὶ Μεθώνης καὶ Κορώνης ἔνεκα διαμαρτυριῶν ἴσως τῶν ὑπηκόων αὐτῶν, προσέθεσαν καὶ ἐτέρας κληρονομικὰς περιπτώσεις.

Ἐὰν δηλαδὴ ἀπέθνησκέ τις ἄνευ κληρονόμων καὶ συγγενῶν ἐγγυτέρων, ὡς ἀνωτέρω, ἡ περιουσία περιήρχετο εἰς τοὺς ἐκ πατρὸς ἐγγυτέρους συγγενεῖς, ἐὰν δὲ οὔτοι ἦσαν πλείονες, διενέμοντο ἐξ ἴσου τὴν κληρονομίαν.

Ἐὰν τοιοῦτοι συγγενεῖς δὲν ὑπῆρχον ἡ περιουσία μετέβαινεν εἰς τοὺς ὁμαίμονας (consanguineos germanos) ἐκ πατρὸς (ex parte patris) συγγενεῖς καὶ ἐὰν ἦσαν πλείονες ἐκ πλειόνων ριζῶν.

Ἐὰν καὶ τοιοῦτοι δὲν ὑπῆρχον ἡ περιουσία περιήρχετο εἰς τὴν κοινότητα.

Ταῦτα πάλιν ἐτροποποίησεν ἐν ἔτει 1339 ἐτέρα διάταξις, καθ' ἣν, ἐὰν τις ἀπέθνησκειν ἄνευ κληρονόμων, ἡ περιουσία περιήρχετο εἰς τοὺς ἀδελφούς, οἵτινες διένεμον κατ' ἴσας μοίρας.

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε πατήρ εἰς τὴν διαδοχὴν, ἐκαλεῖτο ὁ ἐκ

πατρὸς πάππος, τοιούτου δὲ μὴ ὑπάρχοντος ἐκαλοῦντο αἱ ἀδελφαὶ καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν.

Ἐὰν ἀδελφαὶ δὲν ὑπῆρχον, ἐκαλοῦντο τὰ ἄρρενα αὐτῶν τέκνα καὶ ἂν ἦσαν πλείονα.

Μὴ ὑπαρχόντων τοιούτων συγγενῶν ἐκληρονόμουν οἱ θεῖοι (barbani) ἤτοι οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν (zoè li fradelli de li pare et li fioli).

Ἐὰν οὔτε θεῖοι, οὔτε τέκνα αὐτῶν ὑπῆρχον, ἐκαλοῦντο οἱ ἐξ ἄρρενογονίας ἐξάδελφοι (germani cugini da parte de mascholo).

Ἐὰν τοιοῦτοι δὲν ὑπῆρχον, ἐκληρονόμει ἡ κοινότης⁽¹⁾.

Τὸ κληρονομικὸν δίκαιον τοιοιυτοτρόπως τροποποιηθέν, ὑποθέτω ὅτι ἐφηρμόσθη ἐφ' ὅσον χρόνον ἡ Ἑνετία κατεῖχε τὰς δύο πόλεις. Κατόπιν φαίνεται ὅτι οἱ ὀρισμοὶ τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου ἐπανῆλθον, διότι ἐν τῇ συλλογῇ τῶν τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνηθειῶν ἐξ ἐπισήμων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ἀπαντήσεων, ἐκδοθείση ὑπὸ Λ. Χρυσανθοπούλου,⁽²⁾ εὐρίσκω ὅτι ἐν ταῖς πόλεσι Μεθώνη καὶ Κορώνη πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἡ συνήθεια ἐπὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς συνεφώνει πρὸς τὸν νόμον πλὴν ἑνὸς σημείου, ὅτι μὴ ὑπαρχόντων κληρονόμων, ἐκληρονόμει οὐχὶ τὸ Δημόσιον, ἀλλ' ὁ Ἐπίσκοπος, ἡ ἐκκλησία καὶ οἱ πτωχοί, δηλαδή ἡ κοινότης. Τοῦτο ἦτο ἴσως τὸ μόνον περὶ κληρονομικοῦ δικαιώματος διασωθὲν λείψανον τῆς Ἑνετικῆς νομοθεσίας εἰς ἀμφοτέρας τὰς πόλεις.

Ἐν Μεθώνῃ ἐπίσης ἔχνη ἀσήμαντα τοῦ δικαιώματος τῆς ἄρρενογονίας παρατηροῦνται ἐν τῇ διανομῇ τῆς κληρονομίας, διότι μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἑνετῶν ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια ἵνα εἰς τὰ χωρία αἱ θυγατέρες λαμβάνωσι μικρο-

(1) Δ. Μαρτίου 1337. Δ. Morexini καὶ Zam Venier Σάθα IV σ. 1.

(2) Συλλογὴ τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνηθειῶν (Ἀθήνησι 1853). Σελ. 16. 17.

τέραν μερίδα τῶν υἱῶν, ἅμα δὲ ἔφθانون εἰς τὸ 15^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας ἐθεωροῦντο συγκάτοχοι τοῦ πατρὸς ἐν τῇ περιουσίᾳ, συνεργαζόμενοι μετ' αὐτοῦ. Υἱὸς καὶ πατὴρ ἠδύναντο νὰ διαθέτωσι ἐλευθέρως τὴν μερίδα αὐτοῦ ἕκαστος.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς συνεισφορᾶς τῆς προικὸς ἢ βεβαίωσις τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἦτο ὅτι ἐν Κορώνῃ, ὑποθέτω δὲ καὶ ἐν Μεθώνῃ, ἢ προικισθεῖσα δὲν ὄφειλε νὰ καταθέτῃ τὴν προῖκα εἰς τὴν ὁμάδα τῆς κληρονομίας, διότι ἀπεκλείετο παντὸς κληρονομικοῦ δικαιώματος.

Ὡς πρὸς τὰς διαθήκας οἱ Ἑνετοὶ εἰσήγαγον ἰδιαίτερας διατυπώσεις.

Πᾶς συμβολαιογράφος ἢ ταβελλίον, Ἑλλήν ἢ Λατῖνος, ἀσκῶν τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ ἐν τῇ χώρᾳ Μεθώνης καὶ Κορώνης, γράφων διαθήκην ὄφειλε νὰ ἐρωτᾷ τὸν διαθέτην, ἐὰν ἤθελε νὰ εὐεργετήσῃ τὸ πτωχοκομεῖον καὶ νὰ σημειοῖ τοῦτο ἐν τῇ διαθήκῃ, τὸν σκοπὸν δηλ. καὶ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου. Ἡ παράλειψις συνεπήγετο ἀπώλειαν τοῦ συμβολαιογραφικοῦ ἀξιώματος⁽¹⁾.

Οὐδεμία διαθήκη ἢ συμβόλαιον ὑπὸ Ἑλλήνος συμβολαιογράφου συντασσόμενον ἐθεωρεῖτο ἔγκυρον, ἐὰν δὲν ἐπέθεωρεῖτο πρότερον ὑπὸ τοῦ καγκελαρίου καὶ τοῦ νομικοῦ (νομίκο) τῆς Μεθώνης⁽²⁾.

VI

Ἐπὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου εὐρίσκομεν τοὺς ἐξῆς ὁρισμούς :

Οὐδεὶς χωρικὸς ἢ χωρικὴ (villano) ἠδύνατο νὰ ἐκδώσῃ

(1) 1478 Marco da Lege. Σάθα IV 42.

(2) 1446 Jacomo Querini. Σάθα IV 35.

εἰς γάμον κόρην (fiola) ἢ ἀδελφὴν (sorela) ἢ ἀνεψιὰν (nesa) οὐδὲ ἄλλο πρόσωπον, ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς διοικήσεως.

Ἡ παραβίασις ἐτιμωρεῖτο ἀγρίως, διότι ἠπειλεῖτο ποινὴ 500 ὑπερπύρων καὶ φυλάκισις 6 μηνῶν. Ὁ νυμφευόμενος παρὰ νόμῳ ἐστερεῖτο τῶν δοθέντων ἢ ὑποσχεθέντων λόγῳ προικὸς, ὑπὲρ τῆς κοινότητος. Τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς ποσότητος ἀνῆκεν εἰς τὸν μηνυτὴν⁽¹⁾. Διατί ἡ τοιαύτη ἀυστηρότης, εἶνε ἀνεξήγητον. Ἴσως διότι οἱ χωρικοὶ κατεῖχον κτήματα κοινοτικά (beni stassi appartenenti et conditionati alla signoria), τὰ ὅποια ἡ διοίκησις ἤθελε νὰ προστατεύσῃ.

Καὶ ἐν παλαιότερῳ δικαίῳ (in libro veteri ordinum) εὐρίσκομεν περὶ μικτῶν γάμων διάταξιν, καθ' ἣν οὐδεὶς χωρικὸς (villan) ἠδύνατο νὰ συνδεθῇ γαμικῶς μετὰ Λατίνου ἄνευ ἀδείας τῆς διοικήσεως, ἐπὶ ποινῇ 25 ὑπερπύρων.

Ὅσάκις συμβολαιογράφος Ἑλλήν συνέταπτε προικοσυμβόλαιον (charta de improferixion de dote), ὑπερχρεοῦτο νὰ συντάσῃ καὶ ἕτερον ἀντισυμβόλαιον τοῦ μνηστήρος (contracarta de impromessa confession), ὅπερ ἐνεχειρίζετο εἰς τὴν γυναῖκα πρὸς ἀσφάλειαν. Ἡ παράβασις συνεπήγετο ποινὴν 50 ὑπερπύρων⁽²⁾.

Ἐν ταῖς συναλλαγαῖς τῶν κατοίκων οἱ Ἑνετοὶ παρενέβαλον τὸν τύπον τῆς ἀδείας ὡς οὐσιῶδες στοιχεῖον, ἵνα ἡ διοίκησις διατελῇ ἐν γνώσει πάσης τῆς κοινωνικῆς κινήσεως καὶ διὰ σκοποῦς ταμειυτικούς.

Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ πωλῇ, νὰ ὑποθηκεύῃ, ἀμπελῶνας, οἰκίας, νομήν, δένδρα ἢ πρᾶγμα ἀκίνητον (stabelle) κείμενον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἑνετικῆς διοικήσεως, ἢ νὰ ἀνταλλάξῃ ἢ δωρήσῃ καὶ ἐν γένει κατὰ τινα τρόπον νὰ ἀπαλλοτριώσῃ, ἄνευ ἀδείας τῆς διοικήσεως (senza parolla della signoria).

(¹) Δ. Luca Quirini καὶ Zorzi Duodo 1486. Σάθα IV σ. 71.

(²) 1390 Marco Ruzini. Σάθα IV 3.

Ἡ παράβασις ἐτιμωρεῖτο διὰ προστίμου 25 ὑπερπύρων καθ' ἑκατέρου τῶν συμβαλλομένων, τὸ δὲ πρᾶγμα περιήρχετο εἰς τὴν κυριότητα τῆς κοινότητος (in comun).

Ἐξηρεῖτο τῆς διατάξεως ταύτης ἡ περίπτωσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἥτις κατὰ τὴν συνήθειαν ἐγίνετο ἕνεκα γάμου, δηλαδή τῆς προικὸς ⁽¹⁾.

Οὐδεὶς Ἑλλήν (Griego) ἠδύνατο νὰ ἀγοράζῃ εἴτε εἰς πλειστηριασμὸν εἴτε ἐξωδίκως, ἄνευ ἀδείας τοῦ διοικητοῦ ⁽²⁾.

Ἐντὸς δὲ τῆς Μεθώνης καὶ τῆς Κορώνης δὲν ἐπετρέπετο ἡ πώλησις οἰκίας ἄνευ τοιαύτης ἀδείας, ἄλλως ἢ πρᾶξις ἐθεωρεῖτο ἄκυρος ⁽³⁾.

Ἡ μίσθωσις οἰκίας ἔπρεπε νὰ γίνηται τῇ προηγουμένῃ ἀδείᾳ τῆς διοικήσεως. Καὶ ἡ κατὰ τὴν νύκτα δὲ φιλοξενία ἐχρειάζετο ἄδειαν ⁽⁴⁾.

Ἡ διάλυσις τῆς μισθώσεως ἐγίνετο καθ' ὠρισμένας διατυπώσεις.

Ὁ ἐκμισθωτὴς οἰκίας ὥφειλε νὰ ζητήσῃ αὐτὴν παρὰ τοῦ μισθωτοῦ ἕνα μῆνα πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας.

Ἐὰν ᾔθελε νὰ ἀνανεώσῃ τὴν μίσθωσιν, ὥφειλε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἔνοικον ἐὰν συναινῇ.

Ἐὰν δὲν ἐπράττειν οὕτως, ἡ ἐξουσία (signoria) ἤρνεῖτο τὴν ἔξωσιν ⁽⁵⁾.

VII

Ἦκμαζεν ἐν τούτοις ἡ τοκογλυφία ἐν ταῖς πόλεσιν.

Ὁ τόκος ἔφθανε μέχρι 30 καὶ 40 % ἐτησίως ἐπὶ ὑποθήκῃ μάλιστα ἀγροτικῶν καὶ ἀστικῶν κτημάτων.

Ἐντεῦθεν διάφορα διατάγματα ἐπεδίωξαν τὴν καταπολέμησιν αὐτῆς.

(1) Σάθα IV σ. 15.

(2) 1390 Marino Caravelo.

(3) 1396 A. Bembo καὶ Marino Caravelo. Σάθα IV 72.

(4) Σάθα IV σ. 65. 69.

(5) 1389 Marco Ruzini. Σάθα IV σ. 3. 4.

Ἐν ἔτει 1341 ὁ διοικητὴς Νικόλαος Πιζάνης ὥρισε τὸ νόμιμον μέτρον τοῦ τόκου εἰς 10 % ἐπὶ ἐνυποθήκων δανείων. Τὸ δὲ συμβόλαιον ἔπρεπε νὰ γίνηται ἐν γνώσει τῆς διοικήσεως.

Ἐν περιπτώσει παραβάσεως, ἐπὶ συμφωνίας δηλ. μείζονος τόκου, ἡ μὲν ὑποθήκη ἐθεωρεῖτο ἄκυρος, ἐτιμωρεῖτο δὲ καὶ ὁ ὀφειλέτης διὰ προστίμου βαρυτάτου 50 % ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου καὶ ὁ δανειστής 25 %.

Ὁ μηνυτὴς τῆς παραβάσεως ἐλάμβανε τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ προστίμου.

Μηνυτὴς ἠδύνατο νὰ εἶνε καὶ αὐτὸς ὁ ὀφειλέτης, ὅτε βεβαιουμένης τῆς πράξεως, αὐτὸς μὲν ἀπηλλάσσεται πάσης ποινῆς, ὁ δὲ δανειστής κατέβαλλε τὸ πρόστιμον, ἐξ οὗ ὁ ὀφειλέτης εἰσέπραττε τὸ $\frac{1}{3}$.

Καὶ ἐπὶ τῶν δανείων ἐπὶ ἐνεχύρῳ ὁ Ν. Πιζάνης ἀνέλαβε νὰ πατάξῃ τὴν τοκογλυφίαν.

Ἐδάνειζόν τινες λαμβάνοντες ἐνέχυρα (*pegno*), ἀλλ' ἐνῶ ἐφαίνετο νόμιμος ἡ διατύπωσις αὐτοῦ, ἄνευ τόκου καὶ δὴ φιλικῶς (*per fin amor*) ἢ ἐπὶ τόκῳ ἐλαφρῷ, ὑπεκρύπτετο συμφωνία μεγίστων τόκων (*grandissime usurae*).

Τὸ διάταγμα ἀπηγόρευεν ἀπολύτως πᾶν δάνειον ἐπὶ ἐνεχύρῳ κινητῶν πραγμάτων ἐπὶ ποινῇ ὑπερπύρων 50 %, ἐξ ὧν τὸ $\frac{1}{3}$ ὑπὲρ τοῦ μηνυτοῦ.

Ἀλλὰ τοιαῦται ἀπαγορεύσεις ἀντιστρατευόμεναι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν συναλλαγῶν οὐδέποτε ἠυδοκίμησαν, διότι τὸ συμφέρον, αἱ κοινωνικαὶ ἀνάγκαι, ἡ πάνουργία εὐρίσκουσι πάντοτε διέξοδον. Καὶ τῷ ὄντι μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ δανείου, συνήπτοντο ταῦτα ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ συναλλάγματος τῆς πωλήσεως.

Οἱ ἔμποροι ἰδίως ἔδιδον ἀντὶ χρημάτων πράγματα καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ τιμήματος ἐδέχοντο ἐνέχυρα.

Ἡ ἐνετικὴ ἐξουσία δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἐπὶ

πιστώσει πωλήσεις. Ἀπεπειράθη νὰ περιορίσῃ αὐτὰς ὅταν συνιστῶντο ἐπὶ ἐνεχύρῳ.

Ἐντεῦθεν ἀπαντᾷ ἕτερον διάταγμα, κατὰ τὸ ὅποιον οὐδεὶς ἔμπορος ἠδύνατο νὰ πωλῇ ἐμπορεύματα ἢ ἄλλα πράγματα ἐπὶ ἐνεχύρῳ εἰς ποσὸν ἀνώτερον τῶν 20 ὑπερπύρων.

Οἱ κατέχοντες ἐνέχυρον ὀφείλον νὰ παρουσιάσωσιν αὐτὸ εἰς τὴν ἀρχὴν ἐντὸς 8 ἡμερῶν ἐπὶ ἀπειλῇ ἀπωλείας τοῦ ἐνεχύρου καὶ συγχρόνως ἐπὶ καταβολῇ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ὡς ποινῆς, ἥς τὸ ¹/₃ ἐδίκαιοντο νὰ λάβῃ ὁ μηνυτής.

Οἱ συνάψαντες τοιαῦτα συμβόλαια ὀφειλέται ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐξοφλήσωσιν αὐτὰ ἐντὸς μηνός, ἄλλως ὁ κατέχων ἐδίκαιοντο νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἐνέχυρον ἵνα λάβῃ τὸ χρέος, τὸ ὑπόλοιπον δὲ ἀποδώσῃ τῷ ὀφειλέτῃ.

Αἱ αὐστηραὶ αὗται διατάξεις ἄγνωστον κατὰ πόσον ἐφηρμόσθησαν. Ἐν τούτοις ἐν ἔτει 1435 εὐρίσκομεν ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐδάνειζον ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἄνευ ἐγγράφων καὶ ἠναγκάσθη ἡ διοίκησις νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐγγραφὴν διατύπωσιν (scriptura), ἐὰν δὲ οἱ συμβαλλόμενοι ἠγνόουν γράμματα ἐπετρέπετο ἡ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις ⁽¹⁾.

Εἰς στρατιώτας (soldati) ἀπηγορεύετο πωλεῖν τι ἢ δανείζειν ἢ διδόναι ἐπὶ πωλήσει ἄνευ ἐνεχύρου (pegno) καὶ ἄνευ ἀδείας τῆς καγκελαρίας, ἐξηροῦντο οἱ ὀκτὼ contestabili καὶ οἱ τέσσαρες ἀρχηγοὶ (chavi).

Εἰδικῶς ἀπηγορεύετο εἰς Ἕλληνας ἢ Ἑβραίους νὰ δανείζωσιν ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρήματα εἰς κήρυκα (comandador) ⁽²⁾.

Καὶ ἐν ἔτει 1448 παράνομα συμβόλαια καὶ σιωπηροὶ τόκοι (tacite uxure) ἀναφέρονται ἐν διατάξεσι τῆς διοικήσεως ματαίως ⁽³⁾.

⁽¹⁾ 1434 Zuan da cha de Pesaro.

⁽²⁾ 1448 Ludovico Baffo.

⁽³⁾ Σάθα VI σ. 112.

Ἐν τῷ ναυτικῷ δικαίῳ ἡ ἐνετικὴ πολιτεία τῶν δύο πόλεων ἐξέδωκεν αὐστηρὰς διατάξεις.

Διαταγὴ τοῦ δουκὸς Μιχαὴλ Στένου ἐν ἔτει 1407 ἀπηγορεύετο ἡ κατασκευὴ, πώλησις πλοίου οἰουδήποτε μεγέθους (portato), οὐδὲ συμμετοχὴ ἐπ' αὐτοῦ, ἐπὶ ποινῇ δουράτων 100 καὶ ἀπωλεία τοῦ πλοίου πλειστηριαζομένου.

Ἡ διαταγὴ αὕτη ἐστάλη εἰς πάσας τὰς ἐνετικὰς κοινότητας (rectoribus, baiulis, consulibus, viceconsulibus de intus et extra culphum) καὶ εἰς τοὺς διοικητὰς Μεθώνης καὶ Κορώνης ⁽¹⁾.

Ἡ παράδοξος αὕτη διαταγὴ θὰ εἶχε λόγον τινὰ ἴσως ἔνεκα τῶν πολεμικῶν γεγονότων, ἅτινα συνετάραξαν τὰς ἀνατολικὰς χώρας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15^{ου} αἰῶνος.

Ὅταν πλοῖον ἤρχετο εἰς τὸν λιμένα τῶν πόλεων (de robaria), ἀπηγορεύετο ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀγορὰ οἰουδήποτε πράγματος ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς.

VIII

Ἐκ τῶν ἀστυνομικῶν καὶ διοικητικῶν πράξεων καὶ τοῦ φορολογικοῦ συστήματος πολλὰ δύναται τις νὰ μάθῃ περὶ τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν διετέλουν κοινωνικῶς αἱ δύο πόλεις ἐπὶ Ἑνετοκρατίας.

Οἱ Ἑνετοὶ ἐπέβαλον δασμοὺς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. Εἶχον δὲ καὶ πολλὰ εἶδη φόρων, ὡς ζυγίσεως, μεσιτείας, ἐκφορτώσεως, τῶν σφαζομένων ζώων μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς δεκάτης τῶν ζώων (decima de le mandre).

Οἱ φόροι ἐξεδίδοντο εἰς ἐνοικιαστὰς ἐτησίως καὶ οἱ ἐνοικιασταὶ φορολόγοι (datieri) εἰσέπραττον αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἀρχῶν.

(1) 1407 Ant. de Mula καὶ Andrea Justiniano.

Τὰ εισοδήματα δὲ ἐξ ἐνοικιάσεως ἢ παραχωρήσεως κτημάτων δημοσίων εἰσπράττοντο ὑπὸ δημοσίων εἰσπρακτόρων (veterani, curatores, coradori), οἵτινες ὤφειλον νὰ λογοδοτῶσι ⁽¹⁾.

Καὶ ἐν πρώτοις ἀπαντῶμεν φόρον ὑπὲρ τοῦ δημοσίου βυζαντινῆς καταγωγῆς, τὸ **ἀκρόστιχον**, εἶδος ἐγγείου φόρου, ὅστις εἰσπράττετο παρὰ τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν ⁽²⁾. Συνήθως ἐπληρῶνετο ὁλόκληρον, ἐπετράπη ὅμως εἰς τοὺς χωρικοὺς νὰ καταβάλλωσιν αὐτὸν εἰς δύο δόσεις, τὸ $\frac{1}{2}$ κατὰ τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸ ἕτερον $\frac{1}{2}$ κατὰ Ἰούλιον, ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς 5 ὑπερπύρων, ἐν περιπτώσει καθυστερήσεως. Μεταγενέστερον μάλιστα εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις ἐδίδετο καὶ προθεσμία μέχρι Μαΐου ⁽³⁾.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φορολογίας οἱ Ἑνετοὶ εὗρον ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ὑπάρχον. Διότι ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας ἀρχικῶς μὲν ἡ εἰσπραξις τῶν φόρων ἐγίνετο ὑπὸ τῶν διοικητῶν κοινοτήτων κατὰ τὴν περιοχὴν ἐκάστης αὐτῶν. Οἱ διοικηταὶ δὲ οὗτοι ἦσαν ὑπεύθυνοι. Κατόπιν ἀνετέθη τὸ βᾶρος τοῦτο εἰς τοὺς μεγαλοκτηματίας, οἵτινες ὑπεχρεοῦντο νὰ πέμψωσι τὸν φόρον εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα ⁽⁴⁾.

Ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ἐξεδόθησαν οἱ φόροι εἰς ἐνοικιαστιάς ⁽⁵⁾.

Ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς φορολογίας ἐτηροῦντο βιβλία,

⁽¹⁾ 1440 Michel Barbarigo.

⁽²⁾ Ἐκ τοῦ στίχος ἡ ἀκρόστιχος ἔλαβε τὴν ἔννοιαν τοῦ φόρου ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀκρόστιχον.

Πεῖρα. Εὐσταθίου Ρωμανοῦ XXXVI 23 «ὅτι **στίχον** δημόσιον ἡρμήνευσεν ὁ μάγιστρος ἔχοντα οὕτω «στάσις κειμένη εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον σὺν γῇ ἀποσπασθεῖσθαι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἔνδομα».

Zachariae Novellae σ. 393. Geschichte des griechischrömischen Rechts (ἔκδ. II § 57. σ. 194. σημ. 654.)

⁽³⁾ 1440 Michel Barbarigo.

⁽⁴⁾ Cod. Theod. IV (11. 1). Κώδ. (11. 59).

⁽⁵⁾ Zachariae Νεαρά 34 Coll. IV σ. 393.

ἐνεγράφοντο δὲ εἰς προσωρινὰ κατάστιχα οἱ φορολογούμενοι καὶ τὸ ποσόν.

Ἐπὶ φραγκοκρατίας τὸ ἀκρόστιχον διετηρήθη ὑπὸ τὸ ὄνομα *crusticum* ⁽¹⁾. Ὡς δὲ σημειοῖ ὁ Zachariae τὸ Δόγμα (*placita*) τῶν φράγκων βαρόνων ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἐρρίκου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1210, ἀναφέρει τὸ ἀκρόστιχον «quod debent cuncti propter terras quos tenent, quod temporis captionis Const. solvebatur a Graecis».

IX

Ἡ εἰσπραξις τῶν ἐγγείων φόρων μεταγενέστερον προσέλαβε χαρακτηρὰ μᾶλλον εἰσοδήματος ⁽²⁾. Ἡ δὲ φορολόγησις ἐκάστης κοινότητος ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς φραγκοκρατίας καὶ ἐνετοκρατίας ἐγένετο παρ' ἐκάστης κοινότητος ἐπὶ τῇ βάσει ἀναγραφῶν τῶν γεωργησίμων γαιῶν. Τοιαύτας ἀναγραφὰς ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐτῶν 1336—1337 ἀναφέρουσι καὶ ὁ Buchon καὶ οἱ Tafel und Thomas ⁽³⁾.

Ἀναγραφὴν τοιαύτην εἰδικῶς τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης παρατηρῶ ἐν ἔτει 1415 μηνὶ Ἰανουαρίῳ διαταχθεῖσαν ἐπὶ τῆς διοικήσεως Marco Dandolo. Ὡς δικαιολογία ἐν τῇ ἐγγράφῳ προτάσσονται αἱ πλάναι καὶ αἱ ἀτοπίαί, αἵτινες παρετηροῦντο ἐν τῇ ἀναγραφῇ (*anagraffi*) τῆς χώρας, διότι δὲν κατεχωρίζετο ἐν αὐτῇ πᾶν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ γραφῇ. Ἐντεῦθεν προέκυπτον ζημίαι καὶ ἀπάται καὶ καταχρήσεις εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ Ἑνετικοῦ δημοσίου.

Ἡ ἀναγραφὴ ἐγένετο ὑπὸ εἰδικῶν προσώπων, οἵτινες ἐλέγοντο ὀρκωτοὶ (*zuradi de li chaxali*).

(1) Ducangii ἐν *l. crusticum*.

(2) Zachariae v. *Ligenthat Gesch.* § 57 σημ. 663. Καλλιγᾶς ἐν Θέμειδι IX σ. 213.

(3) Buchon, *Nouvelles recherches hist. sur la principauté française de la Morée*. II σ. 55. 74. Zachariae, *Gesch.* § 57.

Διετάχθησαν λοιπὸν οἱ zuradi ἐκάστης περιφερείας ἵνα ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν προσαγάγωσι τακτικὴν σημείωσιν εἰς τὸν διοικητὴν περιέχουσαν τὰ ἑξῆς :

1) Πάντα τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἕκαστος zurado εἶχεν ἐν τῇ περιφερείᾳ του (chaxal) μεγάλους τε καὶ μικρούς, 2) πάντα τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἀπέθανον καὶ τὰ ὁποῖα δὲν περιελήφθησαν ἐν τῇ ἀναγραφῇ ἔνεκα τοῦ θανάτου, 3) πάντα τὰ ζῶα, ἥτοι βόας καὶ ἀγελάδας καὶ ὄνους, τὰ ὁποῖα ἔχει ἕκαστος χωρικός ἢ ἀπέθανον.

Διὰ πᾶσαν παράλειψιν ἠπειλήθη ποινὴ 10 ὑπερπύρων καθ' ἐκάστου zurado, ἐξ ὧν τὸ $\frac{1}{2}$ ὑπὲρ τοῦ μηνυτοῦ.

Μετὰ τὴν ἀναγραφὴν ἕκαστος zurado ἐν τῷ μέλλοντι ὄφειλε νὰ προσέρχεται εἰς τὸν διοικητὴν καὶ νὰ γνωστοποιῇ πᾶσαν συμβαίνουσαν μεταβολήν, ἥτοι περὶ προσώπων, ἅτινα ἔφευγον ἢ ἐπέστρεφον, ἢ ἐγεννήθησαν ἢ ἦλθον πρὸς ἐγκατάστασιν ἐν τῇ περιφερείᾳ· πρὸς τούτοις τὰ ζῶα τὰ ὁποῖα θὰ ἠγοράζοντο παρὰ τινος χωρικοῦ ἢ ἤθελον ἀποθάνῃ, ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ ποινῇ 10 ἄλλων ὑπερπύρων κατὰ πρώτην παράβασιν.

Ἐν περιπτώσει δευτέρας παραβάσεως ἡ ποινὴ ἦτο ἕτερα 10 ὑπερπύρα, συγχρόνως δὲ ἐκόπτοντο τὰ γένεια καὶ τὰ μαλλιά του (la barba et li chaveli) καὶ ἐτίθετο εἰς τὴν berlina. Ἐν τρίτῃ παραβάσει ἡ ποινὴ ἦτο βαρύτερον ἀτιμωτική, διότι κατέβαλε πρόστιμον ἕτερα 10 ὑπερπύρα, συγχρόνως ὅμως ἐσφραγίζετο εἰς τὸ πρόσωπον (bolado a la faza) διὰ τριῶν σφραγίδων τοῦ Ἀγίου Μάρκου. Ὁ μηνυτὴς ἐλάμβανε τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ προστίμου, τοῦ ἑτέρου $\frac{1}{2}$ ἀνήκοντος εἰς τὴν κοινότητα.

Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐξάγεται ἡ αὐστηρότης τῆς φορολογίας τοῦ ἀκροστίχου.

Οἱ Ἐνετοὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἀκριβῶν φορολογικῶν ἀναγραφῶν ἐπεδίωκον τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων ἐκάστης κοινότη-

τος διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν ὡς πάγιον ἔσοδον,⁽¹⁾ δὲν ἐθεώρουν δὲ συμφέρον τὴν ἀραίωσιν τῶν χωρικῶν (*villani*) ἢ τὴν ἐκποίησιν ἀγρῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ δυσκολία εἰς τὴν εἰσπραξίν.

Ἐντεῦθεν καὶ οἱ διοικηταὶ τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης,⁽²⁾ ὅταν ἔβλεπον ὅτι κτήματα ἐξεδίδοντο εἰς ξένους (*forestieri*), ἀπηγόρευον τὴν ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἀφαίρεσιν ἐπὶ ἀκροστίχῳ ἢ μισθώματι ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ γαιῶν (*tuor ad acrostico ne ad affitto ne per algun altro modo terra algun da forestieri*), ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς 50 ὑπερπύρων.

Ἐν ἐκάστη κοινότητι ἕκαστος τῶν τῆς κοινότητος χωρικῶν κατεῖχε τιμῆμα, στάσιν (*statio*) καὶ ἐκαλλιέργει, ὡς ἄλλοτε δὲ οἱ ἐναπόγραφοι ἐπλήρωνον ἐτήσιον κανόνα (*annuae functiones*)⁽³⁾ καὶ οἱ χωρικοὶ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων ἐπλήρωνον τὸ ἀνῆκον αὐτοῖς χρῆος (*fation*) εἰς τὸ Ἑνετικὸν ταμεῖον.

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ ἡ διαταγὴ τῆς διοικήσεως Μεθώνης, καθ' ἣν πᾶς κατέχων στάσιν (*statio*) ἢ γῆν χωρικοῦ τινος τῆς κοινότητος φυγάδος ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς, χρεωστεῖ νὰ καταβάλῃ εἰς τὴν κοινότητα πάντας τοὺς φόρους (*tutte le fation*), οὓς ὁ χωρικὸς ὄφειλε καὶ εἰς παρελθόντας χρόνους ὡς καὶ τοὺς μέλλοντας μέχρις οὗ λάβῃ γνῶσιν ἢ ἀρχή.

Πλὴν τῶν ἄλλων φόρων οἱ Ἑνετοί, ἐπὶ τῇ βάσει παλαιῶν διατάξεων περιοχομένων ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς καγκελαρίας καὶ ὁρισμῶν τῶν διοικητῶν (*rectores*) τῆς Μεθώνης, εἶχον καὶ φόρον λεγόμενον δεκάτην τῶν μανδρῶν καὶ μικρῶν ζώων (*decima de le mandre de animali menudi*).

Ἐν ἔτει 1483 ὁ διοικητὴς Βαρθολομαῖος *da ca da Pe-*

(1) Καλλιγᾶς αὐτόθι IX σ. 213.

(2) Σάθα IV σ. 12.

(3) Καλλιγᾶς αὐτόθι IX σ. 161.

saro ⁽¹⁾ ἐν ἐγγράφῳ αὐτοῦ βεβαιοῖ ὅτι οἱ χωρικοὶ (villani) καὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν πόλεων (destretuali), οἵτινες εἶχον ποίμνια, κατέβαλλον κανονικῶς τὸν τοιοῦτον φόρον, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν οἰκοῦντες (cittadini).

Ἐπειδὴ ὅμως μέγας ἀριθμὸς Ἀλβανῶν καὶ Ἑβραίων συνέρρευσαν εἰς τὰς πόλεις καὶ δὴ μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων εἰς τὴν πέριξ χώραν, ἔνεκα τῆς ἀνάγκης (el forzo), ὁ φόρος ὠρίσθη ἐπὶ 50 ὑπερπύρων 10 σολδία, ἐπεβλήθη δὲ εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ Ἑβραίους καὶ τοὺς χωρικοὺς, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς πολίτας.

X

Ὑπῆρχε καὶ φόρος ἐπὶ τῶν σφαζομένων ζώων καὶ τῶν δερμάτων αὐτῶν, ὅστις ἐξεδίδετο εἰς ἐνοικίασιν.

Ὁ ἐνοικιαστὴς ἐπὶ ἐκάστου ζώου μικροῦ εἰσαγομένου εἰς τὰ κρεοπωλεῖα (a la becaria) τῆς πόλεως πρὸς πώλησιν, ἐλάμβανε 1 σολδίων. Ἐπὶ 10 δὲ δερμάτων ἐλάμβανε τὸ 1 ⁽²⁾.

Ἀλλὰ καὶ οἱ κατακτιηταὶ τοῦ Μορέως Φράγκοι δὲν ὑστέρουν εἰς τὴν φορολογίαν, διότι ἐνῶ φαίνεται ὅτι παλαιαὶ συνθῆκαι μετὰ τῶν πριγκίπων καὶ τῶν Ἑνετῶν ἐν τῇ διανομῇ τῆς χώρας ἀπήλλασσον τοὺς τῆς γαληνοτάτης πολιτείας ὑπηκόους παντὸς δασμοῦ εἰσαγωγῆς, οἱ ἐκ Μεθώνης καὶ Κορώνης μεταβαίνοντες εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀνδρουύσης (Druxia) καὶ ἄλλους τόπους τοῦ πριγκιπάτου καὶ τὴν καστελλανίαν τῶν Καλαμῶν χάριν ἐμπορίας, ἐφορολογοῦντο.

Τὸ ἄτοπον ἐν ἔτει 1342 ἡ διοίκησις τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης ἠθέλησε νὰ ἄρῃ, καὶ διέταξεν ἵνα οὐδεὶς μεταβαίνων ἐκ τίνος τῶν δύο πόλεων ἐκεῖσε καταβάλλῃ δασμὸν τινα κοιμερικὸν ἢ ἄλλον τελωνιακὸν (tholonei) ἄνευ γνώσεως τῆς Ἑνετικῆς διοικήσεως ἐπὶ ποινῇ 25 ὑπερπύρων, ἀλλὰ νὰ

(1) Σάθα VI σ. 127.

(2) 1396 Karavelo.

ἐφαρμόζονται αἱ παλαιαὶ συνθήκαι (como li era uxadi afar antigamente).

Τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην ἠθέλησαν νὰ συμβιβάσωσιν οἱ Ἑνετοὶ καὶ οἱ πρίγκιπες τῆς Ἀχαΐας καὶ τῇ 28 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1417, ὅταν τὸ πριγκιπᾶτον διετέλει ὑπὸ τὸν Κεντηρίωνα II βαρῶνον τῆς Ἀρκαδίας (1404—1429), ἐγένετο ἐν Μεθώνῃ συνθήκη Ἑλληνιστὶ (in lo griso), ἣς τὸ κείμενον εὑρεται παρὰ Σάθα Ἰταλιστί ⁽¹⁾.

Τὸν πρίγκιπα ἀνιεπροσώπευε πρεσβευτὴς (ambassador) ὁ Ἀδὰμ de Malpigna, τὴν δὲ Ἑνετίαν οἱ διοικηταὶ (honoriandi castellani) Μεθώνης καὶ Κορώνης. Συνεφωνήθησαν δὲ τὰ ἑξῆς:

Φόρος εἰσαγωγῆς εἰς τὸ πριγκιπᾶτον ὠρίσθη 3 %, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰ φρούρια (castela), οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ τὰς τοπικὰς περιφερείας (casali) ὅτε οὐδὲν κατεβάλλετο. Διὰ τὴν μέταξαν (seta) καὶ σίτον (grana) τὸν φόρον κατέβαλλε μόνον ὁ ἀγοραστής.

Ζῶων ἀγοραζομένων εἰς τὸ πριγκιπᾶτον πρὸς ἐξαγωγὴν κατεβάλλετο φόρος διόδων (pasazio)· ὡς θέσεις δὲ πρὸς φορολογίαν ὠρίζοντο αἱ ἑξῆς· ὁ ποταμὸς Κάρβων (Carbone), ὁ Ἅγιος Νικόλαος de la Cria καὶ Πεταλίδι (a lo Petalidi). Ἡ διὰ τοῦ Πεταλιδίου δίοδος ἦτο διὰ τὸ κομέριον τῆς Ἀνδρούσης καὶ ὁ φόρος ἐπληρῶνετο εἴτε εἰς Πεταλίδιον εἴτε εἰς Ἀνδρουῖαν, οὕτως ὥστε ὁ πληρῶνων εἰς τὴν πρώτην θέσιν δὲν ὥφειλε νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν δευτέραν.

Φόρος ὠρίσθη δι' ἕκαστον βοῦν 5 σολδία, δι' ἕκαστον βούβαλον 5 σολδία, δι' ἕκαστον πρόβατον 1 σολδίων, δι' ἕκαστον χοῖρον ⁽²⁾ 1 σολδίων.

Διὰ πάντα τὰ πράγματα, ἅτινα ἠγοράζοντο ἐν τοῖς τό-

(1) Σάθα IV σ. 148. 149.

(2) Περβλ. καὶ 1413. Zan Navigier περὶ φόρου χοίρων.

ποις τῆς Ἑνετίας διὰ τὸ πριγκιπᾶτον δὲν ὠφείλετο φόρος διοδίων.

Διὰ τὴν εἰσαγωγὴν χόρτου (herba) ἐκ τοῦ πριγκιπάτου δὲν κατεβάλλετο φόρος.

XI

Ἐν ταῖς δύο πόλεσιν ἐπὶ πραγμάτων ἀπὸ θαλάσσης εἰσαγομένων ὑπῆρχον καὶ ἐφηρμόζοντο τακτικὰ δασμολόγια. Ἐν καιρῷ δὲ πολεμικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ πολέμων ἐπετείνετο τὸ ποσὸν καὶ προσετίθεντο νέοι φόροι, ὅπως συνέβη ἐν ἔτει 1380 ὑπὸ τῶν διοικητῶν Marin Sovranzo καὶ Pollo Marcello ⁽¹⁾.

Τότε οἱ φόροι ὠρίσθησαν ὡς ἑξῆς:

Εἰσαγωγὴ γλεύκους φόρος 1 τορνεζίου (per miero). Οἶνος εἰσαγόμενος πρὸς πώλησιν a taverna σόλδια δύο. Οἶνος πωλούμενος ἐν τῷ φρουρίῳ καὶ τῇ πόλει σόλδια 4.

Οἶνος ἐξαγόμενος δι' ἄλλο μέρος 1 σόλδιον, πλὴν τῶν διὰ τὴν Ἑνετίαν προωρισμένων.

Ἰχθῦς νωποὶ (pesse fresco) πρὸς πώλησιν ἀντὶ 1 σόλδια 2 ἀνὰ ὑπέρπυρον.

Ἐλαιον ἀντὶ 4 σολδίων per miero σόλδια 5.

Εἰς πάντα τὰ ἐμπορεύματα εἰσαγόμενα παρὰ ξένου ἐπεβλήθη φόρος 5%, ἐξαιρέσει τῶν χόρτων (blava), ὀσπρίων καὶ πρὸς σφαγὴν εἰσαγομένων ζώων ⁽²⁾.

Ἐν γένει δὲ ἐπὶ τῆς φορολογίας τῶν πραγμάτων εἰδικώτερον εὐρίσκομεν τὰ ἑξῆς:

Οἶνος ἐξαγόμενος ἐκ Μεθώνης ἢ Κορώνης διὰ τὴν Ἑνετίαν κατέβαλλε φόρον ἐξαγωγῆς $1\frac{1}{2}$ ὑπέρπυρον pro centenario metrorum ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Σάθα IV σ. 43 accrescimenti et addition di datii.

⁽²⁾ Πρβλ. καὶ Vidal Lando ἐν Σάθα IV σ. 44.

⁽³⁾ Πρβλ. Δ. Δουκιζὸν Andrea Dandolo πρὸς τοὺς διοικητὰς Μεθώνης J. Quirino καὶ And. Mauroceno. Σάθα IV σ. 41 ἐπ.

Ὁ φόρος τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ οἴνου εἰσαγομένου πρὸς κατανάλωσιν λιανικὴν ἐνοικιάζετο. Διὸ ἐν ἔτει 1413 ὑπάρχει διαταγὴ τοῦ διοικητοῦ Zan Naviger ⁽¹⁾ κατὰ τὴν ὁποίαν πρὸς ἀποφυγὴν καταχρήσεων ὁ ἐνοικιαστὴς ἔπρεπε νὰ σφραγίσῃ ἕκαστον βαρέλιον ἐν ἐκάστη οἶναποθήκῃ (canova) ἢ ταβέρνῃ, ὅταν δὲ ὁ οἶνοπώλης ἤθελε νὰ πωλήσῃ ὥφειλε νὰ ζητῇ τὴν ἄδειαν τοῦ ἐνοικιαστοῦ φορολόγου (datier), ὅστις ἀπεσφράγιζεν.

Ὁ φόρος τοῦ λιανικῶς πωλουμένου οἴνου ἐλέγετο *datio della quartaria* ⁽²⁾. Ὁ φόρος ἐπὶ τῇ εἰσαγωγῇ εἴτε διὰ ξηρᾶς (per le porte) εἴτε διὰ θαλάσσης ἦτο 1 τορνέζιον (per miero)· κατόπιν ἐν ἔτει 1385 ὑψώθη εἰς 1 σόλδιον.

Ὁ οἶνος ὅστις κατηναλίσκετο εἴτε ἐντὸς τῆς πόλεως εἴτε ἐκτὸς εἴτε λιανικῶς (a spina) εἴτε χονδρικῶς (in grosso), ἐφορολογεῖτο δι' ἐνὸς σολδίου.

Ἐπεβάλλετο δὲ ποινὴ εἰς τοὺς ἐξάγοντας ἢ τοὺς πωλοῦντας οἶνον εἰς τὰς ἔξω περιφερείας (chasali) ἄνευ εἰδήσεως τοῦ φορολόγου (comercleri che haverà lo dito datio) ⁽³⁾.

Βραδύτερον ἐγένετο διάκρισις μεταξὺ ἐνετῶν πηκρῶν καὶ ἄλλων εἰσαγόντων οἶνους καὶ ἔλαια, ἐν ἔτει δηλ. 1480, διότι κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ διοικητοῦ Ant. Soranzo, οἱ Τοῦρκοι ἐπιδραμόντες ἔκαυσαν τοὺς ἐλαιῶνας τῆς Μεθώνης, διέταξε δὲ ἵνα οἱ οἶνοι καὶ οἱ μοῦστοι βαρύνωνται διὰ φόρου 1 δουκάτου τὴν βαρέλα (bota), ὅταν εἰσάγονται ὑπὸ μὴ ἐνετῶν ⁽⁴⁾.

Κατὰ τὴν μεταφορὰν ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον οἴνου πωληθέντος ἐν ὠρισμέναις θέσεσι, da ponta de galo fin Pruode, καὶ εἰς τὰ παρὰ τὴν Μεθώνην μέρη (in le pertinentia) κατε-

⁽¹⁾ Σάθα IV σ. 133.

⁽²⁾ Πρβλ. Σάθα IV σ. 115. «Quelli che vende vin a spina che paga quartaria» καὶ σ. 134 Δ. Marin Coco καὶ Marco Correr.

⁽³⁾ Σάθα IV σ. 50 καὶ 128.

⁽⁴⁾ Σάθα IV σ. 42.

βάλλετο ὁ φόρος τοῦ 1 σολδίου per miero ἢ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς (ala intrada et altrotanto alinsida) ⁽¹⁾.

(Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ λιανικὴ πώλησις ἐγίνετο πολλάκις λάθρα (a faratola) καὶ διὰ μέσου γυναικῶν πρὸς βλάβην τῶν ἐνοικιαστῶν καὶ τοῦ Δημοσίου. Διετάχθη ἐπομένως ἐν ἔτει 1416 ἵνα οὐδεὶς πωλῇ τοιουτοτρόπως οἶνον. Ὁ παραβάτης, ἐὰν μὲν ἦτο ἀνὴρ κατέβαλε πρόστιμον 30 ὑπερπύρων καὶ ὑπέκειτο εἰς φυλάκισιν δύο ἡμερῶν. Πλὴν τούτων ἐξητελιζέτο τιθέμενος a la berlina ἐπὶ μίαν δολόκληρον ἡμέραν.

Ἐὰν ὁ ἔνοχος ἦτο γυνὴ περιήγετο καθ' ὅλην τὴν πόλιν φέρουσα ἐκ τοῦ λαιμοῦ ἀνηρτημένην φιάλην (bochal) ἢ ἄλλο τι ἀγγεῖον (ordegno), προεπορεύετο δὲ κῆρυξ ὅστις διελάλει τὸ πταῖσμα.) Ἐὰν ἔρριπτε αὐτὸ κατὰ γῆς ὑπέκειτο εἰς πρόστιμον δέξα ὑπερπύρων, ἐξ ὧν τὸ ἥμισυ ἐλάμβανεν ὁ ἐνοικιαστής καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἡ κοινότης.

Ὁ ἐνοικιαστής τοῦ φόρου ἐδικαιοῦτο νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς ἐνόχους ἐκ τῆς ἀτιμωτικῆς ποινῆς τῆς berlina καὶ τῆς διαπομπεύσεως ⁽²⁾.

Τὸ τελευταῖον ἐτροποποιήθη κατόπιν ὡς πρὸς τὰς ἀτιμωτικὰς ποινὰς ⁽³⁾.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ξενοδοχείοις πώλησις οἴνου ἠδύνατο νὰ διευκολύνῃ καταχρήσεις εἰς τὴν λιανικὴν πώλησιν. Ἐντεῦθεν εἰδικὴ διάταξις ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς παρέχοντας ἐπὶ ὠρισμένη τιμῇ τροφὴν καὶ οἶνον (a magnar et ber), νὰ δίδωσιν οἶνον εἰς φιάλην μὴ ἐσφραγισμένην ἐπὶ τῇ πληρωμῇ τοῦ φόρου de la quartaria ⁽⁴⁾.

Κατὰ Διάταγμα τοῦ ἔτους 1413 οὐδεὶς ἐκ τῶν πωλητῶν

(1) 1433 Zaccaria Trivisan.

(2) Σάθα IV σ. 128.

(3) 1419 Benedetto Trivisan. Σάθα IV σ. 128.

(4) 1416 Marco Correr.

οίνου λιανικῶς ἠδύνατο νὰ ἔχη φιάλας ἐν τῇ ἀποθήκῃ ἀσφραγίστους. Σφραγίδες ἐπετίθεντο δύο ἢ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τοῦ φόρου (datteri), ἑτέρα δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου (cavalier).

Ὅταν δὲ ἐκτὸς τῶν πόλεων ἐγίνετο μετάγγις (travaxar) οἴνου πρὸς μεταφορὰν εἰς τὴν πόλιν, ἔπρεπε νὰ εἰδοποιῶνται οἱ φορολόγοι (datieri) ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς 10 ὑπερπύρων⁽¹⁾.

Φόρος εἰσαγωγῆς οἴνου καταβαλλόμενος εἰς τὴν Μεθώνην τὸ πρῶτον, δὲν ἐπανελαμβάνετο μετακομιζόμενος κατόπιν εἰς τὴν Κορώνην καὶ τὰνάπαλιν διότι θὰ ἦτο διπλῇ ἐπιβολή⁽²⁾.

XII

Ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐλαίου ὑπῆρχε διατίμησις. Ἐν διαταγῇ τῶν ἐτῶν 1469 καὶ 1492⁽³⁾ φέρεται ὅτι οὐδεὶς μεταχειριζόμενος μηχανὴν (maxena) ἐλαιοπαραγωγῆς ἠδύνατο νὰ λάβῃ πλέον τῶν 8 σολδίων (soldi de tornesi) καὶ μίαν μπότσαν (boza) ἐλαίου δι' ἐκάστην stama ἐλαιῶν, ἐπὶ ποινῇ 25 ὑπερπύρων. Αἱ δὲ μπότσαι τὰς ὁποίας ἐκράτει ὡς πληρωμὴν ἔπρεπε νὰ ᾤσιν ἐσφραγισμέναι.

Ἡ συλλογὴ τῶν ἐλαιῶν (archoier holive) δὲν ἐπετρεπότο μέχρι τῆς 15 Ὀκτωβρίου.

Οὐδενὶ ἐπετρεπότο νὰ ἀγοράζῃ ἐλαιον νέον παρ' οὐδενὸς χωρικοῦ ἢ ἄλλου ἰδιώτου εἴτε ἐπὶ μετρητοῖς εἴτε ἐπ' ἀνταλ-

(¹) Σάθα IV σ. 135. Ἐν διατάγματι τῶν διοικητῶν Marco Correr καὶ Marin Cocho ἐν ἔτει 1417 γίνεται λόγος περὶ τῶν λαμβανόντων σταφυλὰς (graspe over cipura) πρὸς οἰνοποιῶν. Οὗτοι, καλούμενοι heredicatori, ὀφείλον νὰ εἰδοποιῶσι τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν τοῦ τόπου (signor de lo luogo) ἔνθα ἔκειντο αἱ ἄμπελοι, ἵνα λαμβάνωσιν ἄδειαν.

(²) 1416 Marco Correr καὶ Marco Dandolo.

(³) 1469 Andrea Quirini 1402 P. da Canale καὶ P. Sagredo II Alvise Baffo 1447. Σάθα IV 180.

λαγῇ (né a danari né a barato) πρὸ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῆς διοικήσεως γινομένη διατιμῇσει. Ἐν περιπτώσει παραβάσεως ὅτε ἀγοραστής καὶ πωλητὴς ἔχανον τὸ τίμημα, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν $\frac{1}{2}$ περιήρχετο εἰς τὴν κοινότητα, τὸ δὲ ἕτερον $\frac{1}{2}$ εἰς τὸν καταμηνυτήν. Ἡ διάταξις αὕτη δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ σκοποῦ τοῦ περιορισμοῦ τῆς τοκογλυφίας καὶ ἀπληστίας τῶν αἰσχροκερδῶν, οἵτινες δὲν αἰσθάνονται οἶκτον (arespeto ne alla mera) πρὸς τοὺς δυστυχεῖς πωλητάς.

Ἐπὶ τοῦ ἐλαίου ἐπληρώνετο φόρος εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐξαγάγῃ ἔλαιον οἷασδήποτε ποσότητος ἐκτὸς τῆς Ἑνετικῆς περιφερείας εἴτε εἰς τὸ πριγκιπᾶτον τοῦ Μορέως εἴτε ἀλλαχοῦ ἄνευ ἀδείας ἐγγράφου (bolletini) τοῦ διοικητοῦ, ἐπὶ ποινῇ ἀπωλείας τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ζῶων καὶ φυλακίσεως τριῶν συνεχῶν ἐτῶν ⁽¹⁾.

Ὁ φόρος ἐνοικιάζετο καὶ κατεβάλλετο εἰς τὸν ἐνοικιαστήν φορολόγον (dacier), ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς διπλασίου φόρου ⁽²⁾.

Ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς κατεβάλλοντο 4 σολδία τὸ μέτρον, ἐν ἔτει δὲ 1480 ὑψώθη εἰς 5 σολδία.

Ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς κατεβάλλετο φόρος 5 σολδίων τὸ μέτρον, ἐν ἔτει 1384 ὑψώθη εἰς 8 σολδία, ἀλλ' ἡ αὔξησις ἐφηρμόζετο μόνον ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἐξαγωγῆς εἰς ἄλλοδαπὴν, οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ χώρας Ἑνετικᾶς, ὅτε ἐπληρώνετο ὁ συνήθης φόρος 5 σολδίων. Ἐὰν δὲ ἡ ἐξαγωγή ἐγίνετο διὰ τὴν Βενετιάν, φόρος οὐδεὶς ὠφείλετο ⁽³⁾.

Ἡ εἴσπραξις τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἐλαίων ἐγίνετο ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ὑπαλλήλων ἀγορανόμων, οὓς ἐκάλουν οἱ

(1) Σάθα IV σ. 93. 94. 101. 102.

(2) Σάθα IV σ. 25.

(3) 1451 Pollo Marcello. Σάθα IV σ. 24.

Ἐνετοὶ *zustizieri* ⁽¹⁾ περὶ ὧν κατωτέρω ρηθῆσεται, ἡ φορολογία δὲ ὠνομάζετο *ternaria* ⁽²⁾.

Ἐν Ἐνετίᾳ ὑπῆρχεν ἐξουσία τις ὑπὸ τὸ ὄνομα *ternaria*, ὡς ἐξάγεται δ' ἐκ δύο διαταγμάτων τῶν ἐτῶν 1281 καὶ 1295, ἡ δικαιοδοσία αὐτῆς ἦτο ἐπὶ τῆς φορολογίας καὶ εἰσπράξεως τοῦ δασμοῦ ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν εἰσαγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ἐπὶ τῆς ξυλείας, τῶν παστῶν, ἐδωδίμων (*la grascia*). Ὀνομάσθη δὲ *ternaria*, διότι οἱ πωληταὶ τῶν τοιούτων εἰδῶν ὠνομάζοντο παλαιότερον *ternieri*. Ἐντεῦθεν ἐδόθη τὸ ὄνομα εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς εἰσπράξεως τοιούτου φόρου.

Μεταγενέστερον ἐδημιουργήθη ἡ λεγομένη *ternaria nuova*, ἣτις ἐφηρμόζετο εἰδικῶς ἐπὶ τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ ἐλαίου ἐν τῇ διὰ θαλάσσης εἰσαγωγῇ ⁽³⁾.

XIII

Περὶ σίτου καὶ ἄρτου διάφοροι ὑπῆρχον διατάξεις.

Ἀπηγορεύετο εἰς πάντα νὰ πωλῇ δι' ἑαυτὸν ἢ δι' ἄλλον σῖτον οἵασδήποτε ποσότητος εἰς ἀρτοποιοὺς ἄνευ ἀδείας τῆς διοικήσεως.

Οὐδεὶς δ' ἀρτοποιὸς ἠδύνατο νὰ ἀγοράσῃ δι' ἑαυτὸν ἢ δι' ἄλλον σῖτον παρ' οὐδενὸς προσώπου, εἰμὴ τοῦ τῆς κοινότητος (*quello de comun*) ἄνευ ἀδείας τῆς διοικήσεως. Αἱ ποιναὶ τοῦ τελευταίου μάλιστα ἦσαν βαρεῖαι μηδὲ τῆς διαπομπεύσεως ἐξαιρουμένης (*star uno di in berlina*) ⁽⁴⁾.

Ὁ ἐξάγων σῖτον πρὸς ἄλλεσιν ὥφειλε νὰ πληρώσῃ πρὸς

(¹) Σάθα IV σ. 172.

(²) *Ternaria de l'oyo*. Σάθα IV σ. 173.

(³) Δύο εἶδη δημοσίων ἀρχῶν ὑπῆρχον ἐν Ἐνετίᾳ, *ternaria vecchia*, ἐκ τεσσάρων δικαστῶν μέχρι τῶν μέσων τῆς 13ης ἐκατονταετηρίδος, ὅταν δὲ τὸ ἐμπόριον προώδευσεν ἐδημιουργήθη ἡ λεγομένη *ternaria nuova* ἐπὶ τῶν δασμῶν τῆς ἀπὸ θαλάσσης ἐξαγωγῆς τοῦ ἐλαίου ἰδίως. Ferro λ. *ternaria*.

(⁴) Σάθα IV σ. 141.

τὸν ἐνοικιαστὴν τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς ζυγίσεως 2 τορνέζια δι' ἑκάστον σάκκον ἑκατὸν λιτρῶν ⁽¹⁾.

Οἱ μύλῳθροὶ ἐπληρώνοντο κατὰ διατίμησιν. Οἱ ἔχοντες ἀλευρομύλους (molini a maxenar) δὲν ἠδύναντο νὰ λάβωσι περισσότερον τῶν 10 σολδίων del ster, βάρους 123 λιτρῶν ἐπὶ ποινῇ 20 σολδίων per ster καὶ διαπομπεύσεως, ἀφ' οὗ ἐκόπτετο τὸ γένειον καὶ ἡ κόμη ⁽²⁾.

Ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ ὑπῆρχε διατίμησις τοῦ πωλουμένου ἄρτου καθ' ὠρισμένον βάρος. Ἡ ἀξία δὲ τοῦ ἄρτου ὑπελογίζετο ἀναλόγως τῆς τιμῆς τοῦ σίτου (3 ὑπέρπυρα τὸ ster) μετὰ τῶν ἐξόδων τῆς κατασκευῆς (ὑπέρπυρον 1) καὶ τὸ κέρδος (ὑπέρπυρον 1 καὶ 5 σολδία).

Ὁ πίναξ τοῦ διοικητοῦ Andrea Barbaro παριστᾷ λεπτομερῶς τὴν παραγωγὴν ἐξ ἑκάστου ster σίτου, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἄρτων, τὸ βάρος αὐτῶν καὶ τὴν ἀγοραίαν ἀξίαν ⁽³⁾.

Ἡ ἐξαγωγή, ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς, σίτου καὶ ἄλλων τροφίμων, ἀπηγορεύετο ⁽⁴⁾.

Τὰ ἄλευρα ὡς καὶ τὰ ὄσπρια καὶ τὸ χόρτον (blava) εἰσαγόμενα πρὸς κατανάλωσιν ὑπεβάλλοντο εἰς φόρον ζυγίσεως, ὅστις ἦτο ἐπὶ 70 λιτρῶν 2 τορνέζια, ἄνω δὲ τῶν 70 λιτρῶν σόλδιον 1 ⁽⁵⁾.

Ἐὰν οἱ ἀρτοπῶλαι ἐπώλουν ἄρτους λιποβαρεῖς, οἱ ἄρτοι κατέσχοντο καὶ ἐπεβάλλετο ὡς πρόστιμον ἡ ἀξία, ἥς τὸ $\frac{1}{2}$ ἐλάμβανεν ὁ μηνυτὴς τὸ δ' ἕτερον $\frac{1}{2}$ ἡ κοινότης ⁽⁶⁾.

(1) Σάθα σ. 178. 179. 1474. Piero Orio, ἐνθα ἀναφέρεται καὶ ὁ ζυγιστὴς Piero de Costanzo (dacier del peso di formenti).

(2) 1397 Σάθα IV σ. 86. Ἐν ἔτει 1471. Alvise Querini ὥρισε ἐπὶ διὰ λέμβου μεταφορᾶς σίτου πρὸς ἄλλοις νὰ πληρώνηται ἀλεστικὸν ὄχι πλέον τῶν 14 $\frac{1}{2}$ ἐπὶ τοῦ ἀλεύρου, διὰ μεταφορᾶς δὲ κατὰ ξηρὰν οὐχὶ πλέον τῶν 10 $\frac{1}{2}$. Ἐν ὑδρομύλοις ἐπληρώνετο 10 σολδία per moyo σίτου. Σάθα IV 39.

(3) Σάθα IV σ. 21.

(4) 1468. Σάθα IV, σ. 36.

(5) Σάθα IV σ. 157.

(6) 1449 Σάθα IV 22.

Οἱ ἐνοικιασταὶ τοῦ φόρου ἐπὶ τῆς ζυγίσεως φαίνεται ὅτι ἐπίζον καὶ ἡδίκουν τοὺς ἀλευροπώλας. Ἐντεῦθεν ἐν ἔτει 1438 ὠρίσθη ὅτι ὁ ἐνοικιαστὴς δικαιούται νὰ λαμβάνῃ ζυγιστικά μόνον 1 τορνέζιον κατὰ σάκκον οἰουδήποτε βάρους ⁽¹⁾.

Αἱ ἀνάγκαι προὔκालουν ἐνίοτε καὶ ἐπιβολὰς παραδόξους. Διότι κατὰ τὰ τέλη τοῦ 14^{ου} αἰῶνος ἀπαντῶμεν καὶ χορηγήματα (regalia) ὑπὲρ τοῦ ναυάρχου ⁽²⁾ Κορώνης κατὰ παλαιότεραν συνήθειαν. Παρ' ἐκάστου πλοίου ἐρχομένου μετὰ φορτίου σίτου ἢ ἄλλων ὀσπρίων (blava et legume) ἐκ stera 100 καὶ ἄνω, ἐλάμβανεν ἓν, ἐκ φορτίου ὀλιγώτερον τῶν 100 μέχρι 50, ἐλάμβανεν $\frac{1}{4}$ τοῦ ster. Ἐλάμβανεν ἐπίσης τὴν μερίδα ἐκ τοῦ τυροῦ, ἰχθύων κλπ. ⁽³⁾.

XIV

Ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ζώων καὶ τοῦ κρέατος πολλὰ εὐρηγνται διατάξεις, διότι ἡ πύκνωσις τοῦ πληθυσμοῦ προεκάλει τὴν προσοχὴν τῆς Ἐνετικῆς ἀρχῆς καὶ ἐπροστίτενε τοὺς κατοίκους ἵνα ἔχωσι τὰ ἀναγκαῖα τροφίμα.

Φαίνεται ὅτι ἕκαστον κρεοπωλεῖον εἶχεν ὠρισμένην ἡμέραν (la soa zornata) πρὸς πώλησιν κρέατος (far carne).

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο ὑπόχρεως ὁ κρεοπώλης νὰ παρέχῃ τὰ ἀναγκαῖα ⁽⁴⁾ κρέατα ἐπὶ ποινῇ 5 ὑπερπύρων.

Μόνον εἰς τὸ κρεοπωλεῖον ἐπετρέπετο ἡ πώλησις οὐχὶ δὲ καὶ ἀλλαχοῦ καὶ εἰς τιμὰς ὑπερβολικὰς. Δὲν ἐπετρέπετο μάλιστα εἰς πάντα νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ κρεοπωλεῖον (dentro la stangada della becharia), ἵνα δι' ἑαυτὸν ἢ δι' ἄλλον λάβῃ

(1) 1438 Luca Donado Σάθα IV 157.

(2) Περὶ τῆς ἐννοίας armiraglio, ammiraglio, ammirante ἐν λεξικῷ Marco Ferro.

(3) 1398 Anthonio Michel.

(4) Σάθα IV σ. 105, 106.

κατὰ προτίμησιν κρέας. ⁽¹⁾ Ἀπαγορεύετο δὲ τὸ σφάξιμον ἢ πώλησις ἐντὸς οἰκίας ἐπὶ ποινῇ 5 ὑπερπύρων ⁽²⁾.

Ἵνα μὴ λείψῃ δὲ κρέας καὶ αἱ τιμαὶ ὧσι μέτραι, ἀπηγορεύθη εἰς πάντα Ἰουδαῖον (zudio) νὰ ἀγοράζῃ οἰουδήποτε εἶδους ζῶα διὰ κρεοπωλεία, ἂν πρῶτον οἱ κρεοπῶλαι δὲν ἤθελον ἀγοράζῃ ἐξ αὐτῶν ⁽³⁾.

Ἐπεβάλλετο δὲ εἰς τοὺς κρεοπῶλας νὰ πωλῶσι διάφορα εἶδη ζώων.

Ἐπειδὴ δὲ ἐνίοτε κρεοπῶλαι ἐπώλουν κρέας μόνον βουβάλου (bufalo) πρὸς 1 σολδίων τὴν λίτραν, διετάχθη ἵνα πωλῇται συγχρόνως καὶ εἰς βοῦς (manzo), δύο χοῖροι καὶ δύο τράγοι (castroni) ⁽⁴⁾.

Παράδοξος διαταγὴ ὥς πρὸς τὸ κρέας φέρεται ἐν ἔτει 1478 ⁽⁵⁾. Οἱ διοικηταὶ ἀπηγόρευσαν τὴν σφαγὴν ζώων καὶ πώλησιν κρέατος, εἴτε ἐντὸς τῶν κρεοπωλείων εἴτε ἐκτὸς κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα.

Ἐπὶ τῇ παραβάσει ἐπεβάλλετο πρόστιμον 10 ὑπερπύρων, τὸ δὲ κρέας κατέσχετο ὑπὲρ τοῦ πιωχοκομείου (ospedal).

Ἡ ἐμπορία τῶν πασιῶν δὲν καθυστέρει ἐν ταῖς δύο πόλεσιν. Ὑπῆρχον πρὸς τοῦτο μεταπράται, οὓς οἱ ἐνετοὶ ἐκάλουν revenderingoli, οἵτινες ἠγόραζον καὶ προηγόραζον (capariza) πασιὰ κρέατα, ὡς λαρδί, ⁽⁶⁾ χοιρομήρια (persuti), ⁽⁷⁾ ἅτινα ἐπρόκειτο νὰ εἰσαχθῶσιν ἢ εἰσήγοντο, κερδοσκο-

(1) 1454 Lorenzo Loredan καὶ Σάθα σ. 113, 114, 178. Stangada, stanga πρβλ. ἐν λεξικῷ τῆς ἐνετικῆς διαλέκτου ὑπὸ Giuseppe Boerio.

(2) Σάθα IV σ. 178—179.

(3) 1453 Σάθα IV σ. 166—167.

(4) 1419 Donado da Porto «per ogni bufalo far un manzo do porzi, do castroni».

(5) Σάθα IV 184.

(6) Ἐν τῷ λεξικῷ Giuseppe Boerio ἡ λέξις lardi σημαίνει πάχος καὶ κρέας χοίρου πασιόν.

(7) Persuto, prosciutto, coscia di porco salata e secca.—Gius. Boerio αὐτόθι.

ποῦντες βάρεως. Ἡ διοίκησις χάριν τοῦ κοινοῦ ἀπηγόρευσε τὰς πράξεις ταύτας μέχρι τῆς 5 ὥρας τῆς ἡμέρας, ἐπὶ ἀπειλῇ ἀπωλείας τῶν πραγμάτων. ⁽¹⁾

XV

Περὶ τῶν δερμάτων, ἔνεκα τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀνάγκης, ἡ ἐνετικὴ διοίκησις πολλὴν κατέβαλλε προσοχὴν, ἵνα μὴ κυρίως στερεῖται ἡ κοινωνία ⁽²⁾.

Φόρος ἐξαγωγικὸς διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης ἐπεβάλλετο 20 τοῖς ‰, πλὴν τῶν συνήθων ἄλλων φόρων. ⁽³⁾

Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως δερμάτων ὑπῆρξεν ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἠδυνάτουσαν νὰ εὗρουν ὑποδήματα, ἔνεκα τῆς ὑψώσεως τῆς τιμῆς αὐτῶν εἰς τὰ ὑποδηματοποιεῖα. Ἐντεῦθεν ἡ διοίκησις ἐν ἔτει 1448 διέταξεν ἵνα πάντες οἱ ἀγορασταὶ ἢ πωληταὶ δερμάτων οἰουδήποτε εἶδους, οἵτινες ἠθέλουν ἀγοράσῃ δέρματα μετὰ τὸ Πάσχα, ὀφείλουσαν νὰ δηλώσωσιν εἰς τὴν καγκελαρίαν τὸ ποσὸν καὶ νὰ λάβωσιν ἄδειαν περὶ τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον ἠδύναντο νὰ ἐξαγάγωσι. ⁽⁴⁾

Δέρματα δὲ (*cuirame ne pellame*) δὲν ἠδύναντο νὰ πωληθῶσιν, εἰμὴ μόνον ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀγορᾷ (*al mercado publico*), οὐχὶ εἰς μαγαζεῖα ἢ οἰκίας ⁽⁵⁾. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ νὰ πωλῇται δέρμα βόϊον (*cuirame*) ἢ ἄλλο (*pellame*) βρεγμένον. Ἐπίσης τὰ πρὸς πώλησιν δέρματα ἔπρεπε νὰ ἐπιθεωρῶνται προηγουμένως. Ἡ ἐπιθεώρησις ἐβεβαιουῖτο διὰ σφραγίσεως, ἣν ἐξετέλουν οἱ λεγόμενοι προεστῶτες (*sovrastanti*), διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς διοικήσεως. Ἡ σφραγὶς (*la bolla de comun*) περιείχετο εἰς κιβώτιον ἔχον δύο κλεῖδας, ὧν τὴν μὲν ἐκράτει

(1) Σάθα IV σ. 155.

(2) Σάθα IV σ. 174 «per el gran senestro che ha de pellame secondo che tutta la terra se lamenta».

(3) 1438 Gabriel Barbarigo.

(4) Σάθα IV σ. 174.

(5) 1395 Fantin Loredan.

ὁ προσεστώδης καὶ τὴν ἄλλην ὁ ἐνοικιαστὴς τοῦ φόρου τῆς σφραγίσεως (datio della bolla). ⁽¹⁾

Ἐπὶ τῆς σφραγίσεως εἰσεπράττετο φόρος. Ὅθεν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ πωλῇ, οὐδὲ νὰ κατεργάζεται δέρμα, ἐὰν δὲν ἐσφραγίζετο πρότερον ὑπὸ τοῦ σφραγιστοῦ (bollador) καταβάλλων ὡς φόρον τῆς σφραγίσεως (bollatura) ἓν σολδίων δι' ἕκαστον δέρμα (chuioro) μεγάλου ζώου καὶ ἓν τορνέζιον δι' ἕκαστον μικρὸν (pelle). Ἀπηγορεύετο ἡ σφράγισις δέρματος μὴ καλῶς ἐξηραμένου (ben sutto) ⁽²⁾.

Καὶ τὰ κατειργασμένα δέρματα (conze) εἰσαγόμενα κατέβαλον τὸν φόρον τῆς σφραγίδος τοῦ Ἁγίου Μάρκου πλὴν ἐὰν προήρχοντο ἐξ Ἑνετίας καὶ Κορώνης ⁽³⁾.

Ὁ εἰσάγων δέρματα ἐκ Ρωμανίας ἢ ἄλλοθεν ὥφειλε νὰ κρατῇ καὶ διαθέτῃ χάριν τῶν κατοίκων τῆς Μεθώνης τὸ $\frac{1}{3}$, τὸ δὲ υπόλοιπον ἠδύνατο νὰ ἐξάγῃ ἢ κρατῇ, ἀπαλλακτόμενος τοῦ ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς προσθέτου φόρου τῶν 20 $\frac{1}{10}$ ⁽⁴⁾.

Σχετικὸς φόρος εἶνε καὶ ὁ ἐπὶ τῶν σφαζομένων ζώων (datio della becharia). Καὶ ὁ φόρος οὗτος ἐξεδίδετο εἰς ἐνοικιαστὰς (datieri), πρὸς τοὺς ὁποίους συχνάκις οἱ κρεόπωλαι ἤριζον καὶ προσεκαλοῦντο ζητήματα καὶ σκάνδαλα (erori et scandali).

Διὰ τὸ σφάζιμον ἑκάστου βοῦς (boin) κατεβάλλοντο 4 σολδία δι' ἕκαστον βούβαλον (bufalo) 5 σολδία, δι' ἕκαστον μόσχον (manzo) μέχρι 50 λιτρῶν 2 σολδία, δι' ἕκαστον μι-

(1) Σάθα IV σ. 60. «in una cassela che habia due chlave».

(2) 1391 καὶ 1340 Gabriel Barbarigo 1443. Z. Valaresso. Σάθα IV σ. 161. Ἐν ἔτει ὅμως 1456 ἐπετράπη καὶ ἡ ὑπὸ Ἑβραίων πώλησις ὕψων δερμάτων ἐνεκεν τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Pasqual Boldù. Ἐν ἔτει 1476 ἐτροποποιήθη ἡ διάταξις ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Nicolo Capello καὶ Alvise Querin. Σάθα IV σ. 171 174 καὶ 176.

(3) 1441 Donado da Porto. Σάθα IV 41.

(4) 1447 Benedetto Venier.

κρὸν ζῶον (chavo menudo) 6 τορνέζια, δι' ἕκαστον χοῖρον 3 σολδία ⁽¹⁾.

Οἱ σφάζοντες ζῶα δὲν ἠδύναντο νὰ λάβωσι τὰ δέρματα, ἔὰν πρῶτον δὲν ἐπεδεικνύοντο εἰς τὸν φορολόγον ⁽²⁾.

Οἱ εἰσάγοντες ζῶα πρὸς πώλησιν ὄφειλον τὰ $\frac{3}{4}$ νὰ σφάζωσι καὶ πωλῶσι δημοσίᾳ ἐν τοῖς κρεοπωλείοις λιανικῶς χάριν τοῦ κοινοῦ. Ἡ διάταξις αὕτη ἐτροποποιήθη ⁽³⁾ ἐφαρμοσθεῖσα μόνον ὅταν ἐν Μεθώνῃ ὑπῆρχε στόλος (quando sunt hic galee), ἄλλως οὐχὶ τὰ $\frac{3}{4}$ ἀλλὰ μόνον τὸ $\frac{1}{4}$ ἐπωλεῖτο λιανικῶς, τὰ λοιπὰ δὲ $\frac{3}{4}$ ἠδύναντο νὰ πωληθῶσι χονδρικῶς (ad grossum) ⁽⁴⁾.

XVI

Ἐκ πίνακος τῆς διοικήσεως τῆς Μεθώνης περὶ τῶν κηρυκείων δικαιωμάτων καταφαίνεται ὅτι οἱ φόροι πάντες ἐξετίθεντο εἰς δημοπρασίαν καθ' ὠρισμένας διατυπώσεις· οἱ φόροι δὲ ἐξ ὧν οἱ Ἑνετοὶ προσεπορίζοντο τὰς δαπάνας τῆς κοινότητος ἦσαν οἱ ἑξῆς.

Ἐπὶ τῶν βοσκῶν τῶν νήσων, τῶν μέτρων (peso e passo)⁽⁵⁾ εἰσαγωγῆς τῶν οἴνων, τῆς quartaria de castello, τοῦ ἐλαίου, τοῦ οἴνου de casali, τῶν παστῶν, τῆς ζυγίσεως τοῦ σίτου, della mazza ⁽⁶⁾, ἐπὶ τῶν φουστανίων ⁽⁷⁾ (fostagni) τῆς ἀγορᾶς τῶν ἰχθυοπωλείων, ⁽⁸⁾ de le tine del stretto, ἐνοικιάσεως τῶν ἀλυκῶν, τῶν κρεοπωλείων, τῆς σφραγίσεως τῶν δερμάτων, τῆς μεσιτείας (messetaria), τῶν corloti (ξυλείας ;),

(¹) 1416 Marco Correr καὶ Dandolo.

(²) Σάθα IV σ. 146.

(³) 1461 Zuan Bembo καὶ Ant. Loredan.

(⁴) 1462. Petrus Arimondo.

(⁵) Boerio ἐν λέξει passo, εἶδος μέτρου ἐνετικοῦ di un braccio e mezzo quadrato.

(⁶) Boerio ἐν λέξει mazze.

(⁷) Boerio ἐν λέξει fustagno ἢ frustagno, ὕφασμα ἐκ βάμβακος μετὰ λινοῦ ἢ κανάβεως.

(⁸) Boerio ἐν λέξει tina.

τῆς εἰσαγωγῆς γλεύκους, τῆς εἰσαγωγῆς ἐλαίου, μαλλίνων σκεπασμάτων (schiavine et sigune).

Ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε ἀξία ἡ φορολογία ἡ λεγομένη della messetaria. Παράγεται ἐκ τῆς λέξεως μεσίτης, μεσιτεία. Ἦτο ἐκ τῶν παλαιότερων φόρων, ἐπιβαλλόμενος ἐπὶ τῆς ἀγοραπωλησίας ἐμπορευμάτων, διὰ τὴν εἰσπραξίν τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν 13^{ον} αἰῶνα ἰδρύθη ἰδίᾳ ἀρχὴ κληθεῖσα della messetaria. Κατὰ τὸν 14^{ον} αἰῶνα ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰς ἀγοραπωλησίας οἰκίων καὶ πλοίων. Κατεβάλλετο τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ φόρου ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ καὶ τὸ ἕτερον $\frac{1}{2}$ ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐπὶ τῆς ἀξίας ἢ τιμῆς τοῦ πωλουμένου πράγματος.

Οἱ φόροι ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ κατὰ τὸν 14^{ον} καὶ 15^{ον} αἰῶνα ἐξεδίδοντο ὡς εἴρηται εἰς ἐνοικίασιν.

Ὁ κῆρυξ τῆς δημοπρασίας (gastaldo, comandador) ἐλάμβανεν ὠρισμένον ποσοστόν⁽¹⁾. Ὁ φόρος ὠρίζετο εἰς $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{10}$ ὡς πρὸς τὸν ἀγοραστήν καὶ $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{10}$ τὸν πωλητήν⁽²⁾.

Ἐν ἔτει 1416 ὁ φόρος ἐπὶ τῆς λιανικῆς πωλήσεως (a menudo) πραγμάτων καὶ ἐμπορευμάτων, ὀριζόμενος πρὶν εἰς 2 $\frac{0}{10}$, περιορίσθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Μάρκου Dandolo εἰς 1 $\frac{0}{10}$.

Ἐν ἔτει 1430 κατὰ δουρικὴν διαταγὴν ὥρισαν οἱ διοικηταὶ Zanoato Calbo καὶ Andrea da Leze, ὅτι ἐμπορεύματα καὶ πράγματα πωλούμενα ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ, ἀξίας ἄνω τῶν 10 ὑπερπύρων, ὑπόκεινται εἰς τέλος 1 $\frac{0}{10}$ διατιμώμενον μεταξὺ ἀγοραστοῦ καὶ πωλητοῦ, ἔξαιρέσει σίτου, χόρτου, ὀσπρίων, ζώων καὶ οἴνων πωλουμένων εἰς πλοῖα πολεμικά.

Ἐπίσης ὠρίσθη ὅτι τὰ πανικὰ (panine) καὶ ἐμπορεύ-

(1) Σάθα IV 22 ἐπ.

(2) 1415 Διατ. Δουκὸς Θωμᾶ Mocenigo ὅστις εἰς 2000 ὑπέρπυρα ὥριζε τὸ εἰσπρακτέον ποσὸν ἐτησίως. Σάθα IV σ. 27. 122—123.

ματα (merce), ἅτινα ἐξήγοντο εἰς τοὺς τόπους τοῦ Δεσποτάτου καὶ πριγκιπάτου καὶ εἰς τὰ μέρη τοῦ Μωρέως τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων (Griesi) ὠρίσθη νὰ πληρώνωσι δασμὸν 3 %, τὰ δὲ παστά, σῖτος, ἔλαιον, τυρός, ψάρι, ἄλλας 5 %. (Σάθα IV σ. 151. 152).

Οἱ ἐνοικιασταὶ ὄφειλον νὰ κρατῶσι ⁽¹⁾ βιβλία λογιστικά (quaderni).

Οἱ χωρικοὶ (villani) ἀπηλλάσσοντο τῆς φορολογίας ταύτης ⁽²⁾.

Διὰ τῶν μεσιτῶν ἡδύνατο νὰ βεβαιοῦται ὁ φόρος ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν. Κατὰ τὸν ἐν Μεθώνῃ δὲ ἰσχύοντα νόμον οὐδεὶς ἡδύνατο κρυφίως ἢ φανερώς νὰ μετέρχηται τὸ ἐπάγγελμα μεσίτου, ἐὰν δὲν ἦτο ἐγγεγραμμένος καὶ διωρισμένος μεσίτης (messetta, missitis, sensarius) ⁽³⁾.

Ἐπὶ ἐκάστης συντεχνίας, ὡς τῶν ὑποδηματοποιῶν, τῶν δερματοπωλῶν καὶ ἄλλων ἐπαγγελμάτων διωρίζοντο προεστώτες, πρωτομάγιστροι (soprastanti, protomaistri, protomaestri, protomagistri). Οἱ προεστώτες διωρίζοντο κατ' ἔτος καὶ ὠρκίζοντο πρὶν ἀναλάβωσι τὴν ὑπηρεσίαν των. Ὁ προεστώς δὲν ἡδύνατο νὰ εἶνε τοιοῦτος τὸ ἐπὶ ἔτος ⁽⁴⁾.

XVII

Περὶ τῆς τάξεως ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπῆρχεν ἐξουσία τις ἀγορανομικὴ καὶ ἀστυνομικὴ, ἣν ἤσκουν οἱ λεγόμενοι zusti-cieri, διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς διοικήσεως.

Ὁ θεσμὸς εἶνε Ἑνετικός, διότι παλαιότερον (ἐν ἔτει 1172) ὑπῆρχεν ἐν Ἑνετίᾳ ἀρχὴ τις δικαστικὴ, εἰς ἣν ὑπῆ-

(1) Σάθα IV σ. 99.

(2) Σάθα IV σ. 98.

(3) 1396. M. Caravelo. Ὅρα ὀνόματα ἐκλεγέντων μεσιτῶν παρὰ Σάθα IV σ. 74. 75.

(4) 1471. Nicolo Capello καὶ Alvise Querini. Διορισμοὺς πρβλ. παρὰ Σάθα IV σ. 161. 184 ἐπ.

γετο ἢ ἐπίβλεψις τῶν τεχνῶν, οἱ ἀποτελοῦντες δὲ αὐτὴν τρεῖς ὑπάλληλοι ἐλέγοντο *zustizieri*. Ἐντεῦθεν ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορῶνῃ, τρεῖς ἦσαν καὶ οἱ ἀστυνόμοι ἢ ἀγορανόμοι, οἵτινες ὥφειλον νὰ ἐπιβλέπωσι καὶ ἐλέγχωσι τοὺς μεταπράτας καὶ παζαριώτας (*bazarioti*), φαρμακοποιούς, χρυσοχόους, πάντα τὰ ἀφορῶντα τὰ βάρη, μέτρα, τρόφιμα, κρεοπωλεῖα, ἰχθυοπωλεῖα, παντοπωλεῖα, ὀπωροπωλεῖα, ὅπως τηρῶνται αἱ διατιμήσεις καὶ διοικητικαὶ διατάξεις.

Οἱ ἀγορανόμοι οὗτοι ἡμεῖβοντο ἐκ τῶν προστίμων (*carati*).

Ἦσαν ὑπόχρεοι καθ' ἐκάστην δευτέραν, παρασκευὴν (*zuoba*) καὶ σάββατον ἀπὸ πρωίας πρὸ τῶν δύο ὥρῶν νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν ὠρισμένην θέσιν των (*sentadi ala banca della raxon*), ἐπὶ ποινῇ 5 σολδίων ἐκάστοτε, πλὴν ἂν ὑπῆρχεν εὐλογον κώλυμα ⁽¹⁾.

Δὲν ἠδύνατο νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίζῃ εἰς μόνον, ἀλλὰ τοῦλάχιστον δύο ἐξ αὐτῶν ⁽²⁾.

XVIII

Οἱ ὑποδηματοποιοὶ (*callegeri*) ἐνίστε ἐστεροῦντο ἐν Μεθώνῃ δερμάτων πρὸς ἐργασίαν, διότι τὰ ἐκ τῶν κρεοπωλείων προερχόμενα δέρματα ἐξήγοντο ἀπὸ θαλάσσης, ἡναγάζοντο δὲ νὰ ἀγοράζωσιν αὐτὰ εἰς μεγάλην τιμὴν. Οἱ δερματοπῶλαι ὥφειλον νὰ διαθέτωσι τὸ $\frac{1}{3}$ διὰ τὴν πόλιν ⁽³⁾.

Περὶ τῆς ἀλιείας εὐρίσκομεν τὰ ἑξῆς:

Πώλησις ἰχθύων ἐπετρέπετο μόνον εἰς τὰ συνήθη ἰχθυοπωλεῖα, μόνον δὲ εἰς τοὺς λιμένας τῶν δύο πόλεων ὥφειλον νὰ προσορμίζωνται τὰ ἀλιευτικὰ πλοῖα ἐπὶ ποινῇ 5 ὑπερπύρων καὶ διαπομπεύσεως (*in la berlina*) ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ 1447. Σάθα IV σ. 172, 173.

⁽²⁾ 1450. Zuan Bembo.

⁽³⁾ 1437. Zuan Corner.

⁽⁴⁾ Σάθα IV σ. 16, 17 1357 Andrea Foscolo.

Οί άλιείς όμως φαίνεται ότι έπώλουν ιχθύς ιδιαιτέρως είς τά ξενοδοχεία καί ταβέρνας (*hosterie et taverne*) πρὸς 6 καί 8 σολδία τήν λίτραν, καί οὔτε ή διοίκησις οὔτε ὁ λαός ήδύνατο νά ἔχη καλούς ιχθύς (*bon presse*), διετάχθη ίνα πᾶς άλιεύς ὤφειλε νά παρουσιάξη τούς πρὸς πώλησιν ιχθύς πρῶτον είς τήν διοίκησιν, ίνα ἐκλέγωνται ὅσοι ἦσαν άναγκαῖοι πρὸς χορήσιν, εἴτα δέ νά φέρη είς τά ιχθυοπωλεῖα. Διετιμήθησαν δέ οί μὲν μεγάλοι ιχθύς πρὸς 4 σολδία τήν λίτραν, οί δέ μικροί 3 ⁽¹⁾.

Οὔδεις ήδύνατο νά εισέρχεται είς τά ιχθυοπωλεῖα κατὰ τήν ὥραν τῆς πωλήσεως ή νά λαμβάνη ιχθύς αὐθαιρέτως οὔδὲ οί φορολόγοι (*comercieri*) ⁽²⁾.

Ἐκ διατάξεώς τινος τοῦ διοικητοῦ Μεθώνης Ant. Michiel ἐν ἔτει 1398, ἀποδεικνύεται ὅτι πολλά αὐτόθι ὑπῆρχον ξενοδοχεῖα καί πανδοχεῖα (*hosterie et albergarie*). Ἐπειδὴ δέ άγνωστοί πολλοί ἐγένοντο δεκτοί, ὁ σκοπὸς δέ αὐτῶν ήδύνατο νά εἶνε ἐπικίνδυνος είς τήν δημοσίαν τάξιν, άπηγορεύθη ή συντήρησις ξενοδοχείων εἴτε δημοσία εἴτε κρυφίως ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῆς Μεθώνης ⁽³⁾.

Δὲν φαίνεται ὅμως τηρηθεῖσα ή διάταξις αὕτη, διότι ἐν ἔτει 1402, είς τούς ξενοδόχους καί πανδοχεῖς τῆς πόλεως ἐπεβλήθη ή υποχρέωσις ίνα εἰδοποιῶσι τὸν διοικητὴν, ὅταν δέχωνταί τινα ξένον ⁽⁴⁾.

Γυνή τις ἐν ἔτει 1396 ἐδηλητηρίασε τὸν σύζυγόν της ἐν Μεθώνη. Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Fantin Loredan ⁽⁵⁾ διάταξις, κατ' ἣν οὔδεις φαρμακοποιὸς (*speciere*) ήδύνατο νά πωλῇ δηλητηριώδεις οὐσίας (*resigal et arsinico*) ἄνευ

⁽¹⁾ 1582 Bartolomeo da ca da Pesaro.

⁽²⁾ Σάθα IV σ. 20.

⁽³⁾ Σάθα IV σ. 90.

⁽⁴⁾ Σάθα IV σ. 94. 106. Andrea Justinian.

⁽⁵⁾ Σάθα IV σ. 72.

τῆς γνώσεως καὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν ἐμμίσθων ἱατρῶν (*medexi salariadi*) τῆς Μεθώνης.

Ἐκ φόβου δὲ ἐγκληματικῶν πράξεων ἴσως ἀπηγορεύθη καὶ εἶδος ζαχαροπλαστικῆς, διότι ἀπηγορεύθη ἡ κατασκευὴ διαφόρων γλυκυσμάτων *bozoladi*, *calissoni*, *crostoli*, *fritole* καὶ οἷονδήποτε εἶδος πάστας πρὸς πώλησιν ⁽¹⁾.

XIX

Ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσιν ἡ Ἑνετικὴ διοίκησις δὲν ἀνεμειγνύετο αὐστηρῶς. Εὗρηνται ἐν τούτοις σημεία τινα ἀναγόμενα μᾶλλον πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων.

Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης περιείχοντο μοναστήρια καὶ ἐκκλησίαι, αἵτινες καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκίας καὶ ἀμπέλους ἐνέμοντο.

Ἐνίοτε ὅμως διετέλουν ὑπὸ τὴν κυριότητα Ἑλλήνων ἰδιωτῶν κτητόρων, οἵτινες, χωρὶς νὰ εἶνε κληρικοί, εἰσέπραττον καὶ μετεχειρίζοντο τὰ εἰσοδήματα εἰς ἰδίαν χρῆσιν. Παρεχόρουν δὲ τὰς ἐκκλησίας εἰς ἱερεῖς καὶ διενέμοντο μετ' αὐτῶν τὰς καθημερινὰς εἰσπράξεις καὶ προσφορὰς (*oblazon*).

Ταῦτα ἐθεωρήθησαν ἄτοπα καὶ διετάχθη ὅτι οὐδεὶς μὴ ὢν κληρικὸς (*chierigo*) δύναται νὰ ἰδιοποιῇται τὰς προσφορὰς, ἀλλὰ ταῦτα ἀνήκουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς λειτουργοῦντας ἱερεῖς, καὶ τὰ εἰσοδήματα ἐπίσης, ὅταν δὲ αἱ ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια ἔχωσιν ἀνάγκην ἐπισκευῶν, οἱ ἰδιοκτῆται (*paroni*) δικαιοῦνται νὰ δαπανῶσιν ἐξ αὐτῶν ⁽²⁾.

Καὶ ἐπὶ τῷ σεβασμῷ πρὸς τὰ θεῖα οἱ διοικηταὶ ἐλάβανον ἀστυνομικὰ μέτρα.

(1) 1454 Alessandro Marsello. Σάθα IV 177.

(2) 1479 Marco de Lege.

Ὅταν διήρχοντο καθ' ὁδὸν ὁ σταυρὸς ἢ εἰκόνες (in-chone) ὄφειλον καὶ οἱ Ἑβραῖοι αὐτοὶ νὰ ἐγείρωνται ⁽¹⁾.

Υπῆρχον δὲ καὶ διατάξεις περὶ Κυριακῆς ἀργίας, διότι οὐδενὶ ἐπετρέπετο, οἰασοῦν ποτε τάξεως, οὔτε ἀνδρί, οὔτε γυναικὶ νὰ ἐργάζεται τὴν ἡμέραν ταύτην, ⁽²⁾ διότι πολλοὶ Ἕλληνες μὴ φοβούμενοι τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ψυχικὴν βλάβην εἰργάζοντο.

Ἡ ποινὴ ἦτο βαρεῖα, διότι ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς παραβάτας 5—25 ὑπερπύρων πρόστιμον, ἐὰν δὲ ἠδυνάτουσαν νὰ καταβάλωσιν, ἐμαστιγοῦντο περὶ τὴν ἀγορὰν ⁽³⁾.

Καὶ εἰς τοὺς Ἑβραίους ἐπεβλήθη ἡ ἀργία καὶ δὲν ἐπετρέπετο αὐτοῖς ἡ ἐργασία, ἡ ἀγορὰ θορνίδων καὶ τροφίμων καὶ καυσοξύλων κτλ. κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς μέχρι τῆς Δευτέρας πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας (lo lunedì avanti terza sonada). Ἐπετράπη ὅμως αὐτοῖς κατόπιν ἡ ἀγορὰ μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς ⁽⁴⁾.

Ἡ ἀργία ἐπεξετείνετο ἐν τούτοις καὶ εἰς πάσας τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, ὅτε ὑψώνετο ἡ σημαία (che se lieva la insegna), ἐπεβάλλετο δὲ εἰς πάντας, Λατίνους, Ἕλληνες καὶ Ἑβραίους. Ἀλλ' εἰς τοὺς Ἑβραίους ἡ ἀργία περιορίσθη εἰς τινὰς ἐορτάς ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ Ἀνδρέου Justinian, ⁽⁵⁾

(1) 1145 Z. Valeresso.

(2) 1398 Anthuonio Benbo. Σάθα IV 87. Ἡ διάταξις ἐπιβάλλει γενικωτάτην ἀργίαν, εἴτε ἐκτὸς εἴτε ἐντὸς τῶν πόλεων, non holsia ne debia lavorar ne far lavorar per muodo algun lo di de la Domenega ni a masena de olive ne tibrar ne zapar ne lavarse lo cayo ne lavar drappi ne far algun altro lavorier, ne condur alcuna somma de alguna raxion in chastello ne in borgo. Πρβ. καὶ συνοδικὴν διάταξιν 26 ἐπὶ Ἀνδρονίκου ἔτει 1306 XXVI κεφ. γ'. «τὰς ἐορτασίμους τῶν ἡμερῶν καὶ μᾶλλον τὴν ἁγίαν Κυριακὴν ἐν ἀργίᾳ διατελεῖν τοὺς πιστοὺς, σχολάζοντας θεῖοις ναοῖς» παρὰ Zachariae coll. V σελ. 631.

(3) Σάθα IV σ. 87. 88.

(4) 1450 Σάθα IV σ. 176.

(5) Σάθα IV σ. 108, ἤτοι 1) τῶν Χριστουγέννων, 2) τοῦ Πάσχα, 3) τὴν Πεντηκοστήν, 4) τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, 5) τῆς Παναγίας τῶν μέσων Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου, 6) τὴν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τὸν Ἀπρίλιον.

εἰς αἷς προσέθηκε πολλὰς ἄλλας ὁ διοικητὴς Donato da Porto, ἐν αἷς sancta Maria candelorum, Θωμᾶ, Ματθαίου κτλ. ⁽¹⁾.

Αἱ ὕβρεις δὲν ἦσαν ἀσυνήθεις καὶ αἱ κατὰ τῶν θεῶν (Χριστοῦ, Ἀγίων κ.τ.τ.) βλασφημίαι.

Ἐντεῦθεν ὁ ἀποκαλῶν ἄλλον κερατᾶν (beco) ἐτιμωρεῖτο διὰ 5 ὑπερπύρων ⁽²⁾.

Ὁ δὲ βλασφημῶν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας ἢ Ἀγίου προσεδένετο εἰς στήλην καὶ ἐτύπτετο διὰ τῆς μάστιγος (botte XXV de la scuriada de comun) ἢ κατέβαλεν 25 ὑπέρπυρα ⁽³⁾.

Παλαιότερον διεπομπεύετο τιθέμενος in la berlina ἐπὶ ὁλόκληρον ἡμέραν ⁽⁴⁾.

XX

Καὶ ἀστυνομικαὶ ὅμως καὶ στρατιωτικαὶ διατάξεις διαφόρους ἐκανόνιζον σχέσεις.

Τοιουτοτρόπως ἐν ἔτει 1436 (27 Μαΐου) εὐρίσκομεν ὅτι ἐπειδὴ ἄνθρωποι κακοὶ φέρουσι κατὰ συνήθειαν σφαίρας μολυβδίνας (balote de piombo), ὄπλον τὸ ὁποῖον εἶνε κακοῦργον καὶ βδελυρόν, καὶ πᾶσα ἀγαθὴ χώρα ἀπεδοκίμασε, πολλὰ δὲ ἀνθρωποκτονίαι δι' ὁμοίων σφαιρῶν διεπράχθησαν, ὁ διοικητὴς Piero Zen ἀπηγόρευσε τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν, ἐπὶ ἀπειλῇ προστίμου 200 ὑπερπύρων καὶ φυλακίσεως 6 μηνῶν.

Ἐπροσιάτευον ὅμως τὰ ὄπλα τῶν τοξοτῶν (ballestrieri, arcieri), διότι ἀπηγόρευεν τὴν πώλησιν τῶν βουνεύρων,

⁽¹⁾ Σάθα αὐτόθι σ. 102. 145.

⁽²⁾ Σάθα IV σ. 18.

⁽³⁾ 1439 Gabriel Barbarigo.

⁽⁴⁾ 1344 Marco Morosini Ἐν Ἐνετία τὸ ἀδίκημα κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν λεγομένων *esecutori contro la bestemia*. Marco Ferro I σ. 265 ἐπ.

(χρησίμων διὰ τὰ τόξα), παρὰ τῶν κρεοπωλῶν εἰς ἀλλοδαπούς ⁽¹⁾.

Πρὸς περιστολὴν τῶν ἀδικημάτων ἀπηγορεύετο ἡ ὀπλοφορία καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν πόλεων τὴν τε ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα. Ἐξηροῦντο οἱ ἀξιωματικοί, οἱ στρατιῶται καὶ οἱ μισθωτοὶ (provisionadi). Ὁ παραβάτης ὑπεβάλλετο εἰς πρόστιμον 25 ὑπερπύρων καὶ εἰς ἀπώλειαν τοῦ ὅπλου.

Ἐπετρέπετο δὲ εἰς τοὺς ἀρμοδίους φύλακας (cavalieri et contestabili et cavi de le mure) νὰ ἀφαιρῶσι τὰ ὅπλα ὁ ἀπειθὼν κατεδικάζετο εἰς 50 ὑπέρπυρα προσθέτως, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ πληρώσῃ ἐτιμωρεῖτο διὰ φυλακίσεως ἐνὸς μηνός ⁽²⁾.

Κατὰ τὴν νύκτα εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ ἐξέρχεται ἄνευ φωτὸς (in avanti senza lume), διότι ἐφυλακίζετο καθ' ὅλην τὴν νύκτα (in zeppo). Οὔτε δὲ νύκτα, οὔτε ἡμέραν ἐπετρέπετό τινι ἡ μεταμφίσεις (stravestirse), ἄλλως κατήσχετο πᾶν ὅ,τι ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ⁽³⁾.

Εἰδικώτερον δὲ ἀπηγορεύετο εἰς πάντα νὰ πορεύηται ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ἄνευ φωτὸς μετὰ τὸ κτύπημα τοῦ κώδωνος (campana de plaza) ὥρᾳ 2 τῆς νυκτὸς μέχρι τῆς ἡμέρας (sin di chiaro) ⁽⁴⁾.

XXI

Ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ νομίσματα συνήθη ἐν ταῖς συναλλαγαῖς ἐκυκλοφόρουν τὰ τορνέζια (νόμισμα γαλλικὸν τοῦ πριγκιπάτου τῆς Ἀχαΐας), ὑπέρπυρα καὶ σολδία.

Ἡ κιβδηλοποιΐα ὅμως ἤκμαζε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 14 αἰῶνος, ὡς γίνεται γνωστὸν ἐκ τινος διατάξεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ φέρεται ὅτι εἰς χώρας τοῦ δεσποτάτου Μιστρᾶ (misser

⁽¹⁾ 1452 Σάθα IV σ. 158, 176, 177.

⁽²⁾ 1470 Nicolo Capello.

⁽³⁾ 1406 4 Φεβρουαρίου Vidal Miani.

⁽⁴⁾ Σάθα σ. 58—62.

Despoti) καὶ τῆς Σκλαβονίας κατεσκευάζοντο κίβδηλα τορνέζια (tornesi falsi), εἰσήγοντο δὲ ἐκεῖθεν εἰς τὰς δύο πόλεις πρὸς κυκλοφορίαν.

Πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου καὶ προστασίαν τῶν πτωχῶν ἡμερομισθίων ἀνθρώπων, ἀπηγορεύθη ἡ ἐξαγωγή μετὰλλων εἰργασμένων ἢ μὴ εἰργασμένων ἄνευ ἀδείας ἐγγράφου (bolleta) τῆς διοικήσεως⁽¹⁾.

Βραδύτερον εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ φέρῃ ἢ χρησιμοποίῃ τορνέζια, τὰ ὅποια δὲν ἦσαν τοῦ ἐνετικοῦ τύπου (stampa et cunio de Venetia).

Ἐὰν συνελαμβάνετο τις φέρων κίβδηλα, ὑπεχρεοῦτο νὰ καταβάλῃ γνήσια τῆς αὐτῆς ποσότητος, τὰ κίβδηλα δὲ κατεστρέφοντο (taiade). Τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ προστίμου ἐλάμβανον οἱ ἐπὶ τοῦτο διωρισμένοι ἀξιωματικοὶ καὶ προϋστάμενοι⁽²⁾.

Πλὴν τῶν ποινῶν τούτων ἡ διοίκησις ἐδικαιοῦτο νὰ ἐπιβάλλῃ καὶ βαρυτέραν τιμωρίαν κατὰ τὰς περιστάσεις⁽³⁾.

Εἴτε λόγῳ τῆς ἐλλείψεως νομίσματος, εἴτε δι' ἄλλον λόγον εὐρίσκομεν κατὰ τὸ ἔτος 1477, συνεπεῖα δουκικῆς ἐπιστολῆς, διάταξιν τοῦ Matteo de Lege καὶ Francesco Loredan, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπηγορεύθη ἡ ἐκ Μεθώνης ἐξαγωγή οἰουδήποτε ποσοῦ τορνέζιων, εἴτε μεγάλου, εἴτε μικροῦ⁽⁴⁾.

Ἐπὶ τῶν πολυτίμων μετάλλων ἡ διοίκησις ἐπέβαλλεν ὄρους εἰς τοὺς χρυσοχόους (horexi) περὶ ἐπεξεργασίας τοῦ ἀργύρου, διότι ὥφειλον νὰ μεταχειρίζονται γνήσιον ἀνεγνωρισμένον καὶ ἐσφραγισμένον μέταλλον (arzento de liga, de la bolla San Marco)⁽⁵⁾.

Ἐπὶ τῆς νομισματικῆς διαφορᾶς, προκειμένου νὰ γένη-

(1) 1398 Anthonio Michel.

(2) 1402 Rosso Marin.

(3) Andrasio Justinian.

(4) Σάθα IV σ. 84.

(5) Σάθα IV σ. 84, 87, 100.

ται ἡ πληρωμὴ εἰς Μεθώνην καὶ Κορώνην, ἐγεννήθησαν ζητήματα.

Εἰδικῶς δὲ παρὰ τινος πλοιάρχου Bernardo Marionì, ὅστις ἤξιον νὰ λάβῃ παρὰ τῶν παραληπτῶν, οὐχὶ ὑπέρπυρα, ἀλλ' ἄλλα νομίσματα κατὰ τὸ βιβλίον του, ⁽¹⁾ ἐνῶ οἱ ὀφειλέται ἐπέμενον νὰ καταβάλωσι τορνέζια πρὸς 20 σολδία κατὰ τὴν ἀγοραίαν ἀξίαν.

Ἡ διοίκησις παρενέβη καὶ διέταξεν ὅτι, ὡσάκις εἰς ναύλωσιν συνεφωνεῖτο ἵνα γίνηται ἡ καταβολὴ εἰς Μεθώνην, δέον νὰ ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι πρέπει νὰ καταβάλλωνται τόσα σολδία (*soldi tanti per cosse o livre de pizoli*), πληρωτέα εἰς ἀργυρᾶ ἢ χρυσᾶ νομίσματα, ἢ τόσον εἰς τορνέζια ὅσον ἠθέλεν ἀξιῖζῃ τὸ ἀργυροῦν νόμισμα, τὸ ὁποῖον ἐδηλοῦτο ἐν τῇ ναυλώσει a *libre de pizoli* ⁽²⁾.

Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν εἰδικοὶ ὑπῆρχον ὁρισμοί, διότι ἐν ταῖς πόλεσι δὲν ἠδύνατο νὰ ζυγίζεται ἐμπόρευμα οὔτε μέγα, οὔτε μικρόν, πρὸς φορολογίαν, εἰμὴ ἐν τῷ ὀρισμένῳ δημοσίῳ μαγαζεῖῳ καὶ διὰ τῶν δημοσίων ζυγῶν (*peso de comun*).

Χάριν δὲ τῆς ἀκριβείας πάντων τῶν μέτρων καὶ τῶν σταθμῶν ἔπρεπεν ἐτησίως νὰ βεβαιῶται πᾶν εἶδος τοιοῦτο (*balanze, mezi mieri et altri ordegni*) καὶ νὰ σφραγίζεται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων τῆς διοικήσεως ⁽³⁾.

Ἐν ἔτει μάλιστα 1443, πρὸς καταμέτρησιν σίτου, ἐπεβάλλοντο μέσα πρὸς καταμέτρησιν (*stera quarte et ottave*) μόνον τὰ ὑποδειχθέντα ὑπὸ τοῦ Λονδοβίκου Φοσκαρίνη *artium et juris utriusque doctoris clarissimi* ⁽⁴⁾.

(¹) Σάθα IV σ. 71 «*soldi 50 de picoli e suma, e feva mention de libre de pizoli et non de yperperi*».

(²) 1396 Fantin Loredan. Σάθα αὐτόθι.

(³) Σάθα IV σ. 78. 79.

(⁴) Σάθα IV σ. 165.

XXII

Ἐν ἔτει 1469 εὐρίσκοντο πολλοὶ Ἑλληνες εὐγενεῖς (gentilomini Greci) καὶ ὁ Πέτρος Μπούας εἰς Μεθώνην πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ διοικητοῦ Alegri, συνεσκέφθησαν δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ ἐξεδόθη διαταγὴ ἵνα οἱ στρατιῶται καὶ zagdari ἕνεκα τοῦ κατὰ τῶν Τούρκων πολέμου, ἐὰν ἤθελον ἀφαιρέσει παρὰ τῶν ἐχθρῶν ζῶον ἀνῆκον εἰς Ἑλληνα ἢ Ἀλβανόν, ὑπεχρεοῦντο νὰ ἀποδίδωσιν αὐτὸ εἰς τὸν ἰδιοκλήτην ἐπὶ ἀμοιβῇ ἐνὸς δουκάτου δι' ἑκαστὸν ἵππον ἢ ἡμίονον καὶ 5 ὑπέρπυρα τὸν ὄνον (somer) ἢ 10 σολδία δι' ἄλλο μικρὸν ζῶον.

Οὐδεὶς μισθωτὸς ἢ ἄλλος ἠδύνατο νὰ ἐξάγῃ ἐκ Μεθώνης ὄπλα. Ἄλλως ὀφείλε νὰ δώσῃ ἐγγύησιν (fideiussio-nem) ὅτι ἠθέλεν ἐπαναφέρειν αὐτὰ ἐπὶ τῇ προσκλήσει τῶν διοικητῶν.

Οἱ χωρικοὶ (rustici) Μεθώνης καὶ Κορώνης κατὰ δουκικὴν διαταγὴν ὑπεχρεοῦντο εἰς προσωπικὴν ἐργασίαν, ἥτοι ἀγγαρείαν ἐπὶ δύο ἡμέρας κατὰ μῆνα. Ἄλλοτε ὑπεχρεοῦντο εἰς 4 ἡμέρας. Ἡ ἀγγαρεία ἐλέγετο παραπιασμός⁽¹⁾.

Ἡ παραλείψις τοῦ καθήκοντος τούτου παρήγεν ὀφειλήν, ἥτις ἐλέγετο appuntatura, apontadura del parapiasmo. Ἐκρατοῦντο δὲ βιβλία ὀφειλετῶν⁽²⁾.

Ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ δὲ στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων δὲν

(1) 1455 Domenigo Trevisan Σάθα IV σ. 29. «facere parapismum—parapiasum». Ἴδε καὶ Σάθα III σ. 69 70, ἔνθα καὶ περὶ ἀγγαρείας λεγομένης Jonaticum. Ἐπίσης περὶ εἰσφορᾶς χόρτου ὑπολογιζομένου διὰ τῆς χειρὸς, «branchatas trigintasex herbarum», ἢ κατὰ δέσμας «ad dandum fassios herbarum XXXVI». Αὐτόθι περὶ ἀγγαρείας ire ad cacias, ad accipiendum mazium, stabulas mundare, ad calcinariam.

(2) Appuntare da 10 soldi per un al zorno. 1475 Alvise Querini.—Σάθα IV σ. 39, 40 — Le rasum, de le apontadure del parapiasmo.—Σάθα αὐτόθι σ. 29.—Marco Ferro ἐν λ. Rason.

ἔλειπεν ἡ ἀρπαγὴ ὀρνίθων, χοίρων καὶ ἄλλων (pulli, porci) καὶ τὸ ξυλοκόπημα ⁽¹⁾.

XXIII

Ἡ ἀσφάλεια ἔνεκα τῆς ἐπιδρομῆς κακούργων εἶχε κλονισθῇ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 15^{ου} αἰῶνος.

Ἦναγκάσθη ἐντεῦθεν ἡ διοίκησις τῆς Μεθώνης ἐν ἔτει 1446, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ ὦσιν ἀσφαλεῖς εἰς τὰς οἰκίας των, νὰ προβῇ εἰς τὸ μέτρον τῆς ἐπικηρύξεως.

Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ζαχαρίου Valaresso ⁽²⁾ οἱ συλλαμβάνοντες φονέα ἢ κακοῦργον ἐξορίστον ἢ εἰς θάνατον καταδικασθέντα, προσάγοντες αὐτὸν εἰς τὴν διοίκησιν, λαμβάνουσι 50 ὑπέρπυρα εἰς ἀμοιβὴν ἐκ τῆς περιουσίας του, ἐὰν τοιαύτην ἔφερε μετ' ἑαυτοῦ, ἄλλως ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Ἐὰν ὁ κακοῦργος ἀμυνόμενος ἐφονεύετο ἢ ἐτραυματίζετο, ὁ φονεύσας ἢ τρώσας δὲν ἐτιμωρεῖτο, συμφώνως τοῖς περὶ ληστῶν (banditi) νόμοις τῆς Ἑνετίας.

Πολλὰ ἄλλα θέματα περιελάμβανον οἱ Ἑνετοὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῶν δύο πόλεων. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ἡ διοίκησις ἐχαλαρώθη, διότι ἡ προσοχὴ τῆς Ἑνετίας ἐστράφη εἰς τὴν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν συγκέντρωσιν τῶν δυνάμεων, ἵνα περισώσῃ τὰς κτήσεις αὐτῆς, πανταγόθεν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπειλουμένας.

Κατεῖχε δὲ τότε τὴν Ζάκυνθον, Κέρκυραν, Μονεμβασίαν, Πάτρας, Μεθώνην, Κορώνην, Ναύπليون, Ἄργος, Ναυαρίνον (Ζόγκλι), Κύπρον, Κρήτην, Ναύπακτον.

Ὁ πόλεμος ἐξεργάγη ἐπὶ τῇ προφάσει μηδαμινῆς αἰτίας ἐν ἔτει 1499.

Πλοῖον Τουρκικὸν συνηντήθη πλησίον τῆς Μιτυλήνης

(¹) Σάθα III σ. 70.

(²) Σάθα IV σ. 170.

μετὰ τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου ὅστις περιεπόλει ἐν τῷ Ἀρχιπελάγει πρὸς προστασίαν τοῦ Ἑνετικοῦ ἐμπορίου κατὰ τὸ ἔτος 1499. Τὸ Τουρκικὸν πλοῖον ἡρνήθη νὰ χαιρετίσῃ τοὺς Ἑνετούς. Ὁ ναύαρχος Νικόλαος Πριούλης ἀπέστειλε γαλέραν πρὸς αὐτὸ ἵνα ἐξαναγκάσῃ τὸν χαιρετισμόν. Οἱ Τούρκοι ὁμως οὐ μόνον δὲν ὑπήκουσαν, ἀλλὰ καὶ ἐπυροβόλησαν κατὰ τῆς γαλέρας. Ὁ Ἑνετὸς ναύαρχος ἐθεώρησε τοῦτο ὕβριν βαρεῖαν καὶ ἐπετέθη κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ πλοίου καὶ ἐβύθισεν αὐτό ⁽¹⁾. Μαθὼν τοῦτο ὁ Σουλτᾶνος Βαγιαζήτ ἐξεμάνη. Ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία διὰ τοῦ πρέσβεως Ἀνδρέου Ζαγκάνη προσεπάθησε νὰ κατευνάσῃ τὴν ὀργήν του. Ὁ Σουλτᾶνος ὑπεκρίθη ὅτι ὑπεχώρησε συναινέσας εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς εἰρήνης. Ἐν τούτοις διανοεῖτο πραγματικῶς πόλεμον.

Τῇ 14 Ἀπριλίου στόλαρχος ἐξελέγη ὁ Ἀντώνιος Γριμάνης ⁽²⁾. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου Γουόρου τῇ 14 Μαρτίου ἐκ Κερκύρας ὅτι πειρατὴς τις ὀνόματι Καρακασάμ ἐληλάτησε τὴν χώραν καὶ ἔσφαξεν ἀνθρώπους ⁽³⁾.

Αἱ παρὰ τοῦ πρέσβεως Ζαγκάνη πληροφορίες πρὸς τούτοις ἀπεκάλυπτον ὅτι αἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἑνετικαὶ κτήσεις δὲν ἡσφαλίζοντο ἐπαρκῶς καὶ οἱ κίνδυνοι ἀπέβαινον σοβαροί. Ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων καταστάσει ἡ Γερουσία ἀπεφάσισε νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γριμάνη. Τῇ 28 Ἀπριλίου, κατόπιν δοξολογίας ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἐν ᾗ παρευρέθησαν πᾶσαι αἱ ἀρχαί, οἱ πατρίζιοι καὶ οἱ ἐπίσημοι τοῦ Κράτους, ὁ δόγης παρέδωκεν αὐτῷ τὴν

(1) G. Capelletti, Storia della repubblica di Venezia (Venezia 1851) Τόμ. VII σ. 214.

(2) Sanudo diarii II 621, ἔνθα καὶ περὶ παροχῆς δανείου εἰς τὴν Ἑνετικὴν Κυβέρνησιν 16000 δουκάτων.

(3) Sanudo II 607.

σημαίαν. Συνοδευόμενος θριαμβευτικῶς μέχρι τῆς παραλίας, κρουομένων τῶν κωδῶνων καὶ ἐν ἤχοις πολλῶν σαλπύγων ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, τῶν ξένων ἀντιπροσώπων καὶ ἄλλων προσώπων, ἃ ἀπαιχαιρέτισε, ἐπέβη τῆς γαλέρας του ⁽¹⁾.

Ὁ Γριμάνης ἔμελλε νὰ προσεγγίσῃ πρῶτον εἰς Δαλματίαν καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ ἐκεῖ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στρατιωτῶν του καὶ κατόπιν νὰ ἔλθῃ εἰς Κέρκυραν, Μεθώνην, νὰ παρακάμψῃ τὸν Μαλέαν καὶ νὰ πλεύσῃ εἰς τὸ ἀρχιπέλαγος. Ἐὰν ἤθελε συναντήσῃ τὸν Τουρκικὸν στόλον νὰ προσενεχθῇ φιλικῶς καὶ νὰ μὴ συγκρουσθῇ πρὸς αὐτὸν κατ' οὐδένα τρόπον. Νὰ ὑπερασπίσῃ ὅμως ἰσχυρῶς καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὰς Ἑνετικὰς γῶρας καὶ νὰ καταδιώξῃ τοὺς πειρατάς ⁽²⁾. Ὁ στόλαρχος Γριμάνης ἀπῆρεν ἐξ Ἑνετίας τῇ 2 Μαΐου. Τῇ 9 Μαΐου ἦλθεν ἐκ Κων/πόλεως ὁ Ἀνδρέας Ζαγκάνης ἀνυπομόνως ἀναμενόμενος, διότι παρ' αὐτοῦ ἠδύναντο νὰ ληφθῶσιν ἀσφαλεῖς περὶ τῶν κινήσεων τῶν Τούρκων πληροφορίες. Ὁ Ζαγκάνης ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὁ Τουρκικὸς στόλος ἔμελλε νὰ ἐκπλεύσῃ κατὰ τὸν Μάϊον ἢ Ἰούνιον καὶ ὅτι ἀπέβλεπεν εἰς τὴν Πελοπόννησον (*l'ochio avea a la Morea*) ⁽³⁾.

Ἡ Τουρκία τῶντι παρεσκεύαζε στόλον ἐκ διακοσίων πεντήκοντα μέχρι τριακοσίων πλοίων ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἐπρόκειτο νὰ καταλάβῃ τὴν Ρόδον ⁽⁴⁾.

Ἡ Ἑνετικὴ πολιτεία πτοηθεῖσα διέταξε τὸν Γριμάνην νὰ φροντίσῃ ταχέως περὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς Μεθώνης, ἐν ᾧ ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος VI ἐν τῷ συμβουλίῳ τῶν καρ-

⁽¹⁾ Sanudo II 653.

⁽²⁾ Sanudo II 62 ἐπ.

⁽³⁾ Sanudo II 696. Archivio storico italiano τόμ. VII (1843) σ. 165.

⁽⁴⁾ Priuli, diario cod. Marc. CXXX e VII Ital. c 71 παρὰ Cogo, la guerra di Venezia contro i Turchi (1499—1501) ἐν Nuovo archivio Veneto τόμ. XVIII σ. 25 σημ. 3. Sanudo II σ. 711.

διναλίων συνεζήτει περί προσφυγῆς εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἡγεμόνας διὰ τὸν ἐκ τῶν Τούρκων κίνδυνον ⁽¹⁾.

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ ἐκλογή τοῦ Ἀντωνίου Γριμάνη ὡς ἀνωτάτου στολάρχου δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτυχής, διότι ἀπεδείχθη ὅλως ἄπειρος ζητῶν κατ' ἐπανάληψιν διαταγὰς ἐὰν ἔπρεπε νὰ ναυμαχήσῃ συναντώμενος μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, ἐν ᾧ οἱ Τοῦρκοι διὰ βιαίων πράξεων προεκάλουν τὴν Ἑνετίαν εἰς πόλεμον ⁽²⁾. Δεινὴ οἰκονομικὴ δυσπραγία καθίστα συγχρόνως δυσχερεστάτην τὴν θέσιν αὐτῆς ἐνεκα τῶν μεγάλων ἀναγκῶν, ⁽³⁾ ἡναγκάζοντο δὲ νὰ καταφεύγωσιν εἰς ἰδιωτικὰς εἰσφορὰς ἐπὶ δανείῳ καὶ ἀναγκαστικὰς φορολογίας τῶν πόλεων ⁽⁴⁾.

Κατὰ τὸν Αὐγούστου ἐπιστολαὶ ἐκ Μονεμβασίας ἐπληροφόρουν τὴν Γερουσίαν ὅτι στόλος Τουρκικὸς ἐκ διακοσίων πεντήκοντα περίπου πλοίων εὗρίσκετο παρὰ τὸν Μάλεαν. Ὁ στόλος ὑπὸ τὸν Γριμάνην ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος ἐν τάξει πλησίον τῆς νήσου Σαπιέντσας ἵνα διατελῇ ἐν ὑπεροχῇ θέσεως ⁽⁵⁾. Ἐκεῖθεν δ' ὁ Γριμάνης ἔγραφε καὶ ἐβεβαίον τὴν Κυβέρνησιν ὅτι θὰ συνεννοεῖτο μετὰ τῶν προνοητῶν πρὸ πάσης ἀποφάσεως ⁽⁶⁾.

Ἐν τῇ θλίψει ἣτις συνεῖχε τὰς ψυχὰς ἐν Ἑνετίᾳ διὰ τὴν τύχην καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀρξαμένου πολέμου πρὸς τὴν κραταιὰν ὀθωμανικὴν δύναμιν δοξολογίαι διετάχθησαν, ὁ δὲ δόγης πρὸς τοὺς γερουσιαστὰς ἐξεδήλου τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ περὶ τῆς νίκης στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ Ἑνετικοῦ ναυτικοῦ.

⁽¹⁾ Sanudo II 836 Cogo. σ. 26.

⁽²⁾ Cogo σ. 28.

⁽³⁾ Cogo σ. 28. 29 Archivio storico Ital. VII (1833). Sanudo II 871.

⁽⁴⁾ Cogo σ. 32.

⁽⁵⁾ Sanudo II 1045.

⁽⁶⁾ Sanudo II 1063.

Δὲν ἔλειψε καὶ εἰς ἀστρολόγους τοῦ Οὐρβίνου νὰ δοθῇ σημασία ⁽¹⁾.

Ἐν ᾧ ὅμως πάντες ἀνέμενον ἀνήσυχοι εἶδυσιν τινα περὶ νικηφόρου τινὸς ἐπιχειρήσεως κατὰ θάλασσαν, τῇ 23 Αὐγούστου δι' ἐπιστολῶν τῆς 28 καὶ 30 Ἰουλίου ὁ στόλαρχος Γριμάνης ἀνήγγειλεν ὅτι κατὰ τὴν 24 Ἰουλίου ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰσέπλευσεν εἰς τὸν κόλπον τῆς Κορῶνης καὶ ἐπὶ νηγε ζημίας, κατόπιν ἔπλευσε πρὸς τὸ Ἀκρωτήριο τοῦ Γάλλου καὶ τὴν πρωΐαν τῆς 28 ἀνήχθη μεταξὺ Καπρέρας καὶ Σαπιέντζας. Ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τῶν προνοητῶν ἀπεφασίσθη νὰ ἐπιτεθῇ ὁ Ἑνετικὸς στόλος ὅταν οὖριος πνεύσῃ ὁ ἄνεμος.

Ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰσέπλευσεν εἰς Portolongo, ὁ δὲ Γριμάνης ἔνεκα τοῦ κατωτέρου ἀρτυμοῦ τῶν πλοίων δὲν ἀπεφάσιζε νὰ προσβάλῃ ⁽²⁾.

Ἐν τούτοις τῇ 7 Αὐγούστου ὁ Τουρκικὸς στόλος ἀπῆ-
ρεν ἐκ Portolongo καὶ ἀπεμακρύνθη περὶ τὰ ἑξὶ μίλια. Ὁ
παραπλέων Ἑνετικὸς στόλος ἡτοιμάσθη πρὸς ἐπίθεσιν, ὅτε
ὁ Τουρκικὸς ἐστράφη πρὸς τὴν ξηράν. Οἱ Ἑνετοὶ παρηκο-
λούθουν ἀπέχοντες περὶ τὰ 4 μίλια μακρὰν αὐτοῦ, ὅτε ἐπῆλθε
γαλήνη καὶ ἀπραξία. Κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ Τοῦρκοι,
βλέποντες ὅτι οὐδένα κίνδυνον διέτρεχον, ἐξέπλευσαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασεν ὁ διοικητὴς τῆς Κερκύρας Ἀν-
δρέας Λορεδᾶνος μετὰ 1000 ἀνδρῶν ἐπὶ ἑνδεκα grippi καὶ
τεσσάρων ἄλλων πλοίων (caravelle) ⁽³⁾. Ἀνῆλθε δὲ ἐπὶ τῆς
γαλέρας Πανδώρα.

Ὁ Ἑνετικὸς στόλος τῇ 8 Αὐγούστου ἔφθασεν εἰς Πύ-
λον (Zonchio).

Ὁ Λορεδᾶνος μετὰ τοῦ πλοίου τοῦ Albano Armer

(1) Sanudo II 1079. Cogo σ. 38 σημ. 4.

(2) Sanudo II 1122, 1123. Cogo σ. 40.

(3) Cogo 47 σημ. 5.

ᾠρμησε πρὸς τὸ μεγαλείτερον ἐχθρικὸν πλοῖον. Οἱ δύο πλοίαρχοι προσέβαλον αὐτὸ ἐκ τῶν δύο πλευρῶν, ἀλλὰ τὸ πλοῖον τοῦ διοικητοῦ Armer περιεπλάκη ἐν τῇ μάχῃ μετὰ τοῦ τουρκικοῦ. Πλέον τῆς ἡμισείας ἡμέρας ἠγωνίσθη ἀνδρείως μέχρις οὗ τὸ πλοῖον ἐπυρπολήθη. Οὐδείς τῶν ἄλλων πλοιάρχων προσέτρεξεν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, καίτοι τὰ πληρώματα ἐκραύγαζον «adosso» «adosso», ἠναγκάσθη δὲ νὰ εἰσέλθῃ εἰς λέμβον ἵνα σωθῇ, ἀλλὰ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐθανατώθη ⁽¹⁾.

Ὁ Λορεδᾶνος ἐπολέμησεν ἐπίσης ἀνδρείως καὶ ἔπεσεν ὡς ἥρως ⁽²⁾. Οὐχ ἦττον καὶ ἄλλοι σημειοῦνται ὡς ἀνδραγαθήσαντες ⁽³⁾. Μετὰ τὴν ναυμαχίαν ὁ Τουρκικὸς στόλος ἔστρεψε τὴν πρῶραν πρὸς τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Πάπα (capo del Papa) καὶ κατηυθύνθη εἰς Ναύπακτον, πολιορκουμένην ὑπὸ τοῦ Φαῖτ Πασσᾶ. Παρὰ τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Πάπα ἡ οὐραγία τῶν Τούρκων προσεβλήθη ὑπὸ Ἑνετικῶν καὶ Γαλλικῶν πλοίων προσελθόντων εἰς βοήθειαν τῇ 25 Αὐγούστου. Ἠχμαλωτίσθησαν δέκα τουρκικαὶ γαλέραι καὶ πολλοὶ ἐφονεύθησαν ⁽⁴⁾. Ὁ Γριμάνης ὅμως ἀπεσύρθη εἰς Ζάκυνθον καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀσφαλεῖς ἔφθασαν εἰς Ναύπακτον.

Πρεσβεία τῶν κατοίκων τῇ 29 Αὐγούστου μετέβη εἰς τὸν Πασσᾶν καὶ ἐσυνθηκολόγησε. Τὸ φρούριον παρεδόθη τῇ 30 Αὐγούστου.

Ἡ ἥττα τοῦ στόλου ἐστενοχώρησε τὴν Ἑνετίαν. Ὁ ναύαρχος Γριμάνης ἀνεκλήθη ὡς ἀνίκανος καὶ ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ Μελχιὸρ Τρεβιζάν ⁽⁵⁾.

Ἡ Ἑνετία ἐν τούτοις διατελοῦσα ἐν δεινῇ οἰκονομικῇ

(1) Cogo σ. 49 καὶ ἐν σημειώσει αἱ ἀναφερόμεναι πηγαί.

(2) Archivio storico italiano VII (1843) 181. Cogo σ. 50 σημ. 1. Sanudo II 1335.

(3) Cogo, σ. 53. Romanin storia documentata di Venezia V 139.

(4) Cogo σ. 53 ἐπ.

(5) Sanudo II 1296. Cogo 61 ἐπ.

στενοχωρία, ἔχουσα δ' ἀνάγκην νὰ τηρῇ τὴν θέσιν της ἀπέναντι ἐχθρῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ φοβουμένη τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολέμου πρὸς τὸ κραταῖον Τουρκικὸν Κράτος, διανοήθη νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν εἰρήνην.

Τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1399 ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἐκ Κερκύρας Ματθαῖον Σοφιανόν, φίλον τοῦ Φαῖτ πασσᾶ, νὰ πλησιάσῃ αὐτὸν καὶ χωρὶς νὰ φανῇ ὅτι ἔχει ἐντολὴν τινα, νὰ προδιαθέσῃ τὸν Τοῦρκον πρὸς τὴν εἰρήνην. Ὀλίγας ἡμέρας κατόπιν τῇ 30 Ὀκτωβρίου τὸ συμβούλιον τῶν δέκα διώρισεν ἐπίσημον πρέσβυν πρὸς σύναψιν αὐτῆς τὸν Λουδοβίκον Μανέντην ⁽¹⁾, ἐγένετο δὲ περὶ τούτου ἀνακοίνωσις πρὸς τὸν Σουλτᾶνον πρὸς ὃν ὁ πρέσβυς μετέβαινεν ⁽²⁾.

Τῇ 2 Νοεμβρίου 1499 ἡ Ἑνετικὴ πολιτεία διέτασσε τὸν Μανέντην νὰ ἀνακοινώσῃ ὅτι προσεφέρετο νὰ καταβάλῃ. εἰς τὴν Τουρκίαν μέχρι 10000 δουκάτων ἐφάπαξ καὶ μέχρι 100000 ἄσπρων ἐνιαυσίως ⁽³⁾.

Οἱ Τοῦρκοι ὅμως μετὰ τὰς κατὰ θάλασσαν νίκας καὶ τὴν κατάληψιν τῆς Ναυπάκτου ἐννοήσαντες τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἐχθροῦ, παρεσκευάζοντο εἰς κατάληψιν καὶ ἄλλων χωρῶν.

Ὁ Μανέντης τοιοῦτοτρόπως ἄπρακτος ἐπανῆλθεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, διεβίβασε δὲ τοῦ Βαγιαζήτ τὰς νέας ἀξιώσεις περὶ παραδόσεως τοῦ Ναυπλίου, Μονεμβασίας, Κορώνης καὶ Μεθώνης καὶ καταβολὴν φόρου ὑποτελείας ἐκ 10000 δουκάτων ἐνιαυσίως ⁽⁴⁾.

Πρέσβυς τοῦ Σουλτάνου ὁ Ἀλέξιος Τσαοὺς ἐπανάλαβε τὰς ἀξιώσεις ἐν Ἑνετίᾳ. Ἡ Γερουσία τῇ 4 Ἀπριλίου ἐνε-

(1) Consiglio dei X misti, R XXVIII c 40. doc. 30 Ottobre 1499—Cogo σ. 349.

(2) Ἐγγραφοῦ πρὸς τὸν Σουλτᾶνον παρὰ Cogo 349 σημ. 4.

(3) Cogo σ. 350.

(4) Malipiero ἐν Archivio Stor. Ital. VII (1843) σ. 194. — Sanudo III 180 Romanin V 147 — Cogo σ. 357—358.

χείρισε τὴν ἀπάντησιν ἀποκρούουσα ἀγερώχως πᾶσαν παραχώρησιν καὶ διπλωματικῶς ἀνασκευάζουσα πᾶσαν μομφήν,⁽¹⁾ προέπεμψε δὲ τὸν πρέσβυν μετὰ δώρων, ἐνδύματος δηλαδὴ ἐπιχρύσου καὶ ἑκατὸν δουκάτων ἐνετικῶν⁽²⁾.

Ταυτοχρόνως ἡ Γερουσία προβλέπουσα ἀποτυχίαν εἰς τὰς περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν στόλαρχον ὅτι ἐποφθαλμιᾷ ἡ Τουρκία τὴν Κέρκυραν, Μεθώνην καὶ Κορώνην. Παρήγγειλε δὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τῶν φρουρίων παντὸς ἀχρήστου εἰς τὴν ἄμυναν αὐτῶν⁽³⁾. Ἡ κατάστασις ὁμως ἦτο ἀξιοθρήνητος.

Τῇ 18 Φεβρουαρίου ὁ Μάρκος Γαβριήλ, φρούραρχος καὶ προνοητὴς Μεθώνης, ἔγραφεν εἰς τὴν Δημοκρατίαν ὅτι εἶχεν ἀνάγκην πυροβολικοῦ, προμηθειῶν καὶ πυρίτιδος, ἐστερεῖτο δὲ βελῶν, τόξων, λογχῶν, σπαθῶν, ξυλείας· ὅτι οἱ στρατιῶται μόνις ἐπῆρκουν, ἦτο δὲ ἀναγκαῖοι τοῦλάχιστον 4000 ἄνδρες τολμηροὶ καὶ ρωμαλέοι. Ἀνεκοίνωσε δὲ συγχρόνως ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐπροχώρουν ἀπειλητικοί⁽⁴⁾.

Τῇ 23 Μαρτίου οἱ Τοῦρκοι κατέλαβον πύργον (castello) λεγόμενον Merona καὶ ἤρπασαν πολλὰ ζῶα. Τότε πάλιν ὁ Μάρκος Γαβριήλ καὶ ὁ πλοίαρχος Ἀντώνιος Ζαντάνης ἐζήτησαν πυρίτιδα καὶ προμηθείας. Ἡ Δημοκρατία ἀπέστειλεν ἀμέσως βοήθειας, ἀλλ' ἡ πόλις περιήλθεν ἤδη εἰς τὰ ἔσχατα.

Καὶ ἡ Κορώνη δεινότερον ἠπειλεῖτο. Οἱ Τοῦρκοι ἐπεχείρουν ἀδιαλείπτους ἐπιδρομὰς καὶ ζημίας, κατελήφθη δὲ καὶ ὁ πύργος τοῦ Ὀκταβιανοῦ Κονταρίνη, λεγόμενος Maronada⁽⁵⁾.

Καὶ τὸ Ζόγκλιον (Πύλος) εὐρίσκετο ἐν κακῇ καταστά-

(1) Ἐγγραφα παρὰ Cogo ὑπ' ἀριθ. X.

(2) Sanudo III 194.

(3) Sanudo 235 ἐπ. 239 ἐπ.

(4) Sanudo III 183, 184, 184.

(5) Sanudo III 256.

σει. Ὁ φρούραρχος Κάρολος Κονταρίνης συνίστα εἰς τὴν Κυβέρνησιν σύντονον πρόνοιαν διὰ τὴν ἄμυναν ⁽¹⁾.

Ἐν οἰκτρᾷ οἰκονομικῇ καταστάσει διατελοῦσης τῆς πολιτείας, ἔνεκα ἰδίως τοῦ ἐν Λομβαρδία πολέμου, ὁ δόγης καὶ ἄλλοι, ἐκ πατριωτισμοῦ ἐλαυνόμενοι, συνεισέφερον διάφορα ποσά ⁽²⁾. Ἐλήφθησαν δὲ διάφορα μέτρα, ὧν δὲν διέφυγον καὶ οἱ ἐν Ἑνετικαῖς χώραις οἰκοῦντες Ἑβραῖοι ⁽³⁾.

Ὁ Μελχιὼρ Τρεβιζᾶνος παρέμεινεν εἰς Κερκυραν, πέμπων ἄλλεπαλλήλους ἐπιστολάς καὶ περιγραφὰς τὴν ἐλκερινὴν κατάστασιν τοῦ στόλου, οὕτως, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρόν.

Ἐν τούτοις ὁ Τουρκικὸς στόλος ἐξήρχετο τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ κατέπλευσεν εἰς Ναύπλιον, μῦτρα δὲ αὐτοῦ ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς Μεθώνης. Συγχρόνως στρατεύματα ἰσχυρότατα, ὧν ἤρχεν αὐτοπροσώπως ὁ Σουλτᾶνος Βαγιαζήτ ὠδεύον πρὸς τὴν Μεθώγην ⁽⁴⁾. Ἡ δημοκρατία ἀπέστειλε δέκα χιλιάδας δουκάτα, ἄνδρας καὶ πυροβόλα ⁽⁵⁾. Ὁ Τρεβιζᾶνος ὅμως ἠσθένησεν καὶ ὡς ἀντικαταστάτης αὐτοῦ τῇ 28 Ἰουλίου 1500 διωρίσθη ὁ Βενέδικτος Πεζᾶρος ⁽⁶⁾ εἰς ὃν ἐνεχειρίσθη ἡ σημαία τῇ 29 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ, ἦτοι τῇ 17 Ἰουλίου, ἀπέθανεν ὁ Τρεβιζᾶνος ⁽⁷⁾ καὶ προσωρινῶς ἀνέλαβε τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τοῦ στόλου ὁ Ἰερώνυμος Κονταρίνης ⁽⁸⁾ ὅστις καὶ τῇ 18 Ἰουλίου ἐξέπλευσε τῆς Κερκύρας βαίνων κατὰ τὴν τάξιν ⁽⁹⁾ ἣν ὁ Τρε-

(1) Sanudo III 256.

(2) Ὁ δόγης κατέβαλε 100 δουκάτα. Sanudo III 258.

(3) Cogo σ. 361 καὶ τὰ ἐν σημειώσει 4 φερόμενα.

(4) Manfroni, Storia della marina italiana dalla caduta di Constanti-nopoli alla battaglia di Lepanto (Roma 1897) σ. 244.—Cogo 368.

(5) Sanudo III 446, 464, 497. ἐπ. 504.

(6) Sanudo III 533.

(7) Sanudo III 583—584.

(8) Cogo σ. 371.

(9) Cogo σ. 371. Sanudo III 604—606. Προηγούμενα τὰ ἱστοφύλλα ὑπὸ τὴν

βιζάνος είχε διαγράψει. Κατὰ τὴν τάξιν ταύτην ὁ στόλος παραπλέων τὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου διηυθύνθη πρὸς τὴν Μεθώνην. Φθάσας ὁμως εἰς Πύλον εὗρε παρατεταγμένον τὸν Τουρκικὸν στόλον ἐν γραμμῇ μάχης ⁽¹⁾. Ὁ Κονταρίνης εὗρίσκετο τῇ 24 Ἰουλίου μετὰ τῶν ἐλαφρῶν πλοίων ἐγγὺς τῶν μεγάλων τοῦ ἐνετικοῦ στόλου γαλερῶν καὶ ἀνήχθη ὀλίγον εἰς τὸ πέλαγος ἵνα πλησιάσῃ αὐτάς, ὅταν δὲ ἔκρινε τὴν ὥραν κατάλληλον ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς ἐπιθέσεως. Τὰ πληρώματα ἤκουσαν τὰς διαταγὰς μετ' ἐνθουσιασμοῦ, διότι ἐπεθύμουν νὰ διαρρήξωσι τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Μεθώνης καὶ συνδράμωσι τὴν φρουρὰν αὐτῆς.

Τὰ ἱστιοφόρα ἔνεκα τῆς νηνεμίας ἦσαν ἀκίνητα. Πρῶται δὲ εἰς τὸ σύνθημα ὤρμησαν αἱ μεγάλαι γαλέραι καὶ προσέβαλον τοὺς Τούρκους. Τὸ πυροβολικὸν τοῦ στόλου εἰργάζετο ἐπιτυχῶς καὶ ἤλπιζον οἱ Ἑνετοὶ νίκην, ὅποταν τινὲς πλοίαρχοι ἀνέκρουσαν πρύμναν καὶ ἀπεχώρησαν. Ἐν τούτοις ὁ Κονταρίνης δὲν ἀπώλεσε τὸ θάρρος, ὥρμησε μετὰ τῶν ἐλαφρῶν γαλερῶν κατὰ τῶν Τούρκων πρὸς ἐνθάδρουσιν, προσκαλὼν διὰ σημάτων τὴν ἐπικουρίαν τῶν μεγάλων πλοίων. Ἀπεμονώθη ὁμως καὶ ἠγωνίσθη ἀνδρείως διακινδυνεύσας τὴν ζωὴν. Ἐπῆλθεν ἐν τῷ μεταξὺ ἡ νύξ καὶ ἀπεχώρησεν ὁ Ἑνετικὸς στόλος ὑποστὰς πολλὰς ζημίας.

Ὁ Κονταρίνης ἐν τῇ πρὸς τὴν Γερουσίαν ἐκθέσει του περιέγραψε τὴν δειλίαν τῶν πλοιάρχων καὶ ἠξίωσε τὴν τιμωρίαν αὐτῶν. Ἐσημείου ἐν τούτοις ὅτι ὁ Τουρκικὸς στόλος ἦτο ἰσχυρότατος καὶ τὸ πυροβολικὸν αὐτοῦ τέλειον

διοίκησιν τοῦ ἀντιπλοίαρχου Marco Orio (primo feridor), εἶποντο αἱ μεγάλαι ἐμπορικαὶ γαλέραι ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Ἰάκωβον Venier (secondo feridor) καὶ ἠκολούθουν αἱ ἐλαφραὶ γαλέραι ὑπὸ τὴν γενικὴν διοίκησιν τοῦ Ἱερωνύμου Πιζάνη (terzo feridor, banda destra) ἕτεραι γαλέραι ἐπίσης ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Κονταρίνη (quarto feridor, banda sinistra), ἐπίσης ἄλλαι γαλέραι (quinto feridor) ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Κονταρίνη.

(1) Godo 372.

(bellissima altilaria). Ἐζήτει δὲ ἐνίσχυσιν δι' ἀποστολῆς πλοίων καὶ πυρίτιδος.

Μὴ δυνηθέντος τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου νὰ διαρρήξῃ τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Μεθώνης, αὕτη ἐκινδύνευε προφανῶς. Ἡ φρουρὰ ἀνεκοίνου ὅτι ἡ ἀντίστασις δὲν ἦτο δυνατὴ ἐπὶ μακρόν ⁽¹⁾. Ὁ Κονταρίνης πρὸς βοήθειαν τῆς Μεθώνης ἐξέλεξε πέντε γαλέρας ὑπὸ ἐμπείρων πλοιάρχων διοικουμένας ⁽²⁾ πρὸς διάρρηξιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἐφοδιασμόν τῆς Μεθώνης. Εἰς τὰς γαλέρας ἐφορτώθησαν ⁽³⁾ ἐφόδια καὶ προμήθειαι διάφοροι. Ἐστάλη δὲ καὶ ὁ Παῦλος Ἀλβανὸς μετὰ τῶν ἐταίρων του ἐξ 72 ἱππέων καὶ Ἰακωμέττος Νοβέλλος contestabile ἐκ Ζακύνθου μετὰ 50 ἀνδρῶν, 35 Ἑλβετῶν καὶ 8 βομβαρδιέρων. Εἰς τὸν Μαλιπιέρον ἐδόθησαν καὶ 1500 δουκάτα. Ὁ Κονταρίνης αὐτὸς συνώδευσε τὰς γαλέρας μέχρι τῆς νήσου Σαπιέντζας, ἐξ ἧς ἔμελλον νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν διάρρηξιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ⁽⁴⁾.

Ἡ μοῖρα τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου ὥρμησε διὰ μέσον τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, πλὴν μιᾶς γαλέρας τοῦ Μάρκου Γριώνη, ὅστις δὲν ἐπροχώρησεν. Αἱ τέσσαρες γαλέραι καταδιωκόμεναι ὑπὸ τῶν Τούρκων κατώρθωσαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς Μεθώνην καὶ ἀποβιβάσωσι τὸ φορτίον. Οἱ πειναλέοι κάτοικοι κατῆλθον ἀθρόοι εἰς τὴν προκυμαίαν διὰ τὴν ἐκφόρτωσιν. Οἱ Τοῦρκοι τότε, οὔτινες ἐπὶ 28 ἡμέρας ἐβομβάρδιζον τὸν μέγαν πύργον (torrione del palazzo) προσέβησαν εἰς ἔφοδον. Λέγεται ὅτι δύο στρατιῶται, ἐκ Μεθώνης μεταβάντες εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον ἐπρόδωσαν τὴν ἐλεεινὴν κατά-

(1) Ἐπιστολὴ τῶν φρουράρχων Μεθώνης. Sanudo III 620—632.

(2) Αὗται ἦσαν αἱ γαλέραι τοῦ Ἰωάννου Μαλιπιέρου, Ἀλοῖτζιου Μιχαήλ, Μάρκου Γριώνη, Φραγκίσκου Καζούρη ἐξ Ὁτράντου καὶ Ἀλεξάνδρου Γκόττη ἐκ Κερκύρας.

(3) Ἐφορτώθησαν 400 βαρέλια πυρίτιδος, 15 κιβώτια βελῶν, 10 passadoti, 100 θώρακες στρατιωτικοί.

(4) Sanudo III 640. Cogo 375 ἐπ.

στάσιν τῶν πόλεων ⁽¹⁾. Οἱ ὀλίγοι οἵτινες εἶχον παραμείνει εἰς τὰς ἐπικαίρους θέσεις ἔσπευσαν εἰς ἄμυναν, ἀλλὰ ματαίως ἔνεκα τοῦ πλήθους τῶν ἐχθρῶν ⁽²⁾. Οἱ Τοῦρκοι ἀνῆλθον εἰς τὸν πύργον καὶ ἐνέπηξαν ἐπ' αὐτοῦ μεγάλην χρυσοῦφαντον σημαίαν. Εἰσέβαλον εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἐν μέσῳ θρήνων καὶ ὀδυρμῶν τῶν κατοίκων. Οἱ ἐν Ζακύνθῳ Μεθωναῖοι, καταφυγόντες ἐκεῖ πρὸ τοῦ πολέμου, εἶδον τὰς φλόγας τοῦ ἔμπρησμοῦ τῆς πατρίδος τῶν. Χιλιάδες ἐκατέρωθεν ὑπῆρξαν οἱ νεκροὶ κατὰ τὴν κατάληψιν ⁽³⁾. Οἱ Τοῦρκοι προσέβησαν εἰς θηριώδεις σφαγὰς καὶ πολλοὺς ὡς δούλους ἀπήγαγον ⁽⁴⁾. Ἐν Ἐνετίᾳ ἐν τούτοις εἶχον ἀντιφατικὰς εἰδήσεις καὶ ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ἣν καὶ ὁ Δόγης ὑπέθαλπεν ⁽⁵⁾, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἀπεκρούσθησαν, συγκεντρωθεῖς εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἐξεδήλου τὴν χαρὰν του διὰ τῆς κραυγῆς «Marco» «Marco» ⁽⁶⁾. Ἄλλ' ἐπιστολὴ τοῦ Βενεδίκτου Πεζάρου ⁽⁷⁾ ἀνεκοίνου τὴν καταστροφὴν καὶ ἥτις ἐβεβαιώθη τῇ 30 Αὐγούστου, καὶ κατόπιν διὰ δευτέρας ἐπιστολῆς αὐτοῦ τῇ 31 Αὐγούστου ἀνηγγέλλετο ἡ ἀπώλεια τῆς Μεθώνης. Οἱ Γερουσιασταὶ μετα-

(1) Cogo 377.

(2) «Ἐπιστολὴ 13 Αὐγούστου Βενεδίκτου Πεζάρου ναυάρχου περὶ τοῦ πολέμου πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ τῆς ἀπωλείας τῆς Μεθώνης» ἔτει 1500 παρὰ Sanudo III 688. 692 «fuogo, saxi, travi, et similia zoso dele mure che i Turchi non curavano; tanta era la moltitudine di quella canaia che sopra abbondava». Cogo 377.

(3) Ἐπιστολὴ Βενεδίκτου Πεζάρου. Sanudo III 691.

(4) Μεταξὺ τῶν ἐπισήμων Ἐνετῶν ἀναφέρονται ὁ Ἀντώνιος Ζαντάνης διοικητὴς τῆς Μεθώνης, Λουδοβίκος Μιχαὴλ καὶ Ἰωάννης Μαλιπιέρους πλοίαρχοι, Ἀντώνιος Φάβρης ἀρχηγὸς τοῦ πεζικοῦ (fanteria), Παῦλος Ἡπειρώτης ἀρχηγὸς τοῦ πεζικοῦ τῆς Ἀνατολῆς, Φραγκίσκος Αὐρήλιος καντζιλιέρης τῆς Μεθώνης καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνδρέας Φάλκος.

(5) Ἐκθεσίς Micheli da Corfu bales-tier de la galie di Otranto. Ἐπιστολὴ E. Borboli Cortese ἐκ Ζακύνθου. Sanudo III 810. 822.

(6) Sanudo III 688. Cogo 381.

(7) Παρὰ Sanudo III 693. 695.

βαίνοντες κατηφεῖς καὶ σιωπηλοὶ (*muti e di mala voia*) εἰς τὴν συνεδρίασιν, διερωτώμενοι ὑπὸ τοῦ πλήθους ὁμολογοῦν τὴν καταστροφὴν «*semo spazadi*» ⁽¹⁾. Ἡ ἀμυδρὰ ἐλπίς ὅτι ὁ Ἑνετικὸς στόλος ἠδύνατο νὰ ἀνακτήσῃ τὴν Μεθώνην ἐξέλιπε ⁽²⁾.

Πεσοῦσης τῆς Μεθώνης καὶ ἡ Κορώνη μὴ δυναμένη νὰ ἀντιστῇ παρεδόθη εἰς τοὺς Τούρκους τῇ 16 Αὐγούστου 1500. Ἡ φρουρὰ τῆς Κορώνης ἐκ 400 ἀνδρῶν (*soldadi e stratioti*) ἠθέλησε νὰ ἀντιστῇ, ἀλλὰ φαίνεται ὑπερίσχυσαν αἱ συμβουλαὶ τῶν πολιτῶν Βερνάρδου καὶ Λεονάρδου Φραγκίσκου μεγάλην ἀσκούντων ἐπιρροήν.

Ἡ παράδοσις ἐγένετο ὑπὸ ὅρους περὶ τῆς ἐξόδου τῆς φρουρᾶς καὶ τῶν κατοίκων (*salvo l'aver e le persone*) ⁽³⁾.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἤρξατο καὶ ἡ κατὰ τῆς Πύλου (*Zonchio*) ἐπίθεσις. Ὁ φρούραρχος Κάρολος Κονταρίνης οὐδεμίαν ἀντέταξεν ἀντίστασιν, ἀνάνδρως μάλιστα παρέδωκε τὸ φρούριον εἰς τοὺς Τούρκους. Ὁ στόλαρχος συνέλαβεν αὐτόν, τῇ 20 Ὀκτωβρίου κατεδίκασεν εἰς θάνατον καὶ πλησίον τοῦ φρουρίου *Rampan* ἐκαρატόμησεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς πρῶρας τῆς ναυαρχίδος ἐπὶ παρουσίᾳ πασῶν τῶν ἐλαφρῶν γαλερῶν. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκλείσθη εἰς κιβώτιον καὶ ἐστάλη εἰς Κρήτην ἵνα ταφῇ ἐκεῖ κατ' αἵτησιν τῶν οἰκείων του (*de li soi*) ⁽³⁾.

Ἐν τῇ διακοινώσει τοῦ δόγη τῆς Ἑνετίας Αὐγουστίνου Βαρβαρήγου τῆς 7 Σεπτεμβρίου 1500 πρὸς τὸν πάπαν, τὸν βασιλέα τῆς Ἰσπανίας καὶ τοὺς ἄλλους πρίγκιπας περὶ τῆς πτώσεως τῆς Μεθώνης, καταφαίνεται τὸ ἄλγος καὶ ἡ ἀπελπισία τῶν Ἑνετῶν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ.

(1) Sanudo III 733.

(2) Sanudo III 724.

(3) Ἐκθεοὺς Βενεδίκτου Πεζάρου 26 Ὀκτωβρίου 1500 ἐν Portolongo.— Sanudo III 1155. Cogo σ. 389.

«Ἀπωλέσαμεν, λέγει ὁ δόγης, τὸ ἔξοχον ὀρμητήριον πάντων τῶν πλοίων, ἅτινα ἐταξείδευον εἰς τὴν Ἀνατολήν»⁽¹⁾.

(¹) Σάθα I σ. 318 ἐπ. Περί ἄλλων λεπτομερειῶν τοῦ πολέμου τῶν Τούρκων πρὸς τοὺς Ἑνετοὺς 1499—1501 πρβ. τὴν σημειωθεῖσαν μελέτην G. Cogo ἐν Nuovo Archivio Veneto t. XVIII καὶ ἐπ.

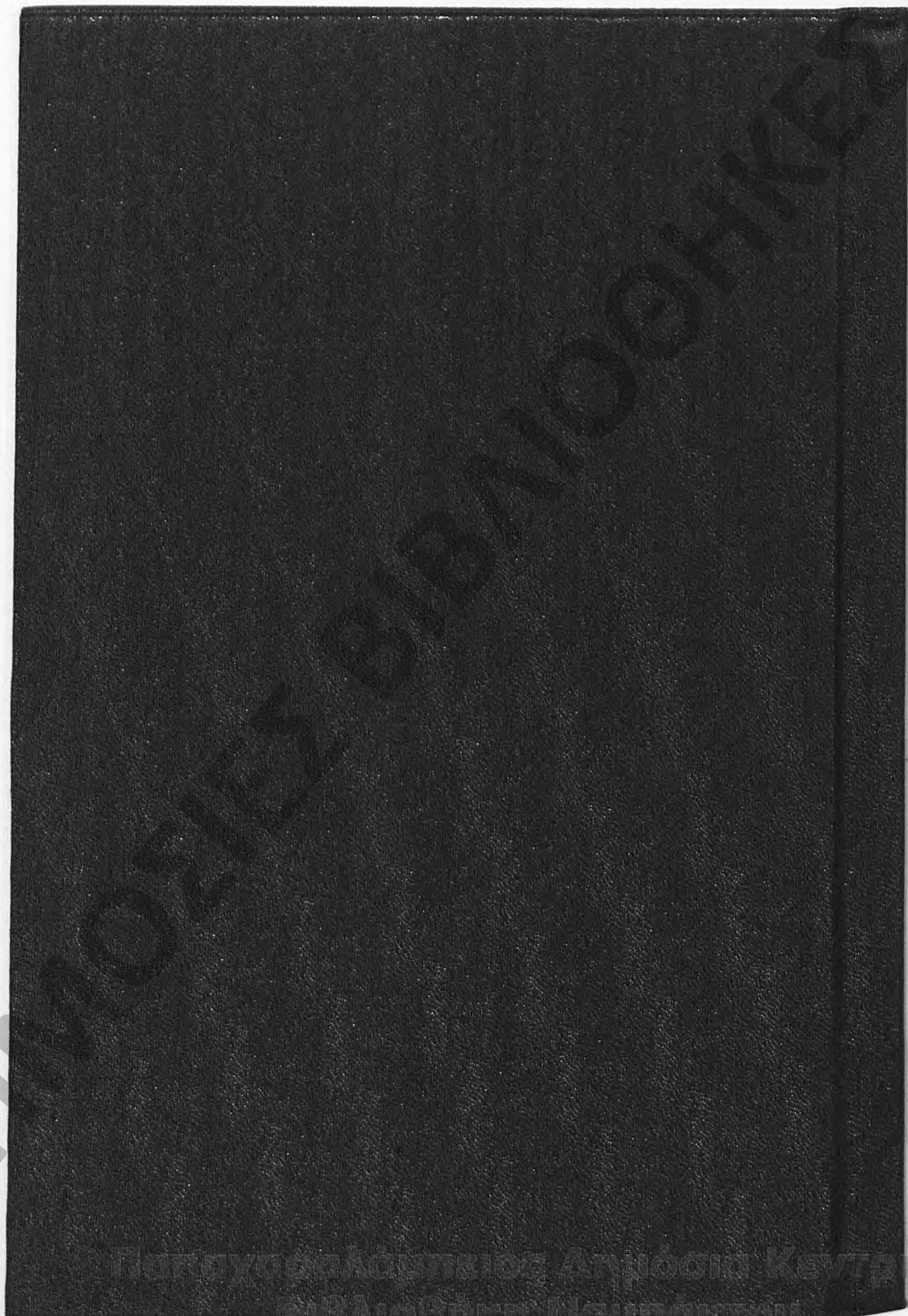

Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Διανομή Βυζαντινοῦ κράτους.— Ἑνετικαὶ κτήσεις ἐν Ἀνατολῇ.— Κατάληψις Μεθώνης καὶ Κορώνης..	Σελ.	3
Συνθήκη Ἑνετίας πρὸς τὸν πρίγκιπα τοῦ Μωρέως.— Ὅροι τῆς συνθήκης.— Διοικήσεις τῶν πόλεων....	»	4
Ἀντιζηλῖαι Ἑνετῶν, Γενουηνσίων καὶ Πισατῶν. Αἰτίαι Ἀνάγκης Κων/πόλεως ὑπὸ Μιχαὴλ Παλαιολόγου.— Σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Γένουαν.— Πρεσβεία δόγη πρὸς τὸν Παλαιολόγον καὶ σκοπὸς αὐτῆς.....	»	6
Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος.— Συγκρούσεις Ἑνετῶν καὶ καὶ Γενουηνσίων ἐν Κων/πόλει.— Συνθήκη τῆς 7 Μαρτίου 1303	»	7
Ἐπιρροὴ τῆς Ἑνετίας ἐν Αἰγαίῳ καὶ Εὐβοίᾳ.— Μεθώνη καὶ Κορώνη.— Κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ κατάστασις αὐτῶν.— Νομοθεσία.....	»	8— 9
Διοικήσεις Ἑνετικῶν κτήσεων.— Δικαστικὸς ὀργανισμὸς ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ	»	10—11
Δικηγόροι ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ.— Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις αὐτῶν.....	»	12—14
Comandadori.— Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις αὐτῶν.— Γραμματεῖς.....	»	14—16
Συμβολαιογράφοι ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ.— Διατάξεις περὶ διαθηκῶν καὶ ἄλλων πράξεων.....	»	17
Κληρονομικὸν δίκαιον ἐν Μεθώνῃ καὶ Κορώνῃ— Ἀρρενογονία.— Μεταγενέστεραι μεταβολαί.— Διατάξεις περὶ διαθηκῶν.....	»	18—21
Οἰκογενειακὸν δίκαιον.— Διατάξεις περὶ γάμου.— Συμβάσεις.....	»	23
Διατάξεις περὶ τόκου καὶ τοκογλυφίας.....	»	24—25
Διατάξεις περὶ ναυτικοῦ δικαίου	»	26
Φορολογικὸν σύστημα.— Δεκάτη.— Μέθοδος εἰσπράξεως	»	27—28
Ἐγγειος φόρος καὶ τρόπος εἰσπράξεως αὐτοῦ.— Φόρος ἐπὶ τῶν σφαιζομένων	»	28—31

Φόρος εισαγωγῆς.— Φόρος ἐπὶ τοῦ ἐλαίου.— Μέθοδος εἰσπράξεως αὐτοῦ	Σελ. 33—36
Διατάξεις περὶ σίτου καὶ ἄρτου	» 38—39
Διατάξεις περὶ εἰσαγομένων ζώων καὶ κρέατος	» 40—41
Δέρματα.— Διατάξεις περὶ αὐτῶν	» 42—43
Εἶδη ὑποκείμενα ἐν γένει εἰς φόρον	» 44—45
Ἀγορανομικαὶ διατάξεις.— Διατάξεις περὶ ἀλιείας	» 46—47
Διατάξεις περὶ ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν — Σκοπὸς αὐτῶν. — Διατάξεις περὶ Κυριακῆς ἀργίας	» 49—51
Διατάξεις περὶ ὀπλοφορίας	» 52
Νομισματικὸν σύστημα.— Διατάξεις περὶ κιβδηλοποιίας — Μέτρα καὶ σταθμὰ	» 52—54
Διατάξεις περὶ ἀγγαρειῶν καὶ δημοσίας ἀσφαλείας	» 55—56
Ἐπεισόδια μετὰ τῶν Τούρκων.— Δόγης Ἀντώνιος Γρι- μάνης. — Ἀποστολὴ αὐτοῦ εἰς Μωρεῖαν καὶ σκο- πὸς αὐτῆς	» 57—59
Ναυμαχία Τουρκικοῦ καὶ Ἑνετικοῦ στόλου παρὰ τὴν Πύλον.— Θάνατος τοῦ Λορεδάνου.— Ἡττα τῶν Ἑνετῶν. — Συνθηκολόγησις τῆς Ναυπάκτου. — Ἀνάκλησις τοῦ Γριμάνη	» 60—61
Διαπραγματεύσεις πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης μετὰ τῆς Τουρκίας. — Προτάσεις τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὴν Ἑνετίαν καὶ ἀπάντησις αὐτῆς	» 62—63
Βλέψεις τῶν Τούρκων ἐπὶ τῆς Μεθώνης, Κορώνης καὶ Πύλου.— Προπαρασκευαί πρὸς ἄμυναν	» 63—64
Ναυμαχία Τούρκων καὶ Ἑνετῶν πρὸ τῆς Πύλου — Ἡττα τῶν Ἑνετῶν	» 65—66
Ἀπόπειρα πρὸς ἐφοδιασμὸν τῆς Μεθώνης ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν καὶ ἔκβασις αὐτῆς. — Ἐπίθεσις Τούρκων κατὰ τῆς Μεθώνης.— Ἀλωσις αὐτῆς	» 66—67
Πτώσις τῆς Κορώνης	» 68
Πτώσις τῆς Πύλου.— Διαγωγὴ τοῦ Κονταρίνη καὶ θά- νατος αὐτοῦ	» 68
Ανακοίνωσις διπλωματικὴ τῆς ἑνετικῆς πολιτείας περὶ τῆς πτώσεως τῆς Μεθώνης.— Περιεχόμενον καὶ γνώμη αὐτῆς περὶ τῆς σημασίας τῆς Μεθώνης	» 68—69

Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Ναυπλίου